

5 Övergripande beskrivning av landskapet

Inom utredningsområdet finns värdefulla områden och betydelsefulla samband. Typen av samband och en övergripande beskrivning av landskapets känslighet och potential i relation till en ny järnvägsanläggning presenteras i detta kapitel.

5.1 Analys av samband och värdefulla områden

Samband handlar om något som förbinder eller knyter fysiska platser till varandra. Det kan också vara mer abstrakta kopplingar mellan exempelvis en plats historia och dagens situation. Detta beskrivs som ett socialt eller kulturellt samband. Inom utredningsområdet följer dessa samband ofta de bördiga dalgångarna, eftersom människor idag och historiskt sett färdats och bosatt sig i närheten till sin försörjningsmöjlighet, se Figur 5.1. Samband för näringslivet följer också ofta dalgångarna med dess äldre infrastruktur, större vägar och befintliga järnväg, Figur 5.2. I utredningsområdet finns även mer sentida infrastruktur som väg 27/40 som är av stor betydelse för näringslivet.

Figur 5.1 Flygfoto över en dalgång med jordbruksmark. Den sträckade, röda pilen illustrerar de social- och kulturella samband som finns i många dalgångar. (Foto: E-matic, 2015)

Figur 5.2 Flygfoto över Borås. De sträckade, orange pilarna illustrerar näringslivssamband som är viktiga ur både lokalt och regionalt perspektiv. (Foto: Cowi, 2015)

Ett rekreativt samband visar viktiga möjligheter för människors rekreation, se Figur 5.3. Det handlar främst om samband mellan boendemiljöer och närliggande rekreationsområden men kan även vara viktiga samband mellan olika rekreationsområden som möjliggör längre vandringar längs leder.

Figur 5.3 Flygfoto över Rammsjön och den närliggande orten Rävlanda. Den gröna pilen illustrerar det rekreativa sambandet mellan boendemiljöer och sjön. (Foto: E-matic, 2015)

Begreppet ekologiska samband innefattar strukturer som är viktiga för att bibehålla ekologiska värden gällande arters spridningsmöjligheter, habitatnätverk och livsmiljöer. En sådan struktur kan exempelvis vara en lövskogsmiljö som sträcker sig genom landskapet. Naturmiljöer som sträcker sig in i en tätort, så kallade gröna kilar, kan innehålla många värdefulla ekologiska samband, se Figur 5.4.

Figur 5.4 Flygfoto över en tätort med grönområden. Den streckade, gröna pilen illustrerar ekologiska samband, här i form av en grön kil som går genom tätorten. (Foto: Per Pixel, 2015)

Sjöar, åar samt mindre vattendrag och vattenansamlingar utgör så kallade blå strukturer. För att särskilja de blå strukturernas unika förutsättningar för ekologiska samband används inom denna ILKA även begreppet hydrologiskt och ekologiskt samband knutet till vattendrag, se Figur 5.5.

Figur 5.5 Flygfoto över vattendrag i en dalgång. De blåa pilarna illustrerar hydrologiska och ekologiska samband knutna till vattendrag. (Foto: Cowi, 2015)

5.2 Landskapets känslighet och potential för anläggningen

Järnväg på bank och i skärning är en fysisk barriär i landskapet som förstärks av trädskärningszon, skyddsstängsel samt eventuella bullerskärmar. En järnväg i markplan (på mark, i skärning eller på bank), skulle därmed bli en barriär som skapar avgränsade områden på vardera sida om järnvägen. Möjligheter för passage kan skapa nya viktiga stråk och platser i landskapet.

Den nya järnvägen kommer att gå mellan Göteborg och Borås i östvästlig riktning vilket innebär att den passerar tre större nordsydliga sprickdalar: Mölndalsåns dalgång, Nolåns och Storåns dalgång samt Viskadalen som går genom Borås. Idag går kommunikationsstråken, väg 27/40 och Kust till kustbanan i östvästlig riktning genom utredningsområdet. De bildar fysiska barriärer för bland annat storvilt samt för friluftsliv och rekreation. Den nya stambanans samspel med väg 27/40 och Kust till kustbanan påverkar barriärverkan i nordsydlig riktning. I Mölndal och i Borås finns ytterligare stora kommunikationsstråk som är viktiga att beakta med hänsyn till stadsutveckling och barriärverkan.

Påverkan från den nya järnvägen kan till viss del motverkas genom en bra lokalisering av järnvägen, genom byggande av passager och genom att skapa förutsättningar för nya ekologiska spridningssamband längs med järnvägen.

Inom utredningsområdet har 23 karaktärsområden identifierats. Dessa beskrivs område för område i kapitel 6. I detta avsnitt redovisas en mer översiktlig beskrivning av utredningsområdets känslighet och potential, grupperat utifrån områden med liknande funktioner och samband. Detta ger liknande känslighet och potential kopplad till planerad åtgärd. Nedan beskrivs bedömningen av känslighet och potential för Stationsorterna, Bebyggelsedominerade karaktärsområden. Jordbrukspräglade karaktärsområden, Sjörika karaktärsområden och Skogsdominerade karaktärsområden, se karta Figur 5.11 på sida 40.

Stationsorterna

För Mölndal, Landvetter flygplats och Borås innebär ett stationsläge en stor potential för att utveckla området kring den nya stambanans station, där näringsliv och tätortsutveckling kan gynnas. Stationsorterna förstärks som knutpunkter i regionen med förbättrade kommunikationer till Göteborg, Stockholm och andra stationsorter. Även stationsorter på befintliga järnvägsnät kan gynnas av nya stationslägen eftersom det kan medföra goda bytesmöjligheter. Anläggande av stationer tillför nya landmärken i landskapet som kan förbättra orienterbarheten och på ett positivt sätt stärka den allmänna uppfattningen av stationsorten.

Stationslägen som inte är förlagda i tunnel, tar stor yta i anspråk, vilket kan medföra intrång i känsliga miljöer. Det nya stationsområdets attraktionskraft kan leda till en centrumförskjutning, då stationen attraherar funktioner i dagens centrum.

Tätbebyggda områden i anslutning till en station är känsliga för nya barriärer och ökade buller- och vibrationsnivåer vilket en ny stambana kan medföra. Detta riskerar att begränsa tätortsutveckling och möjligheterna för tätortsnära rekreation. Ett nytt stationsläge medför en förändrad karaktär med risk för intrång i stadsbilden och värdefulla kulturhistoriska miljöer.

Bebyggelsedominerade karaktärsområden

I utredningsområdet finns flertalet karaktärsområden med tätorter som är belägna i eller vid dalgångarna: Mölnlycke tätort, Landvetter tätort, Rävlanda tätort, Bollebygd tätort. Strax väster om Borås finns ett större verksamhetsområde, Viareds verksamhetsområde. Vid boendemiljöer medför den nya järnvägen ökade bullernivåer och vibrationer vid ett läge i markplan. I de partier där järnvägen går i tunnel och jordtäckta är tunt finns risk för lokala stomljudsproblem. Barn är mer känsliga än vuxna för buller och ett byggskede som varar under flera års tid är en förhållandevis lång period i ett barns levnadsperspektiv och i dess uppväxtmiljö.

Befintliga stråk i bebyggelsedominerade områden är känsliga för barriärpåverkan och en järnvägsanläggning kan påverka ljudmiljön i tätortsnära rekreationsområden. Det finns även risker för barriäreffekter och tätorterna kan riskera att ”klämmas in” mellan befintlig infrastruktur och den nya järnvägen. Redan under byggtiden kan vardagslivet påverkas för de närboende i form av byggtrafik och buller. Även viktiga platser såsom skolor och handelsområden riskerar att påverkas. Dessa sociala samband liksom de historiska sambanden är känsliga för tillkommande barriärer i landskapet.

Områden med höga naturvärden i anslutning till tätorterna är känsliga för barriärer då det medför risk för fragmentering, det vill säga en uppdelning av naturområden eller livsmiljöer. För tätbebyggda områden med översvämningssituationer riskerar också översvämningssituationer förvärras vid ökad avrinning eller dämningseffekt från anläggningen.

De mindre tätorterna kan gynnas av en ny stambana. Den nya stambanans stationsläge kan förbättra de regionala kommunikationsmöjligheterna till bland annat knutpunkterna Göteborg och Borås. Även kommunikationsmöjligheterna med befintlig infrastruktur som Kust till kustbanan, Älvsborgsbanan och Viskadalsbanan kan gynnas. Befintliga, stora barriärer i området kan vid nybyggnation minskas vid anläggande av ny järnväg då möjligheter för nya broar och passager uppkommer. Eventuell omdragning och utbyggnad av vägnät kan påverka människors rörelser och på så sätt innebära en potential att förbättra kommunikationerna. Vidare kan en innovativ utformning av nya dagvatten- och skyfallsmagasin resultera i förbättrade översvämningsskydd.

Jordbrukspräglade karaktärsområden

Karaktärsområdena Härryda-Hindås dalgång, Mosaiklandskap mellan Eskilsby och Huvdaby, Nolåns och Storåns dalgång, Söråns dalgång samt Viskadalen har alla ett stort inslag av boendemiljöer, vilket innebär att de har samma känslighet och potential som beskrivits för de bebyggelsedominerade karaktärsområdena.

Det som särskiljer dessa gentemot de byggelsedominerade karaktärsområdena är inslaget av odlingslandskap, vilka hålls öppna genom brukandet av marken. Jordbruken i området har ofta skogsbruk som kompletterande verksamhet, se inzoomning på Figur 5.11. Bruket av

marken i odlingslandskapet är en viktig förutsättning för många känsliga växter och djur. Dessa småskaliga jordbruk är känsliga för olika typer av negativ påverkan. Den småskaliga landskapsbildningen är känslig för att brytas av järnvägens storskaliga linjeföring. Jordbruket är känsligt för försämrade försörjningsmöjligheter som till exempel ett markanspråk kan leda till. En följd av försämrade försörjningsmöjligheter för jordbruket kan vara att verksamheten läggs ner, vilket även kan påverka närliggande verksamheter. I förlängningen kan detta leda till igenväxning av öppna jordbruksmarker och en negativ påverkan på känsliga arter.

Dalgångarnas fysiska förutsättningar särskiljer sig även då de ofta består av stora avsnitt med isälvmaterial som har god vattenföring och hög känslighet för grundvattenföroreningar. Åar är ett vanligt inslag i dalgångarna. Åarna och dess omgivande marker är känsliga naturmiljöer som har stor betydelse för den biologiska mångfalden.

Det är i dalgångarna som de äldsta förhistoriska lämningarna finns. Dessa jordbrukspräglade områden har nyttjats av människan sedan stenåldern både som jordbruk och som kommunikationsstråk. Dagens livskraftiga jordbruk är av stor vikt för identiteten i området.

Området vid Storåns dalgång som utgör riksintresse för både natur- och kulturmiljövård är särskilt värdefullt. Ytterligare områden som klassas som särskilt värdefulla är riksintresset för kulturmiljövård vid Stora Håltet samt Rydboholms fabriker i Viskadalen.

Sjöriska karaktärsområden

Det finns tre sjöriska karaktärsområden inom utredningsområdet; Sjölandskapet kring Gunnebo, Sjöriskt skogslandskap söder om Mölnlycke och Sjöriskt skogslandskap sydväst om Borås, där biologisk mångfald, rekreationsvärden knutna till sjön och vyerna över vattnet är aspekter som kräver särskild hänsyn.

Sjöar och strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång då det påverkar de rekreativa aktiviteterna, såsom bad och fiske, samt rörelserna runt sjön. Buller sprids långt över vatten vilket ökar områdets känslighet för tillkommande buller från en järnväg. Bullerspridningen riskerar att påverka

många människor då koncentrationen av bostäder vid sjölandskapen är förhållandevis hög. Det finns även risk för negativa effekter i form av visuell intrång, då sjölandskapen riskerar att få en förändrad landskapsbild med brutna siktlinjer. Vid sjöar kopplade till historiska miljöer finns en stark identitet och karaktär som är känslig för påverkan. Inom utredningsområdet är ett sådant exempel herrgårdslandskapen kring Rådasjön, som också utgör en viktig del inom turistnäringen.

Det finns även risker gällande hälsa och miljö. Vissa sjöar utgör vattenskyddsområde eller vattentäkt med skyddsföreskrifter och med hög känslighet för grundvattenföroreningar. Vid försämrad vattenkvalitet och fragmentering finns även risk för minskad biologisk mångfald. I de sjöriska karaktärsområdena finns ofta myrmarker vilka också är känsliga för hydrologisk påverkan, då de fördröjer och utjämnar avrinningen till vattendrag med översvämningsskydd.

Skogsdominerade karaktärsområden

De till ytan största karaktärsområdena i utredningsområdet är de höglänta skogsområdena: Skogslandskap söder om Landvetter, Skogslandskap mellan Hindås och Hällingsjö, Skogslandskap söder om Bollebygd, Rutplatålandskap sydost om Borås, Höglänt skogs- och mosaiklandskap öster om Borås, Höglänt skogs- och mosaiklandskap väst om Borås samt Skogs- och mosselandskap kring Gesebol.

I dessa områden finns stora sammanhängande naturmiljöer med stora inslag av våtmarker. De ekologiska sambanden är känsliga för intrång, barriärverkan och bullerstörning. Framst gäller det djurlivets spridningsmöjligheter, uttorkningseffekter på artrika slutna skogsmiljöer och våtmarker samt störningar på känsliga arter. Även friluftslivet och de tätortsnära rekreationsområdena är känsliga för dessa intrång. Detta gäller både för tillgänglighet inom och till rekreationsområden.

De småskaliga boendemiljöerna i området har ett glest vägnät vilket innebär en känslighet för barriärverkan. Detta gäller även för brukandet av produktionsskog där järnvägen riskerar att dela skogsfastigheter och därmed försvåra brukandet. Järnvägsanläggningens servicevägar kan även bidra till att förbättra tillgängligheten till berörda områden.

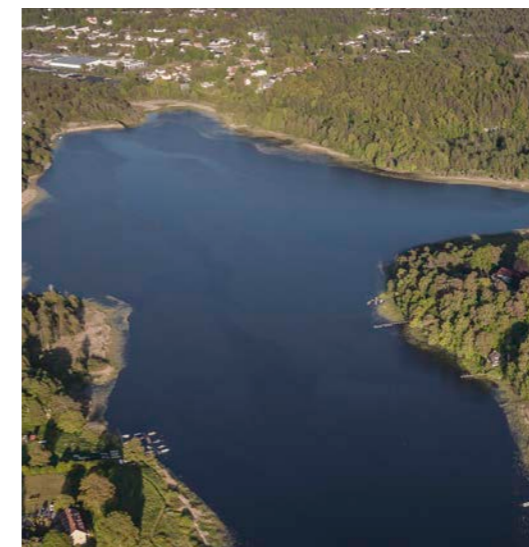
Figur 5.6 Flygfoto över en stationsort. (Foto: Per Pixel, 2020)

Figur 5.7 Flygfoto över ett bebyggelsedominerat område. (Foto: E-matic, 2015)

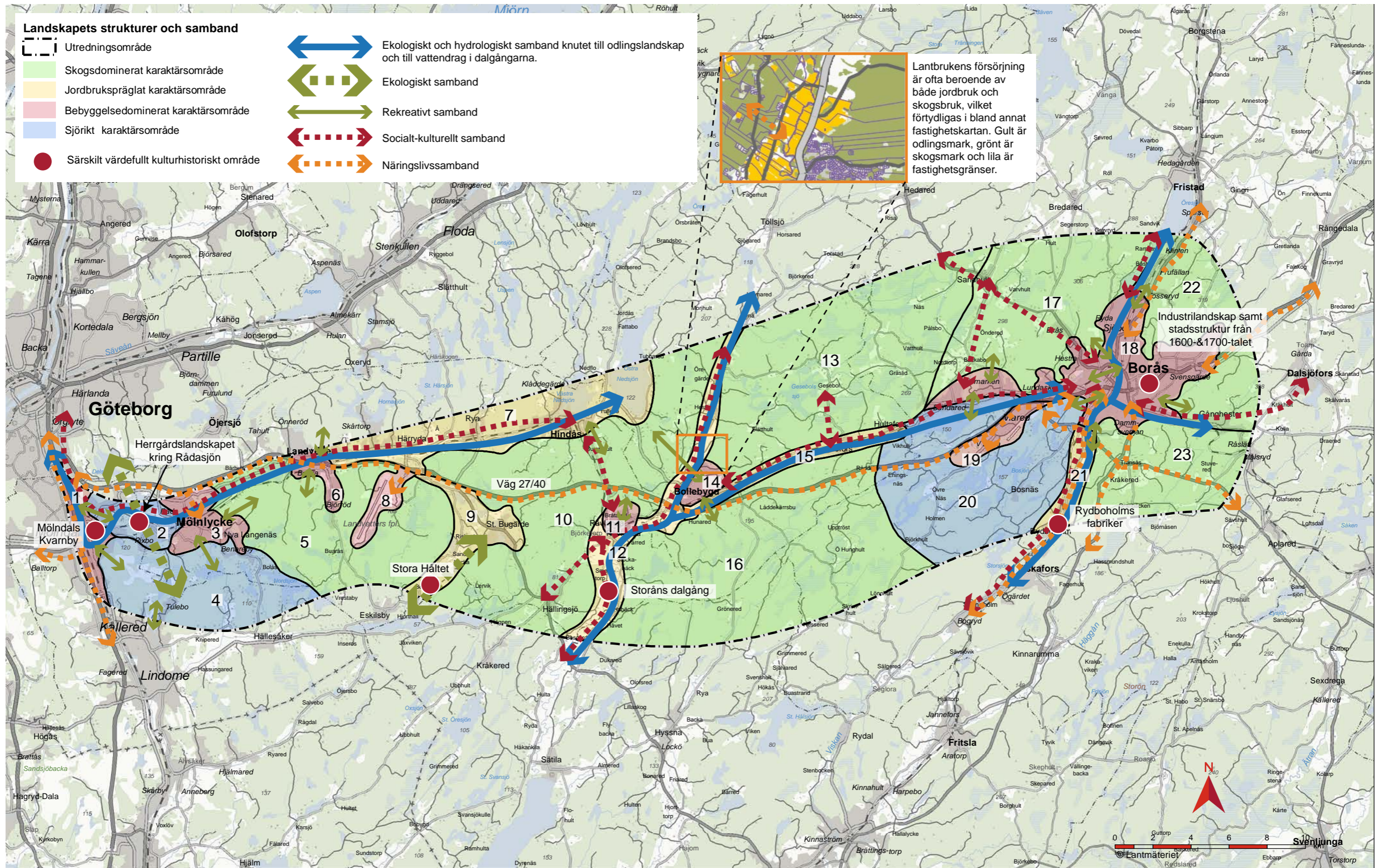
Figur 5.8 Flygfoto över ett jordbrukspräglat område. (Foto: Per Pixel, 2020)

Figur 5.9 Flygfoto över ett sjöriskt område. (Foto: Per Pixel, 2015)

Figur 5.10 Flygfoto över ett skogsdominerat område. (Foto: Per Pixel, 2020)

Figur 5.11 Karta över landskapets strukturer och samband inom utredningsområdet. Områdenas färger illustrerar dess övergripande karaktär: grön färg för skogsdominerade karaktärsområden, gul färg för jordbrukspräglade karaktärsområden, rosa färg för bebyggelsedominerade karaktärsområden och blå färg för sjöriska karaktärsområden. Landskapets samband illustreras med pilar i olika färger och särskilt värdefulla kulturhistoriska områden är utmarkerade med röda punkter.

6 Karaktärsområden i landskapet

Landskapskaraktärsanalyser används som ett redskap för att identifiera vad som kännetecknar ett specifikt område och vad som är skillnaderna mellan olika områden. Egenskaper och gränser i landskapet identifieras genom teknikövergripande studier. Landskapet delas därefter in i områden som hålls samman av gemensamma egenskaper och benäms som ett karaktärsområde, se Figur 6.1. Ett karaktärsområde har en viss unik karaktär med ett landskap som bara kan finnas på en plats. Därför är varje karaktärsområde namngivet med ett namn knutet till en specifik plats inom eller vid området.

Avgränsningen av karaktärsområdena hålls på en översiktlig nivå för att motsvara lokaliseringsutredningens behov av alternativskiljande underlag för sträckningar inom utredningsområdet.

Beskrivningen av karaktärsområden lyfter fram de strukturer och element i landskapet som bedöms vara avgörande för ett områdes nyckelkaraktärer, funktionella aspekter och människans koppling till och nyttjande av landskapet, se även faktaruta till höger. Metoden fungerar som ett strukturerat ramverk för en beskrivning av vad som utgör ett landskap. Nyckelkaraktärerna i karaktärsområdet står ofta omnämnd som underrubriker för varje område.

Utifrån karaktärsområdets förutsättningar bedöms områdets känslighet och potential för en ny järnväg. Denna bedömning bidrar med en viktig grund för det fortsatta arbetet med lokaliseringsutredningen och dess gestaltungsarbete.

Den känslighet och potential som finns inom varje karaktärsområde står listad i rutor vid varje karaktärsområde. Inom vissa områden görs bedömningen att det inte finns någon större potential kopplad till ny järnvägsanläggning. I de fallen redovisas ingen ruta för "Potential".

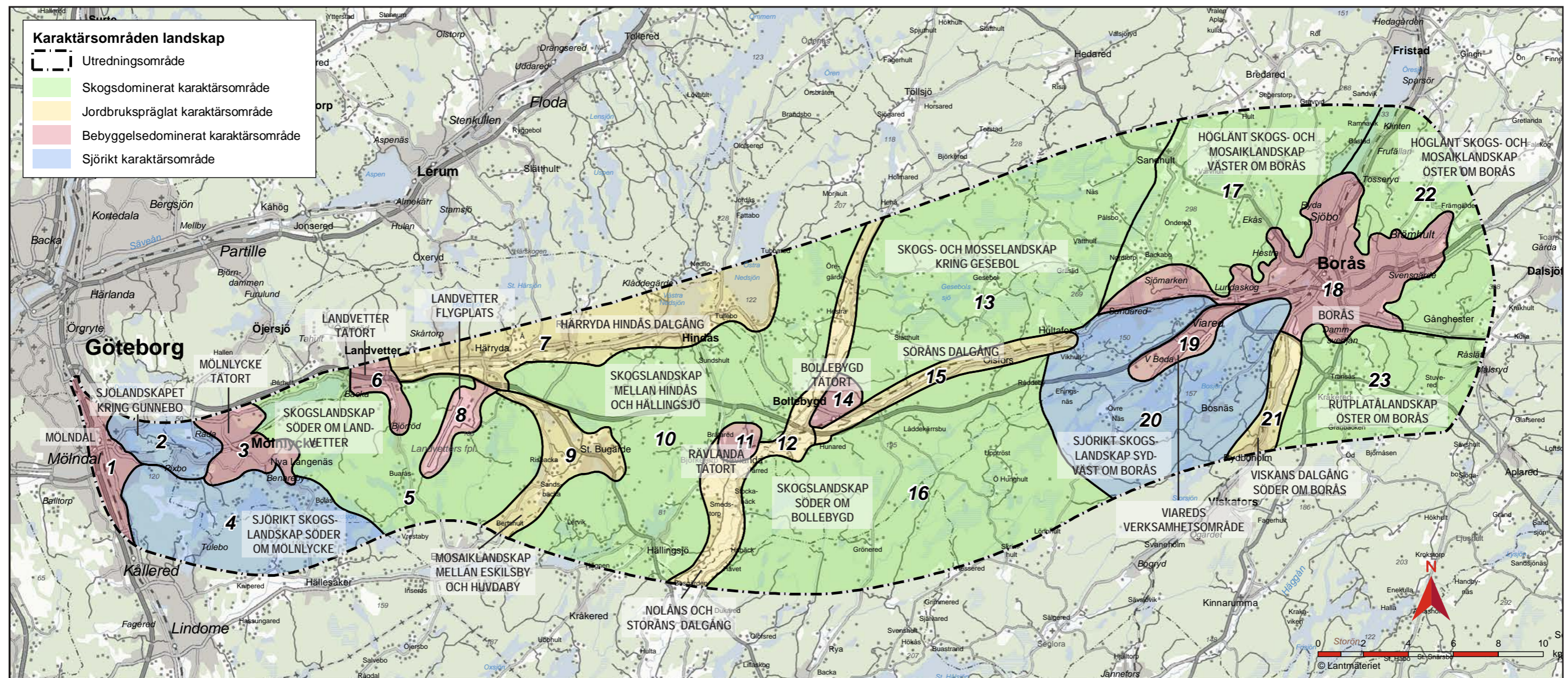
OLIKA EGENSKAPER I KARAKTÄRSOMRÅDEN

Nyckelkaraktärer bygger landskapets karaktär och samband, exempelvis: landform, topografi, brutenhet, riktningar, jordarter, vatten i landskapet, vegetationsstruktur, naturtyper, markanvändning, infrastruktur, bebyggelse, skala och komplexitet.

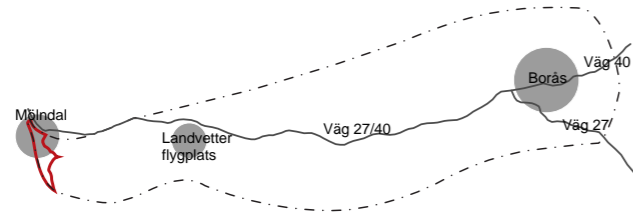
Funktionella aspekter i landskapet, exempelvis: rörelsemönster, orienterbarhet, landmärken, avgränsningar, ekologiska funktioner och samband, historiska funktioner och sammanhang.

Människors koppling till och nyttjande av landskapet, exempelvis: Identitet och anknytning, betydelsefulla platser, bruk av landskapet och kulturella referenser.

Trafikverket, 2017. Landskapet är arenan – Integrerad landskapskaraktärsanalys, en metodbeskrivning.

Figur 6.1 Karta över utredningsområdet med de 23 stycken karaktärsområden som identifierats i den integrerade landskapskaraktärsanalysen. Många utav karaktärsområdena har gemensamma drag. För att ge en tydlig övergripande bild har de grupperats efter ett karaktärsdrag som till stor utsträckning präglar karaktärsområdet. Dessa grupperingar är Skogsdominerat landskap, Jordbrukspräglat landskap, Bebyggelsedominerat landskap och Sjörikt landskap.

6.1 Mölndal

Mölndal är till stora delar beläget i en flack dalgång med djupa lerlager, som sträcker sig i nordsydlig riktning och avgränsas av branta bergssidor, se Figur 6.3. Dessa bergsryggar ger upphov till kraftiga nivåskillnader i landskapet där utblickar över dalgången kan fås från höjderna. Höjderna är brantast på dalgångens östra sida. Karaktärsområdet ligger främst i kommunen Mölndals stad men den nordligaste delen av karaktärsområdet ligger i kommunen Göteborgs Stad.

Dalgången är hårt exploaterad av infrastruktur och bebyggelse. Verksamheter finns främst i dalgången och bostäder längs sidorna. Den högsta bebyggelsen finns i norra delen av karaktärsområdet och i centrala Mölndal. Dalgången och Mölndalsån har lång historisk betydelse, bland annat genom kopplingen via kulturmiljöerna Mölndals Kvarnby och Mölndalsfallen till sjösystemen österut.

Området gränsar till två karaktärsområden österut; Sjölandskapet kring Gunnebo samt Sjörikt skogslandskap söder om Mölnlycke. Platsnamn som inte redovisas i karaktärsområdeskartan finns att hitta på kartorna i den fördjupade analysen för Mölndals stad på sida 74.

Figur 6.2 Flygfoto söderut över Mölndals centrum. Till vänster i bild syns Lackarebäcksmotet. (Foto: Per Pixel, 2020)

Knutpunkten Mölndal

Ett stort transportstråk löper längs med dalen. Trafiken medför stor bullerspridning. Väster om Mölndalsån går en bred lokalgata med spårväg i mitten. Lokalgatan har sin sträckning från Korsvägen i Göteborg till Broplatsen/Mölndalsbro vid Mölndals centrum, se Figur 6.2. I Göteborg heter den Mölndalsvägen för att vid kommungränsen till Mölndal byta namn till Göteborgsvägen. Öster om ån finns väg E6/E20 och Västkustbanan. Kust till kustbanan, som sträcker sig genom områdets norra del, utgör en barriär främst för sociala samband mellan Mölndals tätort och omkringliggande bostads- och verksamhetsområden. Broarna över järnvägen i detta område utgör därmed förutsättningar för viktiga sociala samband.

Söder om Mölndals centrum ansluter Mölndalsåns dalgång till Fässbergs dalgång västerifrån. Historiskt har även kopplingen till Toltorpsdalen på andra sidan Safjället varit viktig, men idag är den kontakten visuellt bruten av bebyggelse i Mölndals centrum. Mölndalsåns dalgång är även sammankopplad med Rådasjöns dalgång österifrån via Kvarnbygatan, som sedan förgrenar sig i stråk både norr och söder om Rådasjön.

Tidiga bosättningar och verksamheter kring Mölndalsfallen

Mölndal har lång historisk tradition. De tidigaste bosättningarna i utredningsområdet låg troligen en bit upp på dalgångens sidor samt kring sjösystemet som går från Landvettersjön, via Rådasjön och Stensjön ner till Mölndalsån och vidare norr ut mot Göta älv. På stenåldern låg havsnivån högre än idag och hela dalgångens botten var en havsvik där människorna livnärde sig främst på jakt och fiske.

På en av topparna av Lackarebäcksfjället finns lämningar efter en fornborg som på tre sidor omgärdas av branta bergväggar och mot norr en kallmurad stenvall. I området finns även andra lämningar och fynd från järnåldern, men också enstaka fynd från stenåldern.

Mölndalsåns kraftiga fall har nyttjats för kvarndrift i större skala sedan medeltiden och har haft stor betydelse för den tidiga industriella utvecklingen i Göteborgsregionen. Dagens miljö representeras av byggnader från 1800- och 1900-talet. Längs med sluttningarna på den södra sidan av forsens finns ett litet bevarat område, Kvarnbyn, med äldre industribebyggelse och arbetarbostäder i trä byggda under mitten av 1800-talet fram till 1900-talets början.

Väster om Kvarnbyn finns Forsåker som är en pappersbruksmiljö med disponentvillor och park från mitten av 1800-talet. Området kring de gamla industribyggnaderna genomgår just nu en stor förändring och området kommer att förtätas med främst bostäder. Längre uppströms Mölndalsån är Grevedämnet beläget. Det är en sågverks- och spinnerimiljö med bevarad vattenkraftanläggning från slutet av 1800-talet. Hela Mölndals Kvarnby och Grevedämnet är av riksintresse för kulturmiljövården.

Industriområden

Mölndalsån har historiskt nyttjats både som transportled, kraftkälla och som processvatten till industrierna. Den bebyggelse som successivt växt fram i Mölndalsåns dalgång har präglats av olika epokers nyttjande av vattnet från 1700-talet och framåt. Under slutet av 1700-talet och hela 1800-talet växer framförallt textilframställningen från hantverksmässig tillverkning till textilindustri. Stora delar av marken i dalgången var dock fortfarande odlad långt in på 1900-talet.

Bostadsbebyggelsen utvecklades samtidigt med industribebyggelsen, men merparten av bostäderna har tillkommit sedan 1950-talet. Bebyggelsen i dalgången förtätas fortsatt med både bostäder och verksamheter.

Ännu finns historisk industribebyggelse bevarad, som Krokslätts fabriker och tidigare nämnda bebyggelsen kring forsens i Mölndals Kvarnby samt Forsåkersområdet. Idag hyser områdena andra verksamheter än vad de ursprungligen var avsedda för. Exempel på nya verksamheter idag är kontor, museum och konstnärliga verksamheter.

En stor del av kommunens arbetstillfällen återfinns alltså i dalgången, som Mölndals stad och Essity vid Mölndals centrum samt Astra Zeneca i södra delen av karaktärsområdet. Verksamhetsområdena genererar många arbetstillfällen både för kommuninvånare och för inpendlande arbetskraft från närliggande kommuner.

Lackarebäck

Lackarebäck är beläget i karaktärsområdets nordöstra del och är delvis ett naturreservat med stora kultur-, natur- och friluftsvärden. Den omgivande infrastrukturen gör att området är bullerstört. I området finns även ett vattenreningsverk. Norr om Lackarebäck finns Norra Långevattnet som är en djup sprickdalsjö i nordvästlig till sydöstlig riktning. Den används i rekreativa syften för bad och fiske.

Tidigare dominerades landskapet av ädellövskogar. Kvar finns idag mindre fragment av dessa i ravinen Svejserdalen, Ekekullen samt kring Lackarebäcksgård. Dessa områden är idag populära för rekreation och Bohusleden passerar genom skogarna. Andra värden som finns i dessa skogsområden är lämningar av kvarnverksamheter och gravar från järnåldern. Under 1700- och 1800-talet fanns en stor herrgård vid Lackarebäcksgård. Idag finns endast en flygelbyggnad kvar som en rest från denna.

Vattnet i Mölndalsån

Mölndalsån är omgiven av hårdgjorda ytor i form av vägar, järnväg och verksamhetsområden som bidrar till att ån svämmar över vid kraftiga regn. Omfattande invallningar har gjorts för att minska risken för skador på bebyggelse och infrastruktur. Förr var vattenkvaliteten i Mölndalsån dålig till följd av utsläpp från industrin men idag har vattenkvaliteten förbättrats så att betingelserna för ädelfisk som lax och havsöring är goda. Ån med stränder är väl synlig från Göteborgsvägen/Mölndalsvägen, men knappt märkbar för resenärer på väg E6/E20 eller Västkustbanan på grund av all infrastruktur och verksamheter som finns i dalgången. Avståndet mellan Mölndalsån och befintlig järnväg och väg varierar. Avståndet är kortast i höjd med Flöjelbergsgatan.

Källeredsbäcken, som rinner öster om väg E6/E20 och går samman med Mölndalsån vid Forsåker har påtagligt naturvärde i och omkring vattendraget. Grundvattenstrycket är på vissa platser är högt, vilket medför risk för påverkan på grundläggningar. För grundvattenbildning är zonen mellan jord och berg på sluttningarna viktig, eftersom vattnet måste infiltrera ner till den grovkorniga jorden under leran.

POTENTIAL

Tätortsutveckling och näringsliv i Mölndal gynnas av ett stationsläge i Mölndal.

Ett stationsläge i Mölndal kan bidra till **regionförstoring**, vilket gynnar näringslivet i regionen.

I Mölndal finns ett stort resandeunderlag och orten utgör en **knutpunkt** för resor inte bara inom utredningsområdet utan även väster, norr och söder ut. Med ett stationsläge för den nya stambanan förstärks Mölndals ställning som knutpunkt i södra Storgöteborg.

Översvämningsskydd av bana och station i dalgången kan, vid integration med övrig stadsplanering och dagvattenhantering, potentiellt **minska översvämningsskadeproblematiken** i området i stort.

Barriäreffekten av befintlig infrastruktur i dalgången kan minskas vid anläggandet av nya broar över dalgången till de nya plattformslägena.

Nya broar och en utbyggd station i Mölndal kan bli **nya landmärken** vid infarten till Mölndal och Göteborg.

Landskapets dramatiska former, landmärken i form av kulturhistoriskt värdefulla byggnader kan bidra till en **positiv reseupplevelse**.

Bullerskyddsåtgärder på den nya stambanan kan skydda omgivande områden mot buller från befintlig infrastruktur och **förbättra ljudmiljön** i omgivande bostadsområden.

Ekologiska strukturer och medborgardialoger

Landskapet är fragmenterat. Tidigare var området sammankopplat med Delsjöområdet i norr. Idag utgör väg 27/40 en barriär mellan dessa. Vid de stora områdena med villor i karaktärsområdets östra del utgör villaträdgårdar en viktig del i vegetationsstrukturens kvarvarande nordsydliga kopplingar. Nere i dalen finns relativt få gröna ytor. Längs med Mölndalsån växer lövträd, och det finns inslag av parkmark. Gröna kopplingar i östvästlig riktning avgränsas till stor del av de infrastrukturella barriärerna i dalen.

Inför arbetet med förslag till ny översiktsplan för Mölndal har medborgardialoger genomförts, under september 2016. Betydelsefulla platser som identifierades då är de bostadsnära parker och naturområden som återfinns både i områdets västra och östra delar. Som mötesplatser uppskattas både kommersiella och icke-kommersiella platser. Dalgångens många barriärer pekades ut som ett stort problem, främst för möjligheterna till rörelse i västöstlig riktning.

Urbanisering

I Mölndal finns en urbaniseringstrend med förtätning av bostäder och verksamheter.

KÄNSLIGHET

Jordförhållandena är känsliga då jorden består av djupa, lösa lerlager vilket innebär att det kan finnas risk för sättningar i anläggningen och omgivande byggnader samt risk för skred. För att möjliggöra byggnation av järnvägen kommer därför en omfattande grundförstärkning krävas. Grundförstärkningen förbättrar markens egenskaper, vilket säkerställer sättnings- och stabilitetsförhållandena men försvårar bygghänsyn eftersom att miljön är så tätbebyggd. Exempelvis är områden kring Lackarebäcksmotet, Källeredsbäcken och Råvekärr redan i nuläget känsliga avseende stabilitetsförhållandena.

I området råder **hydrogeologiska förhållanden** där grundvattentrycket på vissa platser är högt, vilket medför känslighet för påverkan på grundläggningar. Zonen mellan jord och berg på sluttningarna är viktiga för grundvattenbildning eftersom vattnet måste infiltrera ner till den grovkorniga jorden under leran i dalgången. Denna zon är därför känslig för direkt påverkan på/från grundläggning och omfattande schaktarbeten.

Det finns betydande **känslighet för översvämning** i anslutning till Mölndalsån i dalgången. Både bana och station behöver därför anpassas så att dessa skyddas mot eventuella översvämningar.

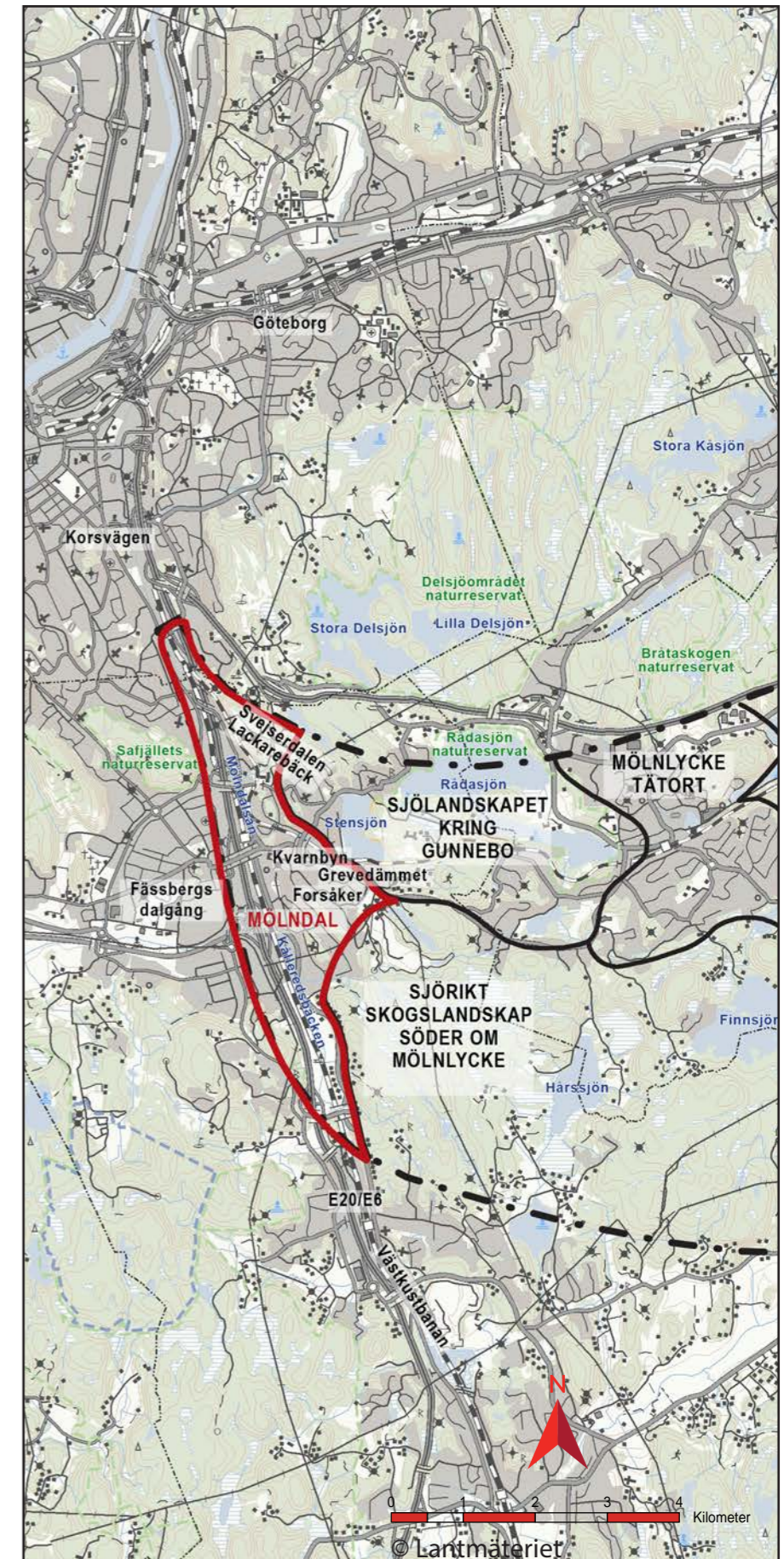
Bebyggelsen i dalgången är redan mycket bullerutsatt och känslig för ytterligare störningar av **buller och vibrationer**. I högre terräng på berg finns känslighet för störningar i form av stomljud i byggnader. Bullerspridning i rekreationsområden kan förändra platsens karaktär.

För boende på vardera sida om dalgången är infrastrukturen och Mölndalsån i dalgången en **barriär**, vilken riskerar att förstärkas med ytterligare spår.

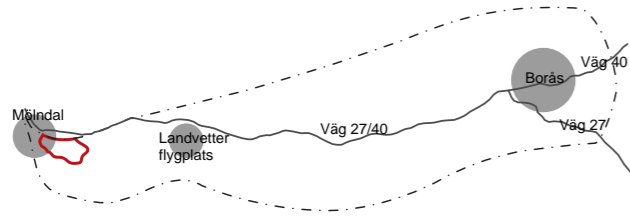
Värdefulla kulturhistoriska miljöer finns bland annat kring Mölndals Kvarnby och industrimiljön längs forsen och Mölndalsån. Dessa är känsliga för åtgärder som påverkar befintlig bebyggelsestruktur genom exempelvis rivningar eller brutna samband eftersom de är en viktig del i Mölndals historia och identitet.

Boendemiljöer är känsliga för direkt intrång men även indirekt intrång i närliggande miljöer som kan få förändrad karaktär och göra att området blir mer infrastrukturpräglad och får en minskad attraktivitet som boendemiljö.

Rekreationsområden kring Gunnebo Slott och övriga angränsande grönområden är känsliga för intrång (utradering och barriärverkan). Utradering av värdefulla rekreationsområden innebär en förlust av tätortsnära naturmiljöer. Intrång i form av barriärverkan kan bryta rekreativa samband.

Figur 6.3 Karta över karaktärsområdet Mölndal. Karaktärsområdet Mölndal visas innanför röd linje.

6.2 Sjölandskapet kring Gunnebo

Rådasjön med omnejd är ett välbesökt område för natur, kultur och rekreation, se Figur 6.4. Området är präglat av de säterier och herrgårdar som är belägna här, med höga kulturhistoriska värden och stor betydelse för hur landskapet brukats och formats under lång tid. Lövskog, åkermiljöer och dess kopplingar till vattnet är viktiga inslag i miljön.

Området gränsar till Mölndal i väster. I öster är Mölnlycke tätort beläget och söder om karaktärsområdet finns ett större skogsområde. Sjölandskapet kring Gunnebo är beläget i kommunerna Mölndals stad och Härryda kommun. Området utgör en viktig grön kil mellan Delsjöns naturreservat i norr och skogsområdena i söder. Dessa naturområden har stora rekreationsvärden.

Figur 6.4 Flygfoto över Gunnebo slott. (Foto: Per Pixel, 2015)

Vyer och tidsdjup

Karaktärsområdet domineras av Rådasjön med omgivande bergskullar. Det finns många storslagna vyer över Rådasjön och över det kuperade landskapet. Dessa marker har sedan länge utgjort livsmiljöer för människor. Redan under stenåldern levde människor på platsen i nära anslutning till vattnet. I flacka partier finns glaciärrer som avsattes när inlandsisen smälte. Leran är både vattenhållande och rik på markmineral vilket skapar goda odlingsförutsättningar. Marken kring Rådasjön brukades av människor redan under medeltiden. Stora delar området ingår i vattenskyddsområde för Rådasjöns vattentäkt.

Utblickarna över sjölandskapet ger ett öppet landskapsrum. På grund av sjöns storlek och flikighet upplevs skalan på platsen som liten. I de skogbevuxna områdena återfinns främst slutna landskapsrum som periodvis öppnar upp sig vid mötet kring betes-, jordbruk- och parkmark. Även dessa öppnare landskapsrum upplevs ha en liten skala.

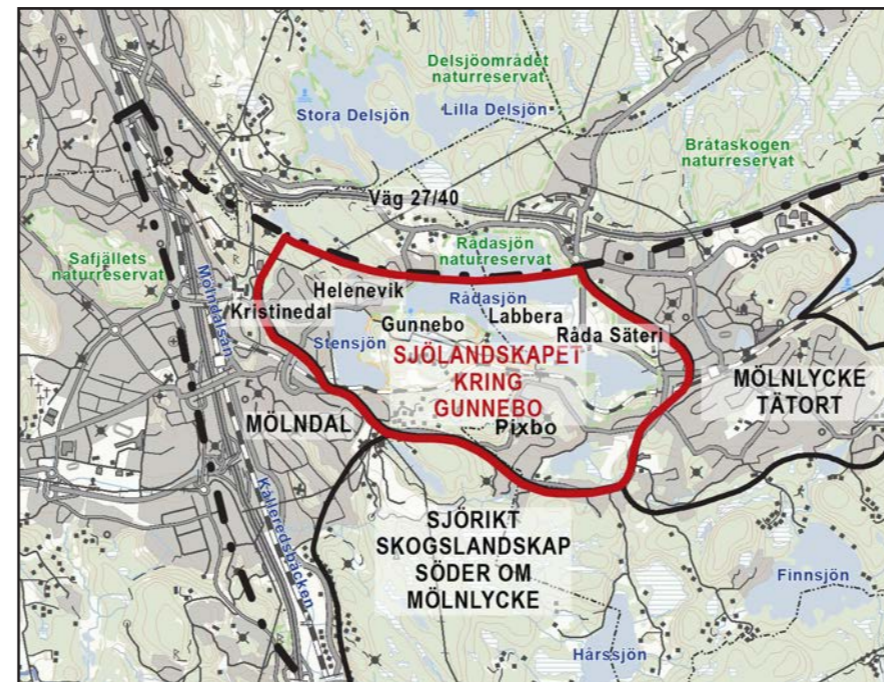
Beteslandskap

Den karaktär som finns kring Rådasjön idag växte fram under 1700-talet och första halvan av 1800-talet när stora strukturförändringar av markanvändning genomfördes. Idag finns värdefulla alléer samt ek- och bokskog kvar. Dessa gamla, grova träd har höga naturvärden. Även i de öppna betesmarkerna finns betesgynnad flora och fauna med höga naturvärden. Inom karaktärsområdet finns Natura 2000-området Labbera, med äldre skogsbestånd bestående av ädellöv och tall.

Herrgårdsmiljöer

Området kring Gunnebo är en plats med lång historia. I Gunnebo fanns tidigare en gård vars namn hittats i kyrkböcker från slutet av 1200-talet. Idag finns ett kulturresevat kring det slott som uppfördes som lantställe av en framgångsrik handelsman under 1700-talets slut. Den nyklassicistiska byggnaden är idag ett byggnadsminne och ett viktigt landmärke i området. Genom parken går en järnväg, Kust till kustbanan, vilken utgör en barriär och ett intrång i den kulturhistoriska miljön. Platsen är idag klassad som regionalt intresse för friluftslivet samt riksintresse för kulturmiljövården.

Öster om Rådasjön är Råda säteri beläget. Säteriet har medeltida anor men nuvarande bebyggelse uppfördes under slutet av 1700-talet. Råda säteri är, liksom Gunnebo, ett byggnadsminne. Söder om Rådasjön, gränsande till Gunnebos ägor, finns Pixbo herrgård som liksom Råda har medeltida historia

Figur 6.5 Karta över karaktärsområdet Sjölandskapet kring Gunnebo. Karaktärsområdet Sjölandskapet kring Gunnebo visas innanför röd linje.

POTENTIAL

Ett stationsläge för ny stambana i Mölndal kan genom ökad tillgänglighet stärka närliggande områden och öka **Gunnebos attraktivitet** för friluftsliv, rekreation och turism.

De öppna sjölandskapen ger **goda förutsättningar för resenärer** på den nya stambanan att uppleva längre utblickar över landskapet.

och bevarad bebyggelse från 1700- och 1800-talet. Pixbo herrgård är idag klassad som betydelsefull natur- och kulturmiljö.

Befolkningsökning

Inom karaktärsområdet finns flertalet bostadsområden med starka kopplingar till Rådasjön och Stensjön, exempelvis Pixbo, Stensjöberg och Helenevik. Bebyggelsen består främst av villaområden med friliggande villor och kedjehus, men det finns även inslag av flerfamiljshus inom karaktärsområdet.

Särskilt kulturhistoriskt intressant är Kristinedals småhusområde som är beläget norr om Stensjön. Det är ett välbevarat bostadsområde från 1960-tal vars arkitektur och tidstypiska detaljer ger ett sammanhållet intryck. Tegelfasader, träpaneler i blå eller vit färg samt carportar i anslutning till entréer dominerar intrycket. Området speglar 60-talets ideal kring småhus och privat bilägande. Längs Rådasjöns södra strand finns ytterligare ett kulturhistoriskt intressant område, med välbevarade sommarvillor från sekelskiftet 1900. Villorna utgör tydliga exempel på påkostad villabebyggelse, som välbärgade göteborgare kring sekelskiftet lät uppföra i natursköna lägen. Villorna är av stort kulturhistoriskt värde genom sin karaktäristiska och tidstypiska villaarkitektur.

KÄNSLIGHET

Herrgårdsmiljöerna vid **Gunnebo, Råda säteri och Pixbo herrgård** utgör några av de mest värdefulla områdena i utredningsområdet och är känsliga för åtgärder som påverkar siktlinjer, historiska och funktionella samband mellan bebyggelse, odlingslandskap och parkmiljöer.

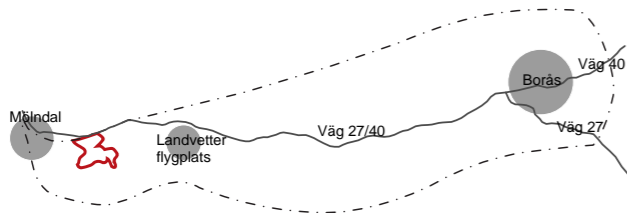
Områdets identitet är starkt kopplat till **det öppna kulturlandskapet**, vilket därmed är känsligt för påverkan som begränsar eller förändrar identiteten. Det innebär hög känslighet för ökat buller, brytning av siktlinjer, samband mellan och inom den brukade marken, samt intrång i partierna med ädellövskog.

Området är känsligt för barriärverkan för **rekreation och friluftsliv**, då det är en del av en av en grön kil in mot Göteborg. Rörelser i nordsydlig riktning kan komma att begränsas. **Fragmentering** påverkar också känsliga växt- och djurarter och deras spridningsmöjligheter.

Sjöar och strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter såsom bad och fiske vid sjön.

En stor del av utredningsområdets kända **särskilt skyddsvärda träd** finns i karaktärsområdet. Träden kan behöva tas ner om de hamnar inom området för den nya järnvägen. De skyddsvärda träden är gamla, grova och är inte bara viktiga för den biologiska mångfalden utan även för platsernas identitet. De arter som är specifikt knutna till gamla och grova träd är ofta utrotningshotade. Eftersom gamla träd tar hundratals år att ersätta riskerar de arter som är beroende dessa att försvinna för gott.

En stor del av karaktärsområdet utgörs av **vattenskyddsområde**. Vattentäcker är nödvändiga för dricksvattenförsörjning och är känsliga för påverkan som kan göra att vattnet förorenas.

6.3 Mölnlycke tätort

Karaktärsområdet är en större tätort inom Härryda kommun som präglas av närheten till Göteborg och Mölndal. Bebyggelsen domineras främst av småhusbebyggelse, men även flerbostadshus och verksamhetsområden förekommer. Mölnlycke har nära kopplingar till angränsande karaktärsområdens natur- och kulturmiljöer. I väster finns Sjölandskapet kring Gunnebo, öster ut finns Skogslandskap söder om Landvetter och söder ut är Sjörikt skogslandskap söder om Mölnlycke beläget, se Figur 6.6.

Figur 6.6 Foto österut över Mölnlycke tätort. (Foto: Per Pixel, 2020)

Centrum mellan sjöarna

Mölnlycke tätort är beläget i en östvästlig sprickdal. Centrumkärnan är låglänt belägen mellan sjöarna Rådasjön i väster och Landvettersjön i öster. I området finns en mängd olika sandiga jordarter som avsatts i inlandsisen och vid dess avsmältning. Förutsättningarna är goda för vattenuttag och området ingår i både Rådasjöns vattenskyddsområde och Finnsjöns vattenskyddsområde.

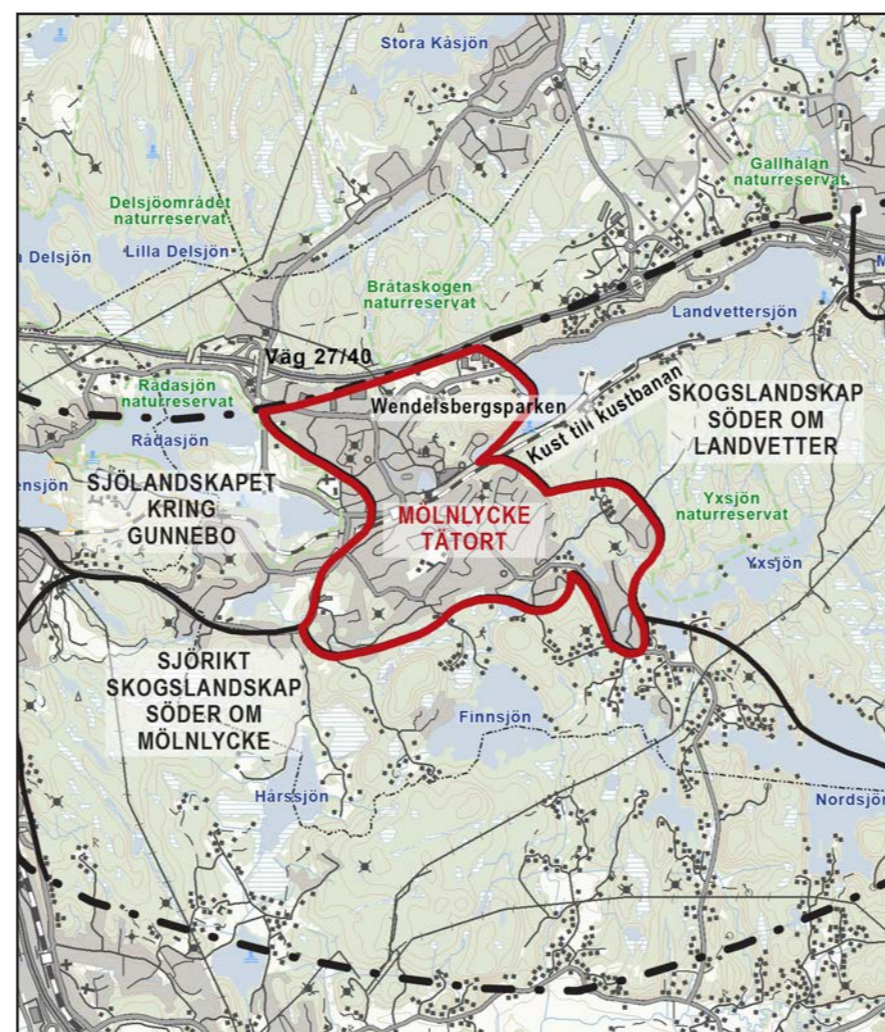
I centrumområdet finns flerbostadshus och verksamheter i kvartersstruktur. Söder om Kust till kustbanan finns verksamheter i ett stråk utmed järnvägen. Mölndalsån och grönstrukturen utmed den är ett viktigt inslag

i centrumkärnan och broarna över ån utgör lokala landmärken. Det finns en översvämningsrisk med de befintliga flödena i ån. Mölnlycke centrum är utbyggt med såväl kommersiell som social service. I Mölnlycke finns ett gymnasium med många elever från närliggande kommuner. Gymnasiet är också idrottsgymnasium med riksintag.

Från centrum finns goda kommunikationer till Göteborg och Borås, framförallt med buss. Järnvägen som har få avgående tåg upplevs som en barriär genom tätorten. Vägarna i nordsydlig riktning över järnvägen utgör därför viktiga förutsättningar för sociala samband.

Textilindustri och rekreation

Textilverksamheter är ett viktigt inslag i ortens historia. I Mölnlycke finns textilindustrimiljöer bevarade från 1870-talet. Mölnlycke och Wendelsbergs fabriker är likt de flesta industribyggnader, belägna i anslutning till vatten för energiutvinning. I anslutning till fabriksmiljön finns Wendelsbergsparken samt den påkostade disponentvillan med stall och ekonomibygnader. Idag inhyser den en folkhögskola. I parken finns bland annat ett rekreationsstråk genom ädellövskog. Både industrimiljön och Wendelsbergsparken är utpekade av Härryda kommun som värdefulla kulturmiljöer.

Figur 6.7 Karta över karaktärsområdet Mölnlycke tätort. Karaktärsområdet Mölnlycke visas innanför röd linje.

Söder om Mölnlycke finns Finnsjön och Härssjön som är viktiga rekreationsmiljöer för boende i och runt Mölnlycke. Väster om Mölnlycke tätort ligger Rådasjön och öster om tätorten finns skogsområden som är av värde för friluftsliv. Karaktärsområdet omges av höjder med skog. Från höjderna finns många utblickar över tätorten. Tätorten möter olika sjölandskap i både östlig och västlig riktning där det finns längre siktlinjer över de öppna vattnen.

Pendlingsort och verksamheter

Det finns en stor arbetspendling mellan Mölnlycke och Göteborg samt mellan Mölnlycke och Mölndal. I norra delen av Mölnlycke, längs med väg 27/40 finns ett större centrumområde med verksamheter.

POTENTIAL

Ett stationsläge i Mölndal kan **öka attraktiviteten för boende och verksamhetsetableringar** i Mölnlycke om goda förbindelser finns mellan Mölnlycke och Mölndals station.

KÄNSLIGHET

Tätortsutvecklingen kan begränsas på grund av att Mölnlycke kan komma att "klämmas in" mellan ny och befintlig infrastruktur vilket kan bryta viktiga samband och kopplingar.

Den tätortsnära rekreationen kan begränsas av barriäreffekter om järnvägen går i markplan mellan bostadsområden och rekreationsmiljöer.

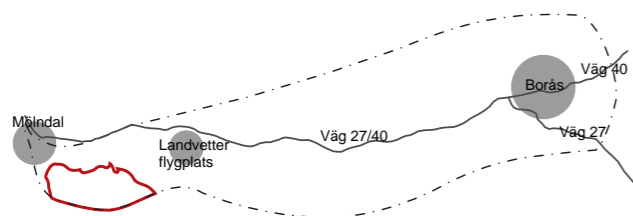
Tätortsbebyggelsen är känslig för tillkommande störningar av buller, vibrationer och stomljud.

Områdets identitet är kopplad till de kulturhistoriska miljöerna kring **Wendelsbergsparken och Mölnlycke fabriker** vilka har höga kulturhistoriska värden. Miljöerna är känsliga för rivning eller brutna kulturhistoriska samband samt åtgärder som gör intrång i parkmiljön.

Ädellövskogen vid Wendelsberg hyser arter som är känsliga för fragmentering och barriäreffekter.

Ökade dagvattenflöden från anläggningen kan bli en ytterligare belastning på **Mölndalsån** som rinner genom Mölnlycke. Det finns redan en känslighet för översvämnning med de befintliga flödena och eventuella tillkommande flöden kan förvärra problemet.

En stor del av karaktärsområdet utgörs av **vattenskyddsområde**. Vattentäkter är nödvändiga för dricksvattenförsörjning och är känsliga för påverkan som kan göra att vattnet förorenas.

6.4 Sjörikt skogslandskap söder om Mölnlycke

Karaktärsområdet Sjörikt skogslandskap söder om Mölnlycke är beläget i utredningsområdets västra del och tillhör både kommunerna Mölnlycke stad och Härryda kommun, se Figur 6.9. Området är ett skogslandskap som används för skogsbruk och rekreation. Här finns vandringsleder och många sjöar med välbesökta badplatser, exempelvis kring Finnsjön som dessutom är Härryda kommuns huvudvattentäkt. Några mindre delar av karaktärsområdet klassas i regionala planeringsunderlag som "tysta områden".

Bebyggelsen är främst samlad i småhusområden. Även mindre jordbruksbebyggelse förekommer i söder. Inom karaktärsområdet är bebyggelse främst belägen i anslutning till sjöar, skogs- och jordbruksmarker.

Höjderna och jorden

Markerna består främst av urberg och i sänkorna finns en variation av jordarter från olika geologiska tidsperioder vilket skapar olika växtförutsättningar. I sänkorna är marken mer näringsrik än på skogshöjderna där barrskog dominerar. Näringsfattig, sandig morän bildades under inlandsisen och näringsrik glacial lera avsattes när inlandsisen smälte. Postglacial sand avsattes när finkornigt material svallades ur moränen och hamnade i landskapets lägre delar. Även kärr och mossetorv finns i sänkorna vilket bildats av organiskt material vid sjöar och vattendrag.

Myrar och hedlandskap

Inom karaktärsområdet finns områden med stora natur- och friluftsvärden, våtmarker samt naturreservat. Karaktärsområdet är en del av en grön kil som knyter ihop Sandsjöbacka naturreservat i söder med Delsjöns naturreservat i norr. Kring Rambo mosse och Långa mysten finns skogsområden med naturskogskaraktär. Här finns värdefulla biotoper av myr, hed och hålltallskog och området föreslås nu bli naturreservat av Länsstyrelsen. För att vara tätortsnära är området påtagligt ostört vilket tillsammans med spår av skogsbränder, och relativt gott om död ved skapar livsmiljöer för känslig flora och fauna. Vid Hårssjön är jordmånen näringsrik vilket är ett ovanligt inslag i området. Området, som är ett riksintresse för naturvård, utgör goda livsmiljöer för olika fågelarter vilket även lockar fågelskådare. I Finnebäcken och Nordån finns även reproduktionsområden för lax.

Gravar från brons - och järnålder

Kända fornlämningar finns på flera platser i karaktärsområdet. I områdets västra delar finns ett flertal förhistoriska gravar från brons- och järnålder, på höjderna kring Kikås. Kring sjöarna finns ett fåtal kända stenåldersboplatser och i de mer skogrika delarna förekommer rester av kolningsanläggningar. Stora delar av karaktärsområdet har utgjort utmarker för bete och samfällda skogs- och mossmarker.

Figur 6.8 Flygfoto österut. Till vänster i bild är Hårssjön och till höger i bild är den norra änden av Tulebosjön. Uppe till höger i bild syns dalgången mellan Lindome och Hällesåker som ligger strax söder om utredningsområdet. (Foto: Per Pixel, 2020)

Bybebyggelse och ensamgårdar

Sydöst om Mölnlycke är Benareby beläget. Byn har starka samband med Mölnlycke och till omkringliggande naturområden. Den äldre bebyggelsen finns längs vägen som leder genom byn. Bebyggelsen har legat där sedan laga skifte genomfördes i Benareby år 1834. Den bevarade äldre bebyggelsen i området är främst uppförd kring sekelskiftet 1900 och har en tät bykaraktär med många bevarade ekonomibyggnader.

Mellan Gravsjön och Finnsjön är ensamgården Hyltan belägen omgiven av ett småbrutet odlingslandskap med lång kontinuitet. Gårdsbebyggelsen består av bostadshus från mitten av 1800-talet och tidigt 1900-tal och representerar skogsbygdens småskaliga jordbruk på ett tydligt sätt.

KÄNSLIGHET

Natur- och rekreationsmiljön är känslig för ökat buller eftersom det förändrar upplevelsen av platsen med tillkommande ljud. Buller kan exempelvis också störa levnadsförutsättningar för skogs- och sjöfågel.

Området är känsligt för barriärverkan för **rekreation och friluftsliv**, då det är en del av en av en grön kil in mot Göteborg och rörelser i nordsydlig riktning kan komma att begränsas. Fragmentering påverkar också känsliga växt- och djurarter och deras spridningsmöjligheter när deras livsmiljöer förändras.

Myrmarkerna är känsliga för hydrologisk påverkan då det förändrar livsmiljöerna för växter och djur, samt påverkar dess funktion att fördröja och utjämna avrinningen till sjöar och vattendrag.

Sjöar och strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

En ovanlig naturtyp i regionen och området som är känsligt för intrång som förändrar livsmiljön är **Hårssjön**, vilken är en näringsrik slättsjö med rikt fågelliv. Där finns det en känslighet för negativa effekter av en anläggning i markplan i form av visuellt intrång, störning från buller, minskad tillgänglighet och förlust av livsmiljöer.

Finnebäcken och Nordån, som rinner ut i Lindomeån, utgör reproduktionsområden för lax och havsöring. Här finns känslighet för habitatförluster och försämrad vattenkvalitet om vattendragen utsätts för fragmentering eller störning.

Finnsjön är huvudvattentäkt för Härryda kommun. Vattentäkter är nödvändiga för dricksvattenförsörjning och är känsliga för påverkan som kan få till följd att vattnet förorenas.

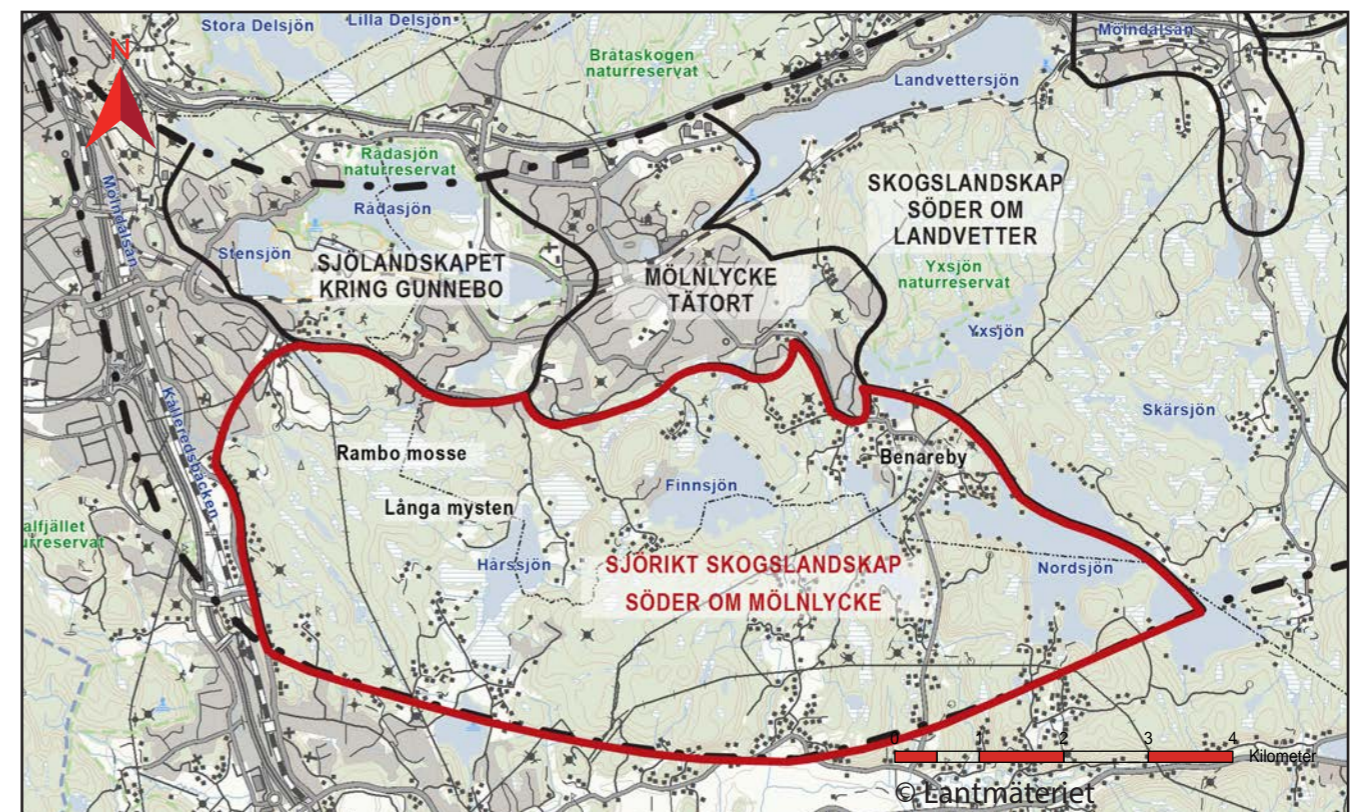
Fornlämningar i områdets västra del, vilket inkluderar flera gravar, är känsliga för åtgärder i markplan eftersom de kan komma att utraderas.

Den äldre bebyggelsen längs landsvägen i **Benareby** är känslig för åtgärder som exempelvis rivning och visuell påverkan som utgör skalbrott i den småskaliga kulturmiljön. Benareby är också känsligt för intrång då anläggning av en stambana kan medföra barriäreffekter inom Benareby och bryta sambanden mot Mölnlycke och närliggande rekreationsområden.

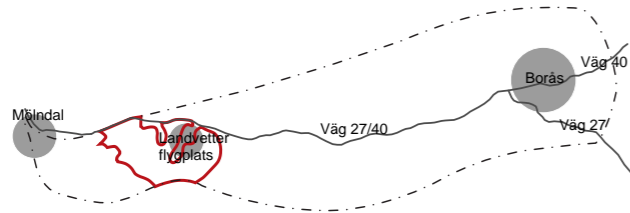
POTENTIAL

Området kan få en **ökad tillgänglighet** eftersom nya servicevägar kan komma att byggas i anslutning till anläggningen och därmed kan ett mer utvecklat vägnät skapas.

De öppna sjölandskapen ger **goda förutsättningar för tågresenärer** på den nya stambanan att uppleva längre utblickar över landskapet.

Figur 6.9 Karta över karaktärsområdet Sjöriskt skogslandskap söder om Mölnlycke. Karaktärsområdet Sjöriskt skogslandskap söder om Mölnlycke visas innanför röd linje.

6.5 Skogslandskap söder om Landvetter

Detta större skogsområde innefattar främst produktionsskog med inslag av sjöar, våtmarker och många mindre vattendrag, se Figur 6.10. Delar av området utgör viktig tätortsnära natur. Hela området karaktäriseras av närheten till Landvetter flygplats vilket påverkar upplevelsen i området med höga bullernivåer. Området har liten andel bostadsbebyggelse. Hus och verksamheter finns runt Landvettersjön och söder om Björrod finns småskalig bostads- och verksamhetsbebyggelse. Karaktärsområdet finns inom Härryda kommun.

Höglänt skogslandskap

Området är höglänt beläget med inslag av mindre sprickdalar i nordsydlig riktning. Topografin i landskapet skapar tillsammans med skogsvegetationen slutna rum. Skogsområdet består av urberg och sandig morän. Det finns mycket myrmark i form av både kärrtorv och mossetorv, se Figur 4.5 på sida 17. Inom området finns många sjöar och myrar. I norr avgränsas området av den större östvästliga sprickdalen där Landvettersjön finns. Sjön utgör del av förslag till nytt vattenskyddsområde för Rådasjöns vattentäkt. I västra delen av karaktärsområdet går väg 27/40 norr om Landvettersjön och sprickdalen för att öster om Landvetter tätort korsar dalen och gå längs den södra sidan.

Tätortsnära rekreation och naturvärden

Områdena nära Mölnlycke och Landvetter tätort har stora rekreativvärden. I västra delen av karaktärsområdet finns Yxsjön som har höga naturvärden och som är en viktig plats för rekreation. Naturreservatet norr om Yxsjön utreds av länsstyrelsen för utvidgning söder om sjön. Här är landskapet kraftigt kuperat med gammal barrskog.

I södra delen av karaktärsområdet finns ett sund mellan Nordsjön och Östersjön. På denna plats gick riksgränsen mellan Sverige och Danmark fram till år 1645. På platsen finns därför ett gränsmärke i form av ett mindre stenröse som är klassat som fornlämning.

Karaktärsområdet är också rikt på lämningar från 1700- och 1800-talets skogsbruk. Det rör sig primärt om rester från kolning, i närmast industriell skala som försåg Göteborg med resurser för järnproduktion och smide. Även ett flertal förhistoriska fångstgropar som avspeglar jaktens betydelse finns i dessa skogsområden.

POTENTIAL

Området kan få en **ökad tillgänglighet** eftersom nya servicevägar kan komma att byggas i anslutning till anläggningen och därmed kan ett mer utvecklat vägnät skapas.

Figur 6.10 Foto över skogslandskapet söder om Landvetter. (Foto: E-matic, 2015)

KÄNSLIGHET

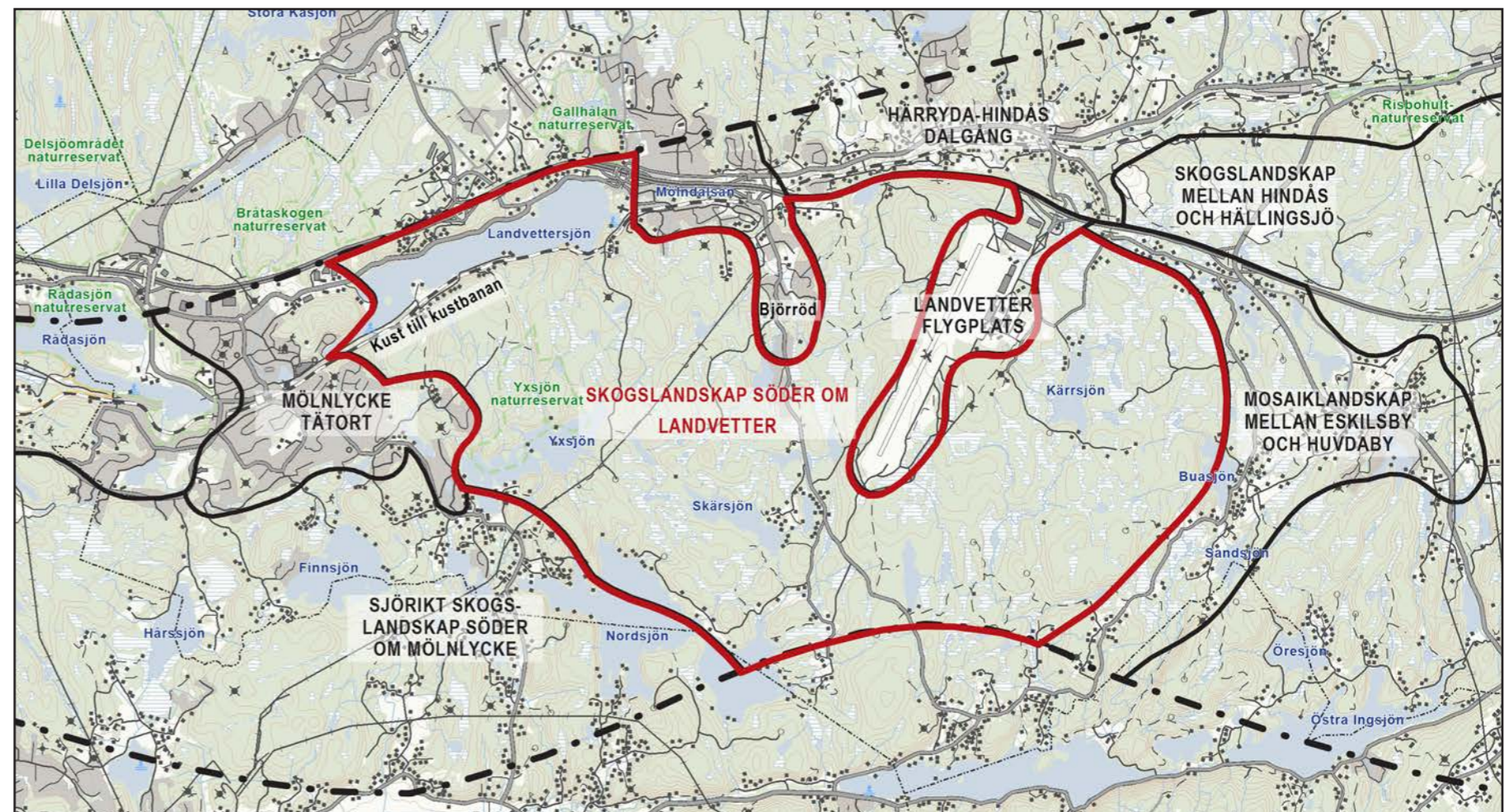
Det större sammanhängande skogsområdet är viktigt för rekreation. Det är känsligt för barriäreffekter som försvårar rörelse genom området samt för ytterligare buller i skogslandskapet, vilket en ny stambana kan komma att skapa.

Myrmarkerna är känsliga för hydrologisk påverkan då det förändrar livsmiljöerna för växter och djur, samt påverkar dess funktion att fördröja och utjämna avrinningen till sjöar och vattendrag.

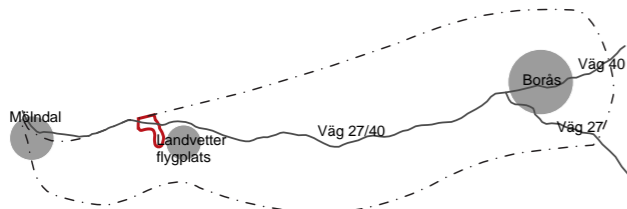
Sjöar och strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

Yxsjöområdet är särskilt känsligt avseende störning, spridningsmöjligheter och fragmentering av livsmiljöer för vissa växt- och djurarter vilket en anläggning i markplan medför. Buller från en ny källa kan störa levnadsförutsättningar för skogs- och sjöfågel.

Landvettersjön utgör del av förslag till nytt vattenskyddsområde för Rådasjöns vattentäkt. Vattentäkter är nödvändiga för dricksvattenförsörjning och är känsliga för påverkan som kan få till följd att vattnet förorenas.

Figur 6.11 Karta över karaktärsområdet Skogslandskap söder om Landvetter. Karaktärsområdet Skogslandskap söder om Landvetter visas inansför röd linje.

6.6 Landvetter tätort

Landvetter tätort i Härryda kommun är beläget i en dal som sträcker sig i östvästlig riktning och som omges av skogshöjder, se Figur 6.12. Dalgången fortsätter österut i karaktärsområdet Härryda-Hindås dalgång. Mölndalsån, Kust till kustbanan, och väg 27/40 går i östvästlig riktning genom karaktärsområdet. En mindre sprickdal sträcker sig söderut från Landvetter. I denna dal finns ett mindre bebyggelseområde som heter Björröd. Bebyggelsen i Landvetter tätort består till stor del av småhusbebyggelse, flerbostadshus samt lokaler för olika verksamheter. Området är starkt påverkat av buller från Landvetter flygplats. Landvetter tätort omges av karaktärsområdet Skogslandskap söder om Landvetter och Härryda-Hindås dalgång.

Sprickdal

Karaktärsområdet utgörs av en sprickdal med en tydlig östvästlig riktning, samt den mindre nordsydliga sprickdalen vid Björröd. Landvetter tätort omges av skogsbevuxna höjder. Höjderna av urberg täcks delvis av sandig morän vilket skapar näringsfattiga vegetationsmiljöer. Myrmarker av mossetorv och kärrtorv är vanliga inslag i dessa omgivande skogsområden. Inom karaktärsområdet förekommer mindre områden med småskalig jordbruksmark. I dalen dominerar den näringsrika glacialleran. Innan karaktärsområdet exploaterades dominerades det av jordbruksmark.

Mölndalsån med kringliggande lövskogar utgör en värdefull livsmiljö och spridningskorridor växt- och djurarter. I Landvetter finns en viss översvämningsskydd kring ån.

Landvetter tätort och kommunikationsstråk

Bebyggelsen består av lägre bostadsbebyggelse varav en stor del är byggd från 1970-talet och framåt. Från de delar av tätorten som är placerade vid skogshöjder finns möjlighet till utblickar över landskapet. Från skogshöjderna går gröna kilar in i tätorten.

Landvetters kyrka med medeltida ursprung vittnar om platsens äldre historia, en historia vars spår i övrigt är begränsade i tätorten.

Rakt igenom Landvetter tätort går väg 27/40 som utgör en viktig koppling till Göteborg och övrigt vägnät. Lokalt utgör dock vägen en stor barriär som delar tätorten i två delar. På den norra sidan finns merparten av ortens kommunala och kommersiella service. Den södra delen präglas av Kust till kustbanans sträckning, Mölndalsån och bostadsbebyggelse.

Björröd

Söder om Björrödsmotet på väg 27/40, där Björrödsdalen är relativt bred, finns ett industri- och verksamhetsområde. Söderut genom dalgången går Eskilsbyvägen som är en slingrande landsväg med småskalig bostadsbebyggelse på båda sidor om vägen. Från Eskilsbyvägen går förgreningar ut till olika mindre områden med småhusbebyggelse.

POTENTIAL

Befintliga stora barriäreffekter i området kan vid nybyggnation minska vid anläggande av ny stambana då **nybyggnation av broar och passager** mellan Landvetters norra och södra delar kan bli aktuellt.

Med ett nytt stationsläge vid Landvetter flygplats finns **utvecklingspotential för verksamhetsetableringar och bostäder** i Landvetter tätort.

Fördröjning av dagvatten kan vid innovativ utformning resultera i nya, **förbättrade översvämningsskydd** kring Mölndalsån i kombination med utveckling av Mölndalsåns närområde.

Figur 6.12 Foto över Björröd i södra Landvetter. (Foto: E-matic, 2015)

I Björrödsdalens norra delar finns flacka partier som sedan övergår till skogslandskap som dominerar upplevelsen av landskapet. Bebyggelsen omges av skog och landskapet är kraftigt kuperat. Detta skapar slutna, småskaliga landskapsrum med korta siktlinjer. Bostadsområdenas karaktär har utvecklats från 1900-talet och framåt. Tidigare brukades skogsmarken som utmärk för skogsbyte och för småindustrier. Ett mindre viltstråk följer dalens riktning i väst.

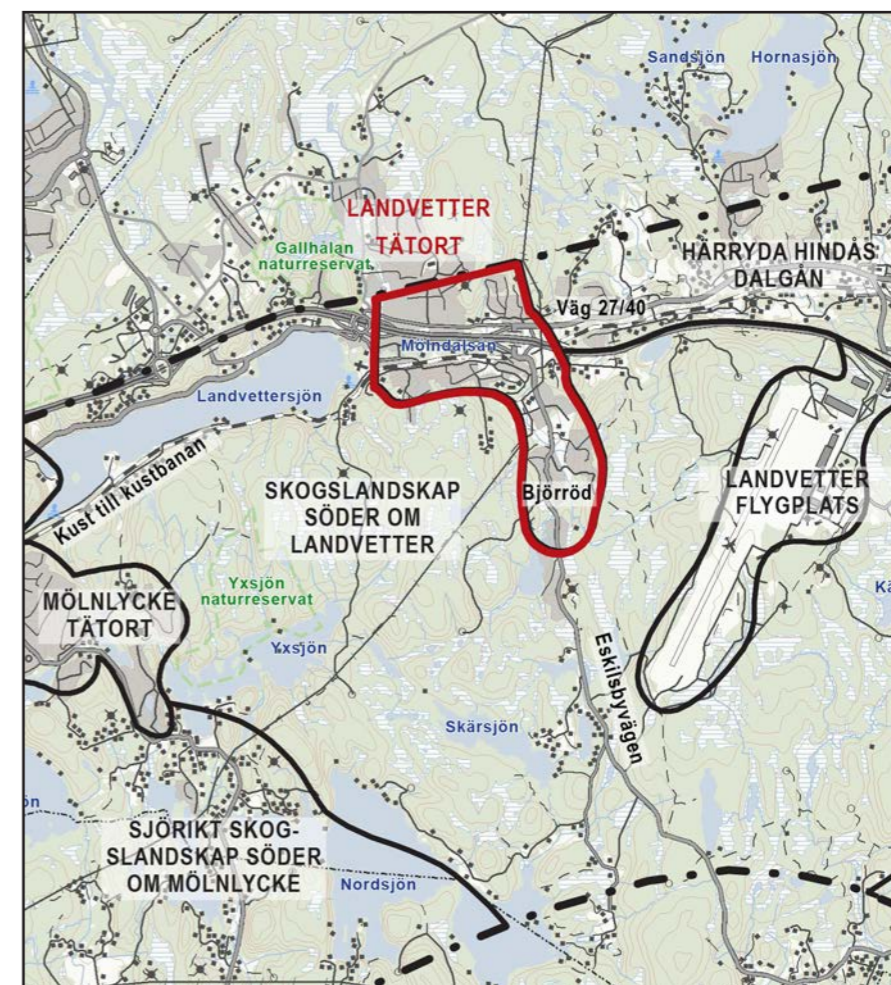
KÄNSLIGHET

Landvetter tätort genomkorsas av väg 27/40 och Kust till kustbanan vilka utgör kraftiga barriärer och har en splittrande effekt på tätorten. Tätorten är känslig för ytterligare barriärverkan vilket en ny stambana i markplan kan medföra, det kan leda till att **tätortsutvecklingen begränsas**.

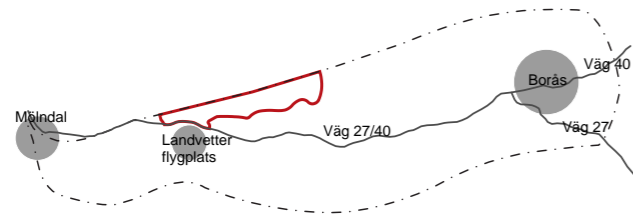
Bebyggelsen är idag påverkad av **buller** från flera källor och är känslig för tillkommande störningar av buller, vibrationer och stömljud.

Det finns en viss **känslighet för översvämning vid Mölndalsån** i Landvetter. Översvämningssituationer kan förvärras vid ökad dagvattenavrinning från anläggningen.

Mölndalsån med kringliggande lövskogar utgör en värdefull livsmiljö och spridningskorridor växt- och djurarter som är känsliga för barriärverkan och fragmentering.

Figur 6.13 Karta över karaktärsområdet Landvetter tätort. Karaktärsområdet Landvetter tätort visas innanför röd linje

6.7 Härryda- Hindås dalgång

Karaktärsområdet sträcker sig österut från Landvetter tätort till Hindås med omnejd, se Figur 6.15. Området ligger främst i Härryda kommun men den östra delen tillhör Bollebygd kommun. Genom dalen går Kust till kustbanan, Mölndalsån och Härrydvägen. Längs med sträckan finns även flera anslutande mindre vägar, bebyggelseområden och verksamheter av varierande karaktär. I karaktärsområdets västra del breder jordbruksmarker ut sig för att i öst övergå till ett smalare parti med skogsmarker. Efter skogsområdet öppnar dalen upp sig igen till ett flackare landskap som sträcker sig fram till Västra Nedsjön, där orten Hindås är belägen.

De omgivande skoghöjderna ger karaktärsområdet en tydlig avgränsning. Härskogenområdet i norra delen av karaktärsområdet är riksintresse för friluftsliv.

Dalgången är kuperad vilket medför att det böljande landskapet skapar både utblickar från höjderna och slutna rum i sänkorna. Upplevelsen av landskapet är starkt påverkat av infrastrukturen samt de verksamheter som finns i dalgången idag. Närheten till Landvetter flygplats skapar en bullerstörd miljö.

Dalens jordar

Dalgången formades av inlandsisen som avsatte sediment. När isen smälte avsattes även partier med glacial lera och efter detta har även delar med svämsediment och kärrtorv skapats. Omgivande höjder består av urberg och sandig morän vilket skapar god tillrinning till området. Genom dalen går Mölndalsån med meandrande form. Detta innebär att sediment förflyttats genom vattnets framfart och därigenom har det meandrande förlopp vi ser idag skapats. Kombinationen av jordens vattenhållande förmåga och goda näringstillgång skapar goda förutsättningar för jordbruk. Jordbruksmarken är en del i ett mosaikartat landskap med mindre skogspartier och åkerholmar mellan åkrar. Lövträdsvegetation dominerar i dalen och på flera sydslänter växer ekar. Brynen mot skogssidorna och vegetationsridåerna längs Mölndalsån har höga naturvärden och är viktiga för växt- och djurlivet i dalen.

Risbohult

I östra delen av dalgången finns Risbohults naturreservat som även är ett Natura 2000-område. Här finns ett av Mölndalsåns finaste sumpskogsbestånd. Sumpskog är en biotop som minskat i areal i Sverige det senaste århundradet. Sällsynta arter, som skuggmossa och dunmossa, förekommer i området och är känsliga för påverkan.

Historiska lämningar

Förutsättningarna har gjort dalgången kring Mölndalsån mellan Härryda och Hindås attraktiv under mycket lång tid. Ett flertal stenålderslokaler ligger som ett pärlband längs dalgångens sidor. I den västra delen finns en av utredningsområdets få hällkistor, vilket är lämning från en gravbyggnad.

I området har jordbruksmark exploaterats för verksamheter som golfbana och verksamhetslokaler. På historiska foton från 1955–1967 utgör jordbruksmarkerna en större areal i dalgången. Ett äldre jordbrukslandskap med bebyggelse från 1700- och 1800-talet finns bevarat vid Lillhult och Bugärde.

Härryda kyrka från år 1850 ersatte en tidigare medeltida kyrka på platsen. Den äldre landsvägssträckningen passerade Härryda sockencentrum. Rester av den gamla landsvägssträckningen och väganknutna lämningar finns sydost om Härryda kyrka och Kust till kustbanan.

Härryda och Hindås

Härryda tätort är glesbebyggt belägen längs Härrydvägen. Det största bostadsområdet i Härryda finns i Skårtoorp som är beläget strax söder om Hornasjön. Norr om flygplatsområdet och väg 27/40 finns småskalig bebyggelse i form av gårdar och villaområden i Härryda samhälle. Då stora områden runt flygplatsen är bullerutsatta har bostadsbebyggelsen i närområdet inte kunnat utvecklas som i andra orter i Härryda kommun. Längs vägen mellan Härryda och Hindås finns flera exempel på verksamheter, exempelvis långtidsparkeringar, som har en tydlig koppling till flygplatsverksamheten.

Hindås är ett mindre samhälle som är beläget där sprickdalen blir flackare och breder ut sig vid Västra Nedsjön. Under sent 1800-tal anlades Hindås station här i samband med utbyggnaden av Kust till kustbanan. Detta ledde till att Hindås utvecklades till ett mindre stationssamhälle. I tätorten finns många byggnader i stilarna jugend och nationalromantik. Stationshuset och de många påkostade villorna från det tidiga 1900-talet har stora kulturhistoriska värden.

Hindås är högt beläget i jämförelse med till exempel Göteborg. I området finns en skidanläggning, Hindåsgården, och under mitten på 1900-talet var Hindås också en stor backhoppningsort i Sverige. Söder om Hindåsgården finns ett rekreationsområde med stigsystem som går söderut till angränsande karaktärsområde.

Stationshuset och hoppbacken är viktiga landmärken i området.

Östra och Västra Nedsjön

De två sjöarna Östra Nedsjön och Västra Nedsjön används för rekreativa aktiviteter såsom bad och fiske. I sjöarna finns skyddsvärda fiskbestånd. Sjöarna är för utredningsområdet relativt stora och här finns långa siktlinjer över vatten.

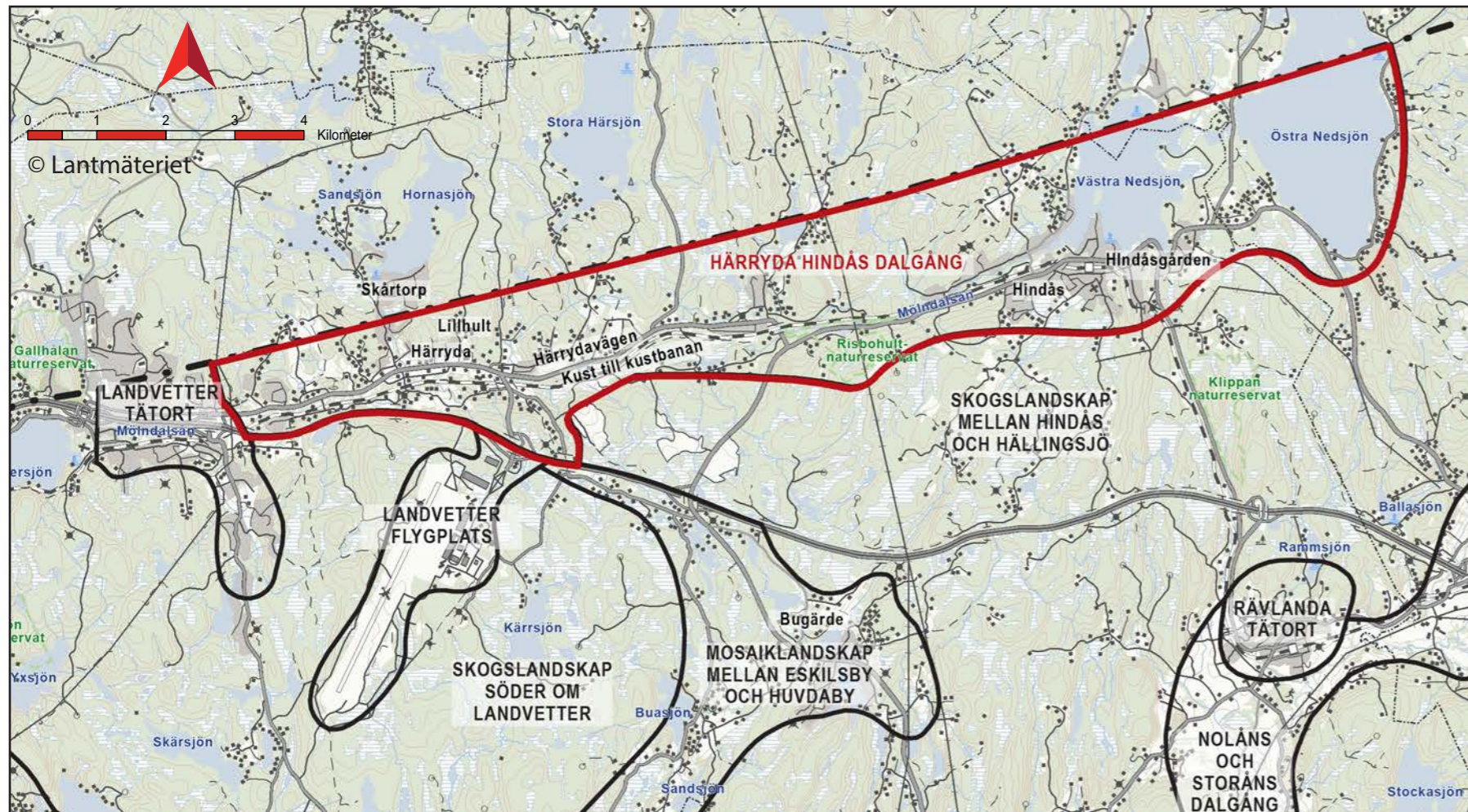
Stora delar av karaktärsområdet är beläget inom föreslaget vattenskyddsområde för Rådasjön, huvudvattentäkt för Mölndal. Nedsjöarna ingår i förslag till nytt vattenskyddsområde för blivande huvudvattentäkt för Härryda kommun.

Figur 6.14 Foto över sprickdalen vid Risbohult. På bilden syns Kust till Kustbanan och Mölndalsån.

POTENTIAL

Boende och verksamhetsetableringar inom karaktärsområdet kan stärkas av en station vid Landvetter flygplats, särskilt om goda förbindelser finns mellan tätorterna och stationen.

Figur 6.15 Karta över karaktärsområdet Härryda-Hindås dalgång.

KÄNSLIGHET

Landskapet är känsligt för **fragmentering, uppdelning och minskad areal jordbruksmark**, vilket en järnvägsanläggning i dalgången kan medföra.

Det finns en känslighet för barriäreffekter och fragmentering av **höga naturvärden nära vattenmiljöerna. Mölndalsån med kringliggande lövskogar** utgör en värdefull livsmiljö och spridningskorridor för vissa växt- och djurarter.

En ny stambana i markplan kan **fragmentera tätorterna**. Områden i närheten av järnvägen kan minska i attraktivitet på grund av ökat buller och barriärverkan och socioekonomiskt svaga områden är känsliga för detta då situationen kan komma att bli bestående.

Både **Härryda och Hindås** är tätbebyggda områden som är känsliga för buller och vibrationer. **Härryda** sockencentrum med kyrka och äldre bebyggelse är exempel på bebyggelse som är viktiga för områdets identitet och historia, där en anläggning kan bryta områdets sammanhang och karaktär. **Hindås** tätort är känsligt för barriärpåverkan, både avseende bebyggelseutveckling och sociala samband. Delar av Hindås med stationshus och villabebyggelse från förra sekelskiftet är viktiga för tätortens identitet och historia och är känsliga för åtgärder som förändrar områdets karaktär.

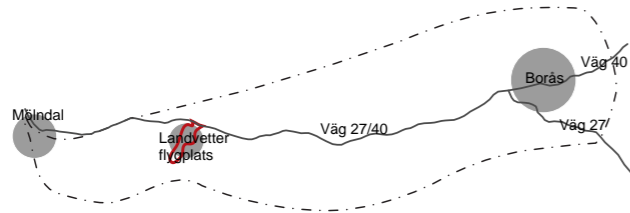
Fornlämningar från stenåldern i form av exempelvis hällkistor är unika för utredningsområdet och är känsliga för åtgärder som innebär att de måste tas bort.

Friluftsområdena är känsliga för tillkommande ljud då det kan försämma områdenas attraktivitet. Härskogenområdet i norra delen av karaktärsområdet är riksintresse för friluftsliv och är särskilt känsligt för intrång som ger buller och barriärverkan.

Vattentäkter är nödvändiga för dricksvattenförsörjning och är känsliga för påverkan som kan få till följd att vattnet förorenas. Även dalgången är känslig för grundvattenföroreningar, eftersom jorden består av stora avsnitt av isälvsmaterial med god vattenföring.

Nedsjöarna och dess strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

Arter knutna till **strand- och sumpskogar** är ofta känsliga för närliggande avverkning och minskad mark- och luftfuktighet.

6.8 Landvetter flygplats

Landvetter flygplats är belägen i ett stort sammanhängande skogsbevuxet landskap i Härryda kommun, se Figur 6.16. Landvetter flygplats är Sveriges näst största internationella flygplats och utgör ett karaktärsområde där den storskaliga infrastrukturen dominerar och skapar en stark kontrast till omkringliggande skogsområden. Landvetter flygplats invigdes 1977. Flygplatsen är ett riksintresse och är en av Västsveriges viktigaste målpunkter avseende kommunikation. Totalt sysselsätter flygplatsen cirka 4000 personer.

Platsnamn som förekommer i texten, men som inte redovisas i karaktärsområdeskartan finns att hitta på kartorna i den fördjupade analysen för Landvetter flygplats på sida sida 86.

Öppet industrilandskap

Bebyggelsen inom flygplatsområdet är i huvudsak storskalig till sin karaktär och omgärdad av öppna parkeringsplatser och grönytor. Förutom terminalbyggnaden utgörs bebyggelsen av kontor, fraktbyggnader, hangarer, flygledartorn, parkeringshus, hotell, bensinstation och en snabbmatsrestaurang. Mellan flygplatsen, Flygplatsvägen och väg 27/40 finns stora logistikanläggningar på plansprängda ytor med höga slänter ner mot avfarten från väg 27/40.

Figur 6.16 Flygfoto över Landvetter flygplats. (Foto: E-matic, 2015)

POTENTIAL

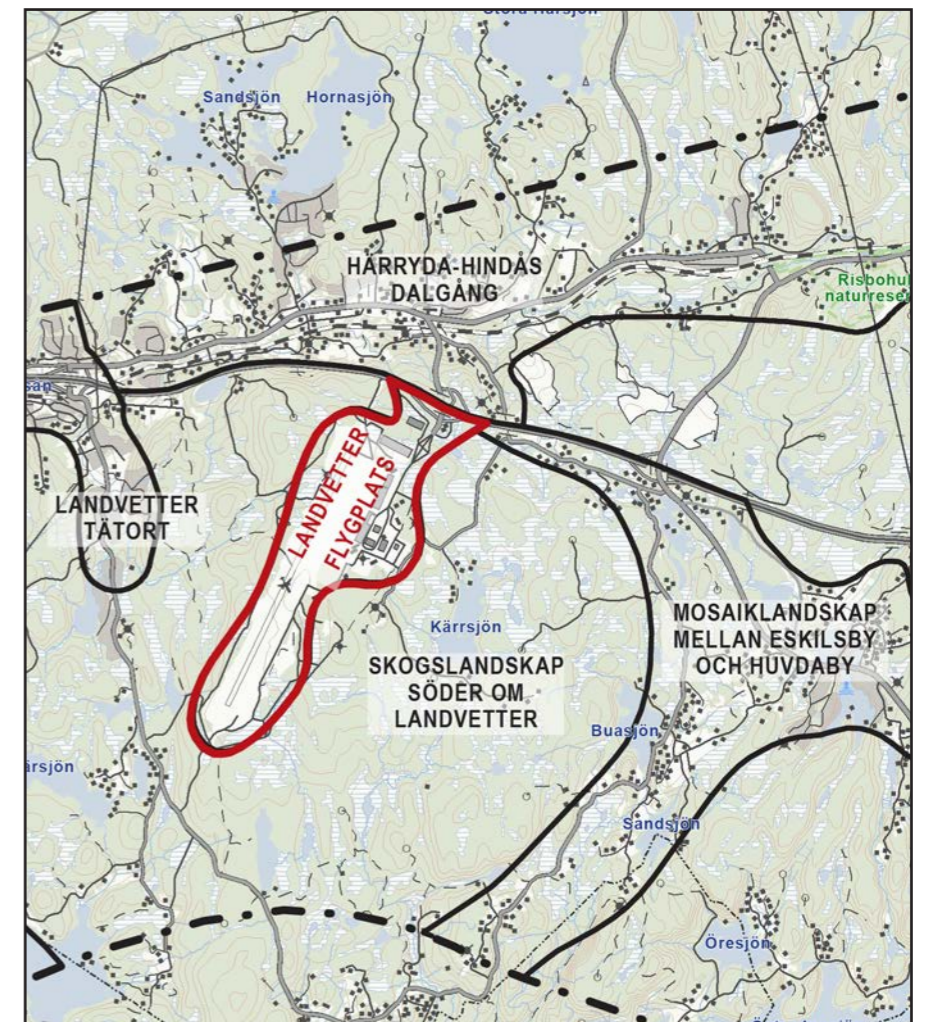
Landvetter flygplats kan stärkas av en ny station. Den regionala utveckling som den nya järnvägen medför kan **öka attraktiviteten för verksamhets-etableringar**, särskilt om goda förbindelser finns mellan stationen och omkringliggande orter.

Karaktärsområdet är tåligt för ytterligare inslag av storskalig infrastruktur och en station kan **tillföra upplevelsevärden till flygplatsområdet** och även **stärka platsens identitet**.

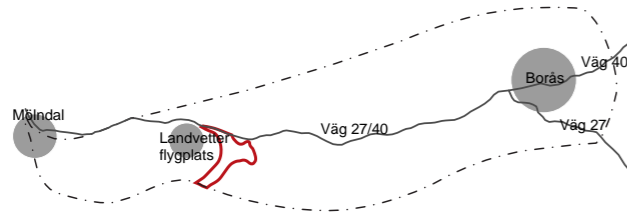
Landvetter flygplats är omgivet av ett kuperat skogsområde i karaktärsområdet Skogslandskap söder om Landvetter. Norrut finns karaktärsområdet Härryda- Hindås dalgång. Flygplatsen är beläget på ett flackt område som främst utgörs av fyllnadsmaterial. Norr om flygplatsen, närmast väg 27/40, är området kraftigt kuperat med bitvis höga bergskärningar och barrskogsbevuxna krön. Öster om Flygplatsvägen finns två tjärnar, Stora och Lilla Dammtjärn.

KÄNSLIGHET

Landvetter flygplats är känsligt för intrång som påverkar **flygplatsens verksamheter**.

Figur 6.17 Karta över karaktärsområdet Landvetter flygplats. Karaktärsområdet Landvetter flygplats visas innanför röd linje.

6.9 Mosaiklandskap mellan Eskilsby och Huvdaby

Mellan Eskilsby och Huvdaby sträcker sig en ås från nordost till sydväst. I norr kopplas den samman med det spricksystem som går i nordvästlig till sydöstlig riktning söder om utredningsområdet. Karaktärsområdet ligger i Härryda och Marks kommuner och omges av de skogsdominerande karaktärsområdena Skogskulturlandskap söder om Landvetter och Skogskulturlandskap mellan Hindås och Hällingsjö, se Figur 6.19.

Småskaligt jordbrukslandskap

Åsen upplevs som böljande i sin karaktär. På höjderna i de öppna markerna finns siktlinjer över jordbrukslandskap. I områden där skogsbygden dominerar skapas slutna landskapsrum. Kring åkermarker dominerar lövskogsvegetation och i det äldre kulturlandskapet finns många skyddsvärda träd. Karaktärsområdet innefattar till stor del myrmark och sandig morän med goda jordbruksförutsättningar. Mindre sjöar kopplas ihop med åar i landskapet. I den östra delen av karaktärsområdet finns ett flertal mindre sjöar som ofta omges av sjönära bostadsbebyggelse och inslag av jordbrukslandskap och verksamheter.

Figur 6.18 Foto över Huvdaby. Till höger i bild syns Buasjön. (Foto: E-matic, 2015)

POTENTIAL

Området kring Landvetter flygplats kan stärkas av en ny station. Denna utveckling kan därmed **öka attraktiviteten** för bonde och verksamhetsetableringar inom karaktärsområdet, särskilt om goda förbindelser finns till stationen.

Långvarigt bruk

Åsen mellan Eskilsby och Huvdaby innefattar by- och gårdsbebyggelse med stora tidsdjup. Ett exempel på detta är Stora Håltet som är beläget i karaktärsområdets södra del och som utgör riksintresse för kulturmiljövård. Större delen av kulturmiljön längs åsen ingår i Härryda kommuns kulturmiljöprogram. Här finns lämningar i form av hamlade träd, stenrosen, husgrunder och äldre vägar med stengärdesgårdar. I karaktärsområdet finns även fossil åkermark, förhistoriska gravar samt välbevarade gårdar som byggts efter laga skifte. Genom Huvdaby gick en handelsväg som omnämns redan år 1550.

Bebyggelsestrukturen innefattar dels äldre by- och gårdsmiljöer i det småskaliga odlingslandskapet samt småhusområden i närheten av sjöar. I jordbrukslandskapet finns åkerholmar och lövträd som finns i gröna ridåer mellan åkermarkerna. Den agrara bebyggelsen, bystrukturerna samt den uppodlade marken utgör en helhet som tillsammans bildar kärnan i kulturmiljön.

Infrastruktur

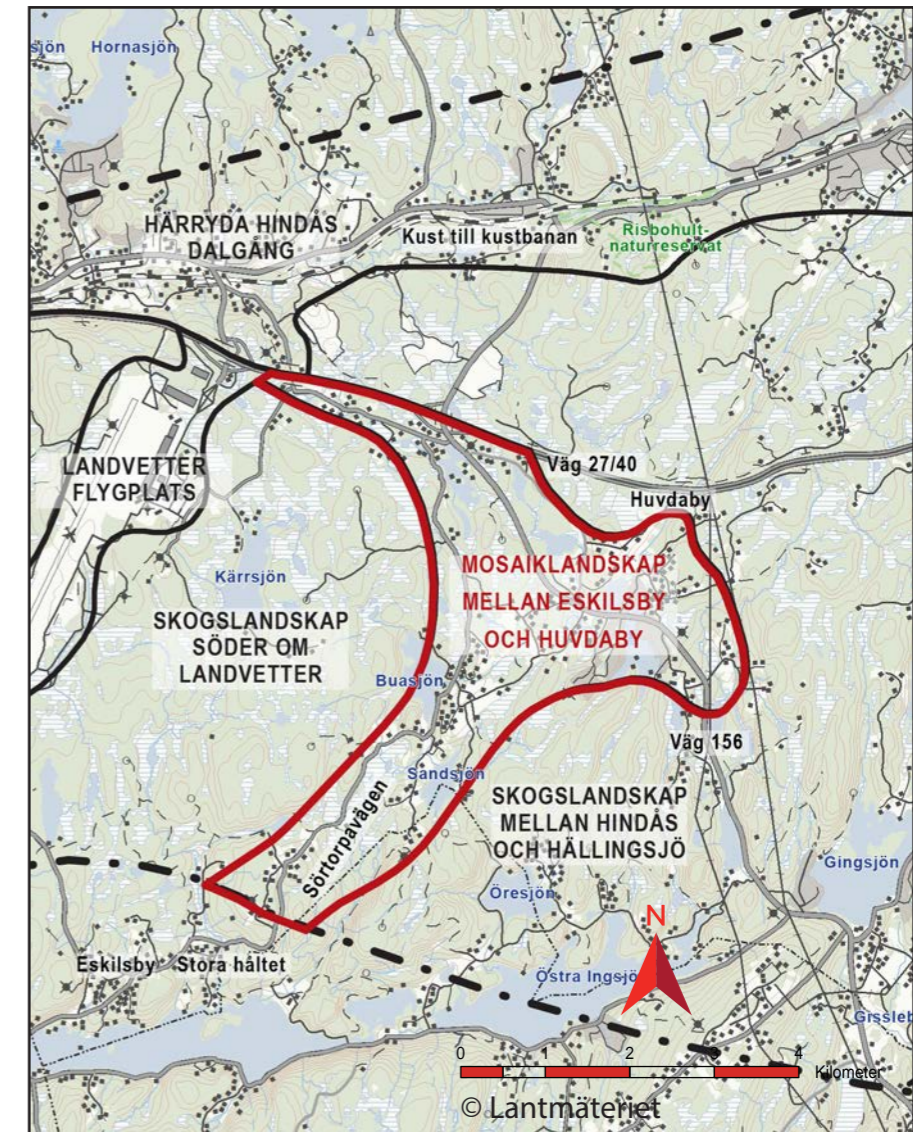
Idag påverkas området starkt av buller från Landvetter flygplats som finns väster om karaktärsområdet. En smal landsväg, Sörtorpavägen med förgreningar, går uppe på åsen genom det småskaliga jordbrukslandskapet. I nordöstra delen av karaktärsområdet går väg 156, som har sin sträckning mellan väg 27/40 och sydost mot Marks kommun.

KÄNSLIGHET

Det äldre jordbrukslandskapet utgör en artrik livsmiljö och spridningskorridor i ett delvis sammanhängande stråk av lövskogsbryn, vårdträd, stenmurar och små hagmarker, som sammantaget är känsligt för fragmentering. Det äldre odlingslandskapet och dess kulturhistoriska värden är känsligt för åtgärder som bryter funktionella samband och visuella kopplingar i det öppna och uppodlade landskapet.

Mosaiklandskapets visuella värden kännetecknas av dess komplexitet med inslag som åkerholmar, äldre lövträd samt by- och gårdsmiljöer. Denna småskaliga karaktär är känslig för storskalig exploatering och det visuella intrånget som en anläggning i markplan medför.

Sjöar och strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

Figur 6.19 Karta över karaktärsområdet Mosaiklandskap mellan Eskilsby och Huvdaby. Karaktärsområdet Mosaiklandskap mellan Eskilsby och Huvdaby visas innanför röd linje.

6.10 Skogslandskap mellan Hindås och Hällingsjö

Skogslandskap mellan Hindås och Hällingsjö är ett stort karaktärsområde som avgränsas av omgivande dalgångar och åsar, se Figur 6.21. I öst finns Nolåns och Storåns dalgång, i norr Härryda- Hindås dalgång och i väst Mosaiklandskapet mellan Eskilsby och Huvdaby. I södra delen av karaktärsområdet finns Gingsjön och Östra Ingsjön som är en del av en sprickdal som sträcker sig västerut mot Lindome och Källered.

Skogslandskapet är ett höglänt område med produktionsskog och inslag av våtmarker och sjöar. Området ligger inom Marks, Härryda och Bollebygds kommuner.

Höglänt skogsmark

På höjderna finns urberg som mer eller mindre täcks av sandig morän. I denna näringsfattiga mark med inslag av torv växer främst produktionsbarrskog. Skogen brukas av ägare till mindre fastigheter och skogsfastigheterna är ofta långsmala. Där moräntäcket är lite djupare finns mindre jordbruk. Landskapets former har en nordostlig till sydvästlig riktning vilket visar sig i former på bergshöjder, myrmarker och sjöar. Myrmarkerna fördröjer och utjämnar avrinningen till sjöar och vattendrag. Det finns flertalet mindre tjärnar men även större sjöar inom karaktärsområdet. I karaktärsområdets norra del ändras riktningen i landskapet med bergsryggar som löper i sydostlig till nordvästlig riktning ner mot Östra Nedsjön. Norra delarna av karaktärsområdet är beläget inom föreslaget vattenskyddsområde för Nedsjöarna, blivande vattentäkt för Härryda kommun.

Landskapet domineras av den täta skogen och de smala sprickdalarna. I områden med jordbruksmark öppnar landskapet upp sig och här finns småskaligt jordbruk och bostadsbebyggelse längs vägarna.

Naturvärden

Karaktärsområdet är ett stort sammanhängande skogsområde där exempelvis storvilt rör sig. I låglänta partier vid byar finns skyddsvärda träd. Mellan Hindås och Bollebygd finns Klippans naturreservat som är viktigt för rekreation samt även utgör riksintresse för naturvård. Väster om naturreservatet finns även ett biotopskyddsområde. Utöver det är det främst vid byar och öppnare marker som naturvärden identifierats. Vid Gingsjön finns ett välbevarat, småskaligt jordbrukslandskap med torpbebyggelse och stora odlingsrösen. Sjön rinner ut i Gisslebäcken där bland annat flodpärlmussla hittats.

Väg 27/40 och Kust till kustbanan

Genom området går väg 27/40 i östvästlig riktning. Flertalet vägar följer en sydostlig till nordvästlig riktning i landskapet. Utöver de större vägstrukturerna finns många mindre vägar som slingrar sig genom skogsområdena. Kust till kustbanan har sin sträckning i nordsydlig riktning genom Grandalen mellan Hindås och Rävlanda. Den storskaliga infrastrukturen inom karaktärsområdet skapar barriäreffekter i landskapet.

Ensamgårdar i skogsbygd

Området har under lång tid utgjorts av en glest befolkad skogsbygd med företrädevis små ensamliggande gårdar med små möjligheter att bruka jorden i en större omfattning. Tydliga exempel på detta finns vid Gingsjöns norra strand och i naturreservatet Klippan där lämningarna efter skogshemmanet Klippan är beläget. Inom området finns mängder av torplämningar.

Likt de andra karaktärsområdena inom utredningsområdet är dagens markanvändning och bebyggelsestruktur starkt påverkat av laga skiftet. De tidigare byarna där bebyggelsen låg i kluster splittrades, betesmarker inhägnades och stenrösen lades om till raka linjer i jordbrukslandskapet. Bebyggelsen idag innefattar gårdar med inslag av småskaligt jordbruk samt småhusområden som ofta är belägna i anslutning till sjöar.

Figur 6.20 Foto över skogslandskapet. På bilden syns väg 27/40. (Foto: E-matic, 2015)

POTENTIAL

Området kan få en ökad tillgänglighet eftersom **nya servicevägar** kan komma att byggas i anslutning till anläggningen och därmed kan ett mer utvecklat vägnät skapas.

Det finns potential att dra den nya järnvägen längs med väg 27/40 i delar av området. På så sätt **samlas två barriärer och bullerkällor** i landskapet på samma ställe i ett stråk där det är förhållandevis lite bebyggelse.

Inom området finns potential att göra synliga landskapsanpassningar av järnvägen i anslutning till väg 27/40 som kan **tillföra ekologiska värden, samt upplevelsevärden** för både resenärer på väg 27/40 och på den nya stambanan.

KÄNSLIGHET

Området har **produktionsskogar** som är känsliga för direkt intrång och barriäreffekter som försvårar skogsbruket.

Myrmarker är känsliga för hydrologisk påverkan som dels kan förändra livsmiljön för växter och djur och dels kan förändra myrmarkernas funktion att fördröja och utjämna avrinningen till sjöar och vattendrag.

Sjöar och strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

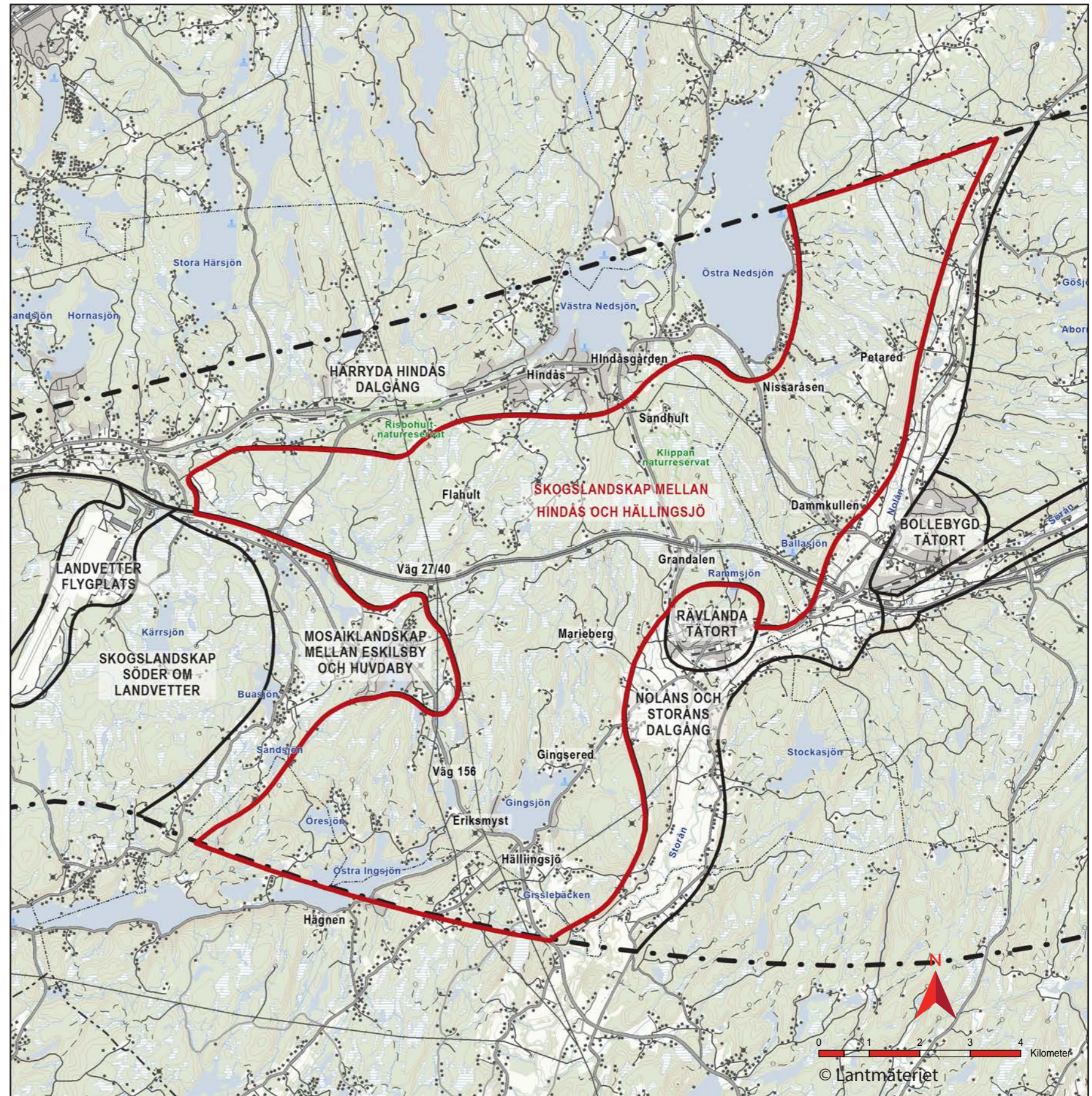
Norra delarna av området är beläget inom föreslaget **vattenskyddsområde för Nedsjöarna**, blivande vattentäkt för Härryda kommun. Vattentäkter är nödvändiga för dricksvattenförsörjning och är känsliga för påverkan som kan få till följd att vattnet förorenas.

Det sociala rekreativa sambandet mellan **Hindås och Klippans naturreservat** är känsligt för en fysisk barriäreffekt och upplevd barriäreffekt som kan hämma sociala och rekreativa samband. Klippan är även ett rekreativområde som används av invånare i Rävlanda samt av tillresande besökare.

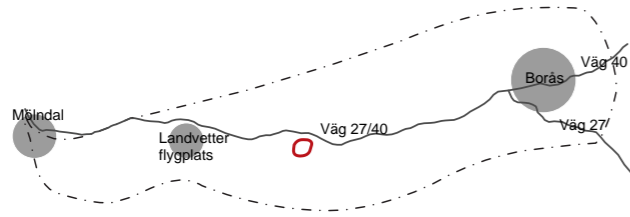
Området är ett **stort sammanhängande skogsområde** som är känsligt för barriäreffekter för växt och djurliv, exempelvis storvilt.

Buller från en ny källa kan störa levnadsförutsättningar för **skogs- och sjöfågel**.

Bebyggelsen i Hällingsjö och övrig spridd bebyggelse är känsligt för tillkommande buller, vibrationer och stomljud.

Figur 6.21 Karta över karaktärsområdet Skogslandskap mellan Hindås och Hällingsjö. Karaktärsområdet Skogslandskap mellan Hindås och Hällingsjö visas inom röd linje.

6.11 Rävlanda tätort

Rävlanda är en mindre tätort som är belägen mitt i utredningsområdet vid Storåns dalgång. Tätorten tillhör Härryda kommun. Samhället utgörs av småhusbebyggelse och enstaka flerbostadshus som finns norr och söder om järnvägsstationen. Järnvägen skapar en barriär genom samhället. Rävlanda tätort är belägen på gränsen mellan det höglänta karaktärsområdet Skogslandskap mellan Hindås och Hällingsjö och Nolåns och Storåns dalgång som sträcker ut sig söder om samhället, se Figur 6.23.

Figur 6.22 Foto söderut över Rävlanda. I bild syns Rammsjön samt Storåns och Söråns dalgång. (Foto: E-matic, 2015)

Småskalig bebyggelse

Rävlanda tätort karaktäriseras av villabebyggelse och verksamheter från olika tidsepoker. I östra Rävlanda finns bebyggelse från början av 1900-talet medan de västra delarna av Rävlanda främst har bebyggelse från 1900-talets mitt och framåt. I Rävlanda finns en F-9-skola, med ett stort upptagningsområde långt utanför tätorten.

Tätortsnära rekreationsområde

Rävlanda ligger på en söderslänt där Storåns dalgång ändrar riktning från en nordsydlig riktning till en mer östvästlig riktning. Väster om Rävlanda finns Grandalen. På omkringliggande skogsbevuxna höjder växer främst barrskogsvegetation för produktion. Den tätortsnära skogen är värdefull för friluftslivet. Karaktärsområdet innefattar delar av Rammsjön där bad- och grillplats finns. Skogsmarken brukades tidigare för skogsbete samt mindre skogsindustrier och från Rammsjön rinner en bäck som tidigare var viktig för kvarndrift.

Vyer

Från Rävlanda tätort, i gränsen mellan skog och jordbruk, finns flera utblickar över jordbrukslandskapet.

Från by till stationsort

Rävlanda låg under högsta kustlinjen efter inlandsisens avsmältning. Detta skapade det böljande landskap som finns i dalgången idag. Lera, vilket är näringsrikt skapade tidigt goda förutsättningar för brukande av jorden. Rävlanda by var belägen längs den gamla landsvägen mellan Göteborg och Borås och Björketorps by och sockencentrum kring Björketorps kyrka i söder. I samband med att Kust till kustbanan drogs genom området och Rävlanda fick en station växte Rävlanda fram som en stationsort och ersatte Björketorp som områdets centrum.

Järnvägen gynnade Rävlandas kopplingar till omkringliggande tätorter. Ett exempel på detta finns i östra Rävlanda, där ett sanatorium byggdes som användes för tuberkulossjuka barn från Göteborgsområdet, från år 1917 till mitten av 50-talet. Därefter har byggnaden använts som vårdinrättning av olika slag samt flyktinganläggning. Sanatoriet är utpekad som särskilt värdefullt i kommunens kulturmiljöprogram.

KÄNSLIGHET

Tätortsbebyggelsen är känslig för tillkommande buller och vibrationer.

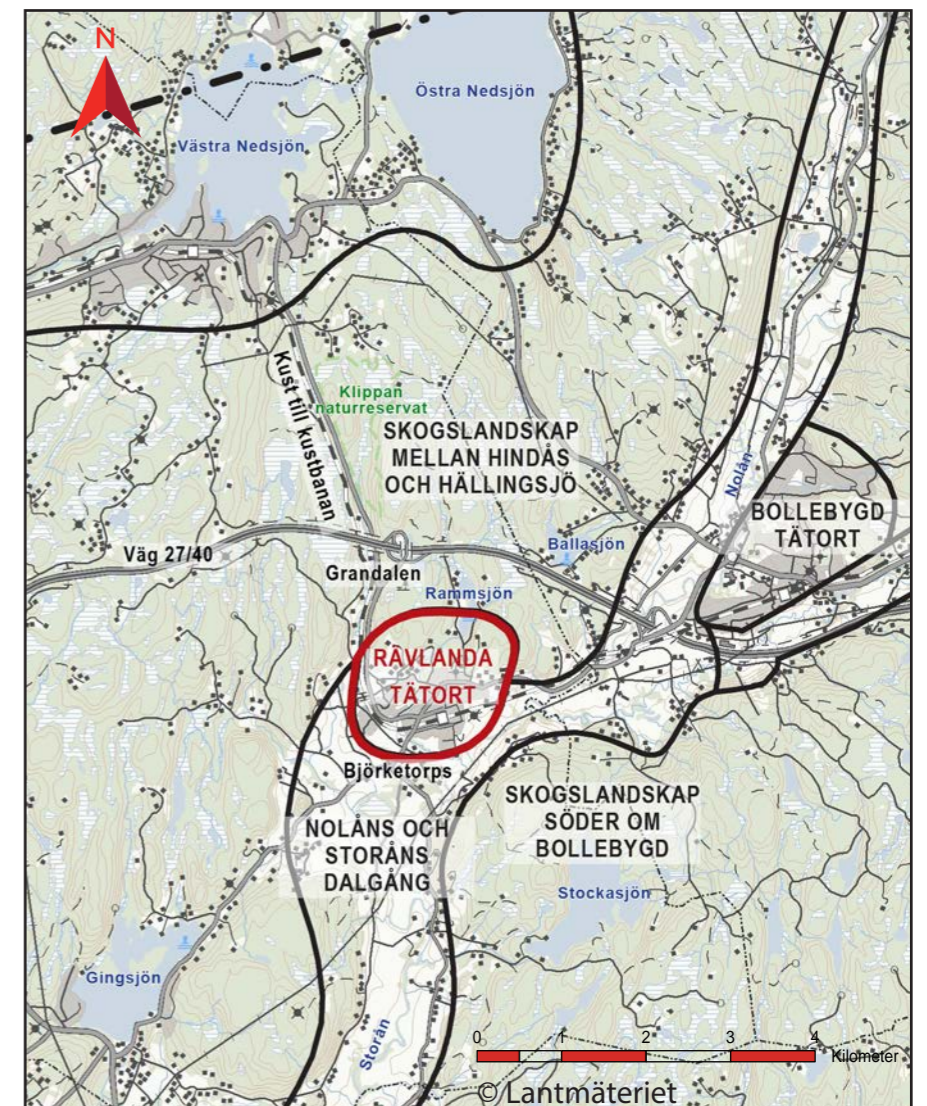
Rävlanda är redan påverkat av Kust till kustbanan och dess barriärverkan och är känslig för ytterligare en barriär som kan komma att "klämma in" samhället mellan järnvägarna och **begränsa bebyggelseutveckling**.

I området finns lera och andra lösa jordarter vilket innebär att befintliga grundläggningar kan vara känsliga för vibrationspåverkan som en anläggning kan medföra.

Stråken mellan tätorten och den angränsande dalgången i öster och söder är känsliga för att brytas på grund av **barriäreffekter**.

Rammsjön och dess strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

De värdefulla kulturmiljöerna i området utgörs främst av bebyggelse kopplat till Rävlanda tätort samt verksamheten i den gamla sanatoriebyggnaden. Miljöerna är känsliga för åtgärder som direkt påverkar bebyggelsen som exempelvis rivning.

Figur 6.23 Karta över karaktärsområdet Rävlanda tätort. Karaktärsområdet Rävlanda tätort visas inom röd linje.

6.12 Nolåns och Storåns dalgång

Nolåns och Storåns dalgång är en bred dal som går i nordostlig till sydvästlig riktning med en meanderande å i dalens mitt, se Figur 6.25. Norr om Bollebygd heter ån Nolån medan den i söder heter Storån. Från nordost ansluter ån Sörån mellan Rävlanda och Bollebygd. Dalens landskap är ett kuperat och böljande jordbrukslandskap. Det är ett relativt stort landskapsrum. Dalgången är i utredningsområdet cirka 1 kilometer bred och 100 meter djup. Från dess slänter och från kullar i dalen finns långa utblickar över landskapet. Buller sprids långt i dalgångar.

Den norra delen av dalgången med Nolån och Sörån hör till Bollebygds kommun och den södra delen med Storån ingår till största del i Härryda kommun inom utredningsområdet, förutom en del i söder som tillhör Marks kommun.

Inlandsisen

Inlandsisens forsar var en viktig del i formandet av dalen och isälvs sediment är en vanligt förekommande jordart. Omkring ån dominerar jordarten postglacial sand. Detta material avsattes i landskapet efter att inlandsisen smält och vågorna från innanhavet svallade ur det finkorniga sedimentet från moränen. Även lera som avsattes när isen smälte är en återkommande jordart i dalen. Denna glaciala lera har en god vattenhållande förmåga och från mineralerna finns näringstillgång för växter.

Nolåns och Storåns dalgång är utsatt för översvämningsrisk. Inom området återfinns både Bollebygds och Rävlandas grundvattentäkter, som tar sitt vatten ur isälvsavlagringar, bestående av sand och grus. Stora delar av dalgången består av isälvs material med god vattenföring. Vattentäkterna står i hydraulisk kontakt med vattendragen Nolån respektive Storån.

Nolån och Storån

Vattnet har använts av människor för energiutvinning till kvarnar samt för kommunikations- och transportleder. Än idag karaktäriseras området av vatten. Längs med åns meanderande form och dess förgreningar växer lövträd i den fuktiga och näringsrika marken. Karaktärsområdet domineras av det böljande jordbrukslandskapet som breder ut sig i dalen. Längs med ån är mötet mellan åkerholmar och skog mer oregelbundet och kantzonerna är bredare. Det finns fortfarande många partier med naturliga rinnsträckor med inslag av värdefulla strömvattenbiotoper. Detta tillsammans med busk- och trädbårder längs åarna ger goda förutsättningar för artrikedom. Flodpärlmussla, vilken är känslig för försämrade vattenkvalitet och öring förekommer i delar av åarna.

Äldre jordbrukslandskap

Jordarna och vattnet i dalen har sedan länge gett människor goda odlingsmöjligheter. Människor tros ha brukat jordbruksmarken och skogen sedan järnåldern. På höjderna i dalgången finns gravar i form av stensättningar från äldre järnåldern. Kring yngre järnålder fram till tidig medeltid genomfördes omläggning av de odlade markerna och gårdar lades på inäggorna i anslutning till jordbruksmarken.

Människor bosatte sig dock på platsen långt tidigare. Boplatser från stenåldern har hittats på flera platser inom området längs dalgången, som vid den tiden var en strandkant. Då var dalgången en havsvik som sträckte sig ner till Kungsbackafjorden. Enstaka gravar från bronsåldern har hittats inom karaktärsområdet.

Ägogränser

Trots att omgivande urbergshöjder till stor del är beväxna av barrskog dominerar det visuella intrycket av lövträdvegetation som växer i de mer låglänta områdena. Jordbruksmarkens möte med skogspartier är ofta skarpa. Detta innebär att produktionskogen möter jordbruksmarken med en linjär kant. Även i jordbrukslandskapet syns markindelningens raka rader i form av lövvegetation mellan åkermarkerna. Detta är en rest från 1800-talets laga skifte då åker- och betesmarken slogs samman till större sammanhängande arealer. Odlingslandskapet är rikt på kulturhistoriska lämningar i form av bland annat stenmurar, fossil åkermark, hävdade betesmarker och gamla ädellövträd.

Äldre bebyggelsestruktur

Bebyggelsestrukturer sträcker sig längs de vägar som följer dalens riktning samt vid zonen mellan skog och åkermark. Den äldre bebyggelsens placering längs dalgången, i skärningen mellan odlingsmark och betesmark/skog, har lång historisk kontinuitet och de äldre vägsträckningarna löper längs de olika gårdslägena. I den södra delen av dalgången, längs Storån, är både åkerarealerna och gårdsbebyggelsen mer storskalig i jämförelse med dalgångens norra del längs Nolån, där skalan är mindre.

På de skogsrika utmarkerna tillkom ett flertal torp och backstugor under 1800-talet då landsbygdens befolkning växte. Nyare bebyggelse är också placerad på dalgångens höjder och mer utspridd i landskapet än den äldre bebyggelsen. Närheten till orterna Bollebygd och Rävlanda skapar attraktiva lägen för bostäder även i dalgången.

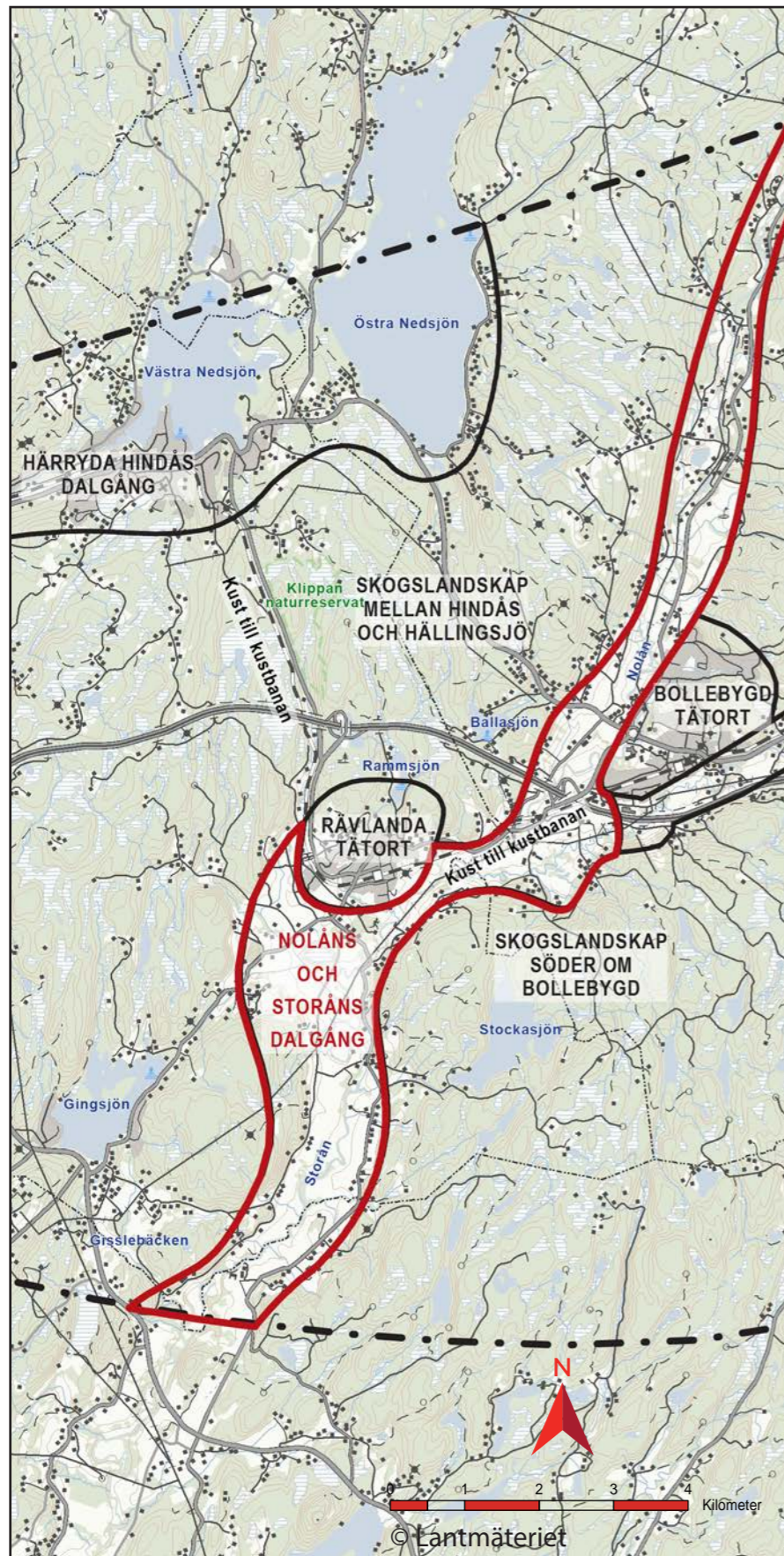
Böljande jordbrukslandskap

Landskapets böljande form tar ner skalan i dalen då kullarna bryter siktlinjerna. Från omgivande höjder samt i flackare partier finns längre siktlinjer över dalen och därmed upplevs området ha en större skala. I dalens norra del smalnar dalgången av och ett böljande skogslandskap dominerar. Äldre, bredkroniga träd i kombination med stort bestånd av yngre träd tyder på igenväxning i landskapet. Dalgången är viktig för rekreation och friluftsliv och idag har flera av jordbruken också bisysslor inom besöksnäringen som tar tillvara och nyttjar de förutsättningar området ger.

Väg 27/40 går på en bro över dalen och utgör ett landmärke. De övriga vägarna följer ofta dalgångens riktning. Dalens riktning och tydliga stråk bidrar till en god orienterbarhet inom området.

Figur 6.24 Foto norrut över Nolåns dalgång. I nedre kanten syns väg 27/40. (Foto: E-matic, 2015)

Figur 6.25 Karta över karaktärsområdet Nolåns och Storåns dalgång. Karaktärsområdet Nolåns och Storåns dalgång visas innanför röd linje.

POTENTIAL

En ny bro över dalgången kan skapa ett **nytt landmärke**, som kan förbättra orienterbarheten i området.

KÄNSLIGHET

Jordbruket är känsligt för intrång eller barriärverkan som kan ge försämrade möjligheter att bedriva ett livskraftigt jordbruk.

Åarna, de kringliggande lövskogsmiljöerna, den höga koncentrationen av skyddsvärda träd och det kontinuerliga stråket med många spår av äldre odlingslandskap utgör en mycket värdefull livsmiljö och spridningskorridor **för känsliga arter**, exempelvis flodpärlmusslan.

Sörån, som är belägen inom karaktärsområdet strax söder om Bollebygd, är känsligt för försämrad vattenkvalitet. Det kan medföra negativa effekter på det livskraftiga bestånd av den hotade och skyddade flodpärlmusslan som finns i ån.

Om passage av dalgången sker på bro eller högbank kan det innebära en stor **bullerspridning** genom dalgången och ljudmiljön förändras. Särskilt känslig för tillkommande störningar av buller är bebyggelsen i dalgången. Känsliga **fågelarter** kan också påverkas.

I området finns lera och andra lösa jordarter vilket innebär att befintliga grundläggningar kan vara känsliga för vibrationspåverkan som en anläggning kan medföra. Om passage av dalgången sker på hög bank kan geotekniska åtgärder i form av tryckbankar på ömse sidor av järnvägsbanken att krävas, vilket innebär ett större intrång i landskapet.

Landskapet är känsligt för intrång som försämrar brukbarheten genom exempelvis förändrade förhållanden som leder till **igenväxning eller minskad areal jordbruksmark**.

Den **öppna mosaiklandskapets** visuella värden kännetecknas av dess komplexitet med inslag som åkerholmar, äldre lövträd samt by- och gårdsmiljöer. Denna småskaliga karaktär är känslig för storskalig exploatering.

Det **småskaliga mosaiklandskapet** med sina bitvis långa vyer är känsligt för storskaligt intrång.

Kulturmiljön längs Storåns dalgång är känslig för åtgärder som bryter både de visuella och funktionella kopplingarna mellan gårdsbebyggelsen, jordbruksmarken och skogen/utmarken. Kulturmiljön längs Storån utgör även besöksmål för befolkningen i angränsande kommuner.

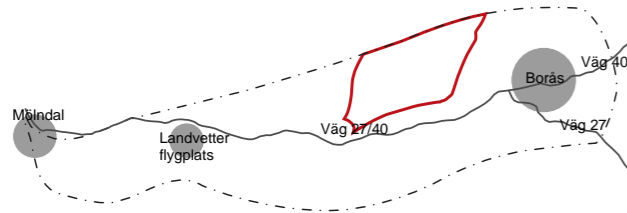
Nolåns och Storåns dalgång är **känslig för översvämning**. Vid passage av dalgången måste känslighet för dämningseffekter beaktas. Vid minskning av flödesförutsättningarna vid en översvämningssituation kan översvämningens påverkan öka uppströms.

Fortsättning på lista med känsliga områden, funktioner eller relationer i Nolåns och Storåns dalgång.

Inom området återfinns både **Bollebygds och Rävlandas grundvattentäkter**, som tar sitt vatten ur isälvsavlagringar, bestående av sand och grus. Vattentäkterna står i hydraulisk kontakt med vattendragen Nolån respektive Storån och är känsliga för föroreningspåverkan.

Dalgången består i stora delar av isälvsmaterial med god vattenföring och hög känslighet för grundvattenföroreningar. Ett **flertal enskilda grundvattentäkter** finns i dalgången.

Fornlämningar från sten- och bronsåldern i form av exempelvis boplatslämningar och rösen är känsliga för åtgärder som innebär att de tas bort.

6.13 Skogs- och mosselandskap kring Gesebol

Karaktärsområdet är beläget nordost om Bollebygd och utgörs av ett varierande, mossrikt skogslandskap som ingår i kommunerna Borås Stad och Bollebygds kommun, se Figur 6.27. Skogs- och mosselandskap kring Gesebol avgränsas av dalgångar i söder och väster. Österut möter området karaktärsområdet Höglänt skogs- och mosaiklandskap väster om Borås. Inom området finns sjön Gesebol som omges av en gles bostadsbebyggelse. Inom karaktärsområdet finns även mindre jordbruk. Inom området finns fiskevatten och vandringsleder, exempelvis Sjuhäradsleden.

Oregelbundna former och mossar

Området karaktäriseras av skogslandskap med många mossar och mindre sjöar. Mossarna utgörs främst av mossetorv vilket innebär att vegetationen på mossen får vatten endast via nederbörd. Mossetorven angränsar ofta till mindre områden av kärrtorv. Mossarnas oregelbundna former möter ofta tät barrskog. Även jordbruksmarker och vattendrag karaktäriseras av oregelbundna former och fikighet.

Flera våtmarker här är ovanligt stora och lindrigt påverkade av skogsbruket, vilket stärker sambanden för känsligt växt- och djurliv. Kring Pålsbo finns ett variationsrikt myr- och skogslandskap som visat sig mycket gynnsamt för skogsfågel. Även norr om Hultafors finns skyddsvärda myrmarker. Hävdade marker likt strandängar utgör värdefulla biotoper och är känsliga för igenväxning. I övrigt dominerar produktionsbarrskog landskapet och runt öppna marker växer blandskog. Urbergen med morän ger relativt näringsfattiga växtplatser.

Böljande landskap och slingrande vägar

Sprickdalarna sträcker sig främst i nordostlig till sydvästlig riktning men dominerar inte upplevelsen av landskapet. Detta område upplevs flackt och böljande i sin karaktär och längs de öppna markerna och sjöarna finns längre siktlinjer. Landsvägar och mindre vägar slingrar sig fram i landskapet.

Bebyggelsestruktur vid sjöar

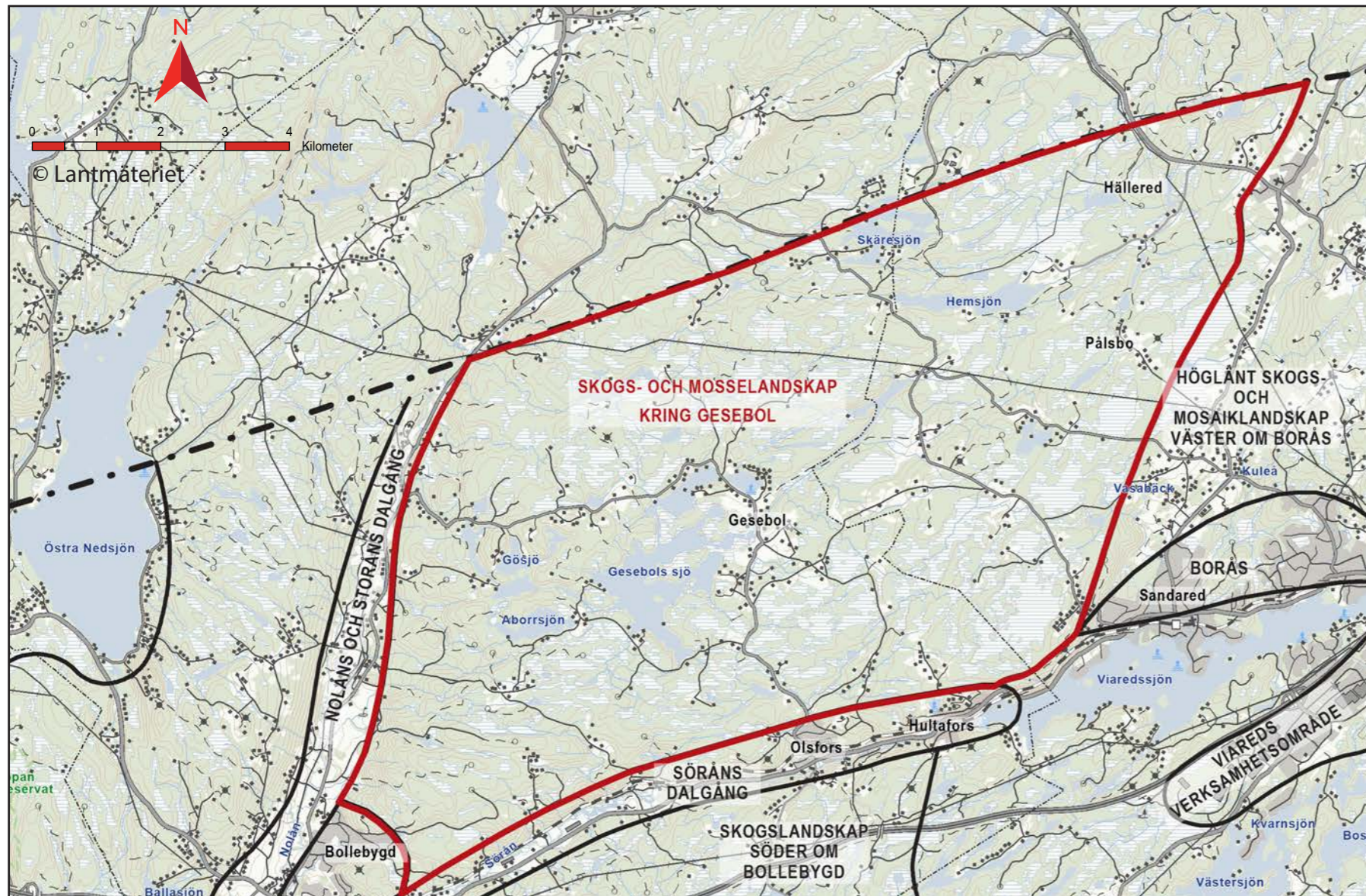
Vid sjöarna ökar förekomsten av bebyggelse. Bebyggelsen i detta område är ofta knutet söderut till närliggande tätorter såsom Bollebygd, Olsfors och Sandared. Inom området finns relativt många lösfynd daterade till stenåldern vid sjöarna, en mängd torplämningar och kolningslämningar.

Hällered testbanor

I norra delen av karaktärsområdet, norr om Hemsjön, är en testanläggning för fordon belägen. Området är inhägnat och verksamheten tillför buller i närliggande landskap.

Figur 6.26 Foto österut över skogs- och mosselandskap kring Gesebol. Mitt i bild syns Gesebols sjö och ner till vänster i bild syns Abborsjön. (Foto: Per Pixel, 2020)

Figur 6.27 Karta över karaktärsområdet Skogs-och mosselandskap kring Gesebol. Karaktärsområdet Skogs- och mosselandskap kring Gesebol visas innanför röd linje.

POTENTIAL

I områden där skogsbruket påverkat landskapet mycket kan det finnas potential att restaurera tidigare kraftigt utdikade våtmarker nära ny järnväg.

KÄNSLIGHET

Friluftsområdena, som idag är relativt tysta längs exempelvis Sjuhäradsleden, är känsliga för buller. Ljudmiljön på tidigare relativt ostörda platser är känslig för tillkommande ljud.

Bebyggelsen i områden som idag är relativt tysta, är känslig för tillkommande störningar av buller och vibrationer.

Myrmarkerna är känsliga för hydrologisk påverkan och har samtidigt en viktig funktion för att fördröja och utjäma avrinningen till sjöar och vattendrag.

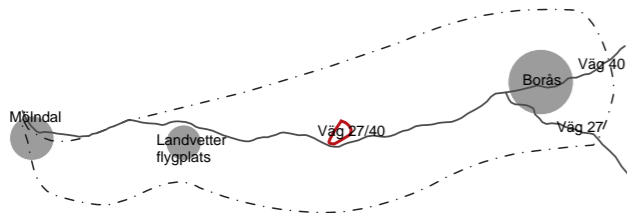
Norr om **Hultafors** finns orörda och skyddsvärda myrar. Fysiska ingrepp kan medföra störning av känsliga arter samt förluster eller fragmentering av livsmiljöer.

Buller från nya källor kan störa levnadsförutsättningar för **skogs- och sjöfågel**.

Sjöar och strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

Mellan **Gesebol och Olsfors** finns ett socialt samband där invånare i Gesebol vänder sig till Olsfors för samhällsservice, dock med begränsat utbud, vilket gör området känsligt för barriäreffekter.

Den nya järnvägen kan komma att skära av **Sjuhäradsleden** som går i nordsydlig riktning mellan Gesebol och Olsfors.

6.14 Bollebygd tätort

Karaktärsområdet är beläget i Bollebygds kommun vid Nolåns och Söråns dalgång, se Figur 6.29. Tätorten har en järnvägsstation och söder om orten passerar väg 27/40. Villaområden och verksamhetsområden finns i området. Verksamheterna utgör arbetstillfällen för både Bollebygds invånare och dess inpendlare. Bollebygds läge vid väg 27/40 och Kust till kustbanan gör orten attraktiv för både in- och utpendling.

Norr om tätorten finns rekreationsområden. Öster om Bollebygd finns ett stort skogslandskap och väster ut möter samhället dalgångarnas jordbruksmarker. Väster om tätorten finns också Bollebygds kyrka som har ett stort symbolvärde för orten. Även slalombacken Bollekollen, strax söder om tätorten är viktig för ortens identitet och utgör tillsammans med grönområdet Rinna ett populärt rekreationsområde för orten och dess omland. Slalombacken används för cykelaktiviteter under sommarhalvåret.

Bebyggelsestruktur

Bollebygds centrum är beläget kring torget och stationsbyggnaden. Järnvägen utgör både en viktig knutpunkt och en barriär genom tätorten. I samma sträckning som Nolåns dalgång sträcker sig en landsväg, Töllsjövägen, i nordostlig till sydvästlig riktning. Denna väg avgränsar karaktärsområdet i väster mot Nolåns dalgång. Från vägen sträcker sig en struktur av vägar öster ut som i sin tur möter villagator. I söder finns bebyggelsen främst norr om järnvägen och endast ett fåtal villagator finns söder om järnvägen.

Jorden och det böljande landskapet

Karaktärsområdet är en tätort i Nolåns dalgång och har därmed liknande fysiska förutsättningar som finns i karaktärsområdet Nolåns och Storåns dalgång. Bollebygd låg under högsta kustlinjen efter inlandsisens avsmältning och postglacial finsand dominerar. Detta material avsattes i landskapet efter inlandsisens avsmältning och vågor från innanhavet svallade ur det finkorniga sedimentet från moränen. I dalgången finns även lera som avsattes när isen smälte. Denna glaciala lera har en god vattenhållande förmåga och från mineralerna finns näringstillgång för växter. Detta har sedan länge gett människor goda odlingsmöjligheter och marken brukades tidigare som jordbruksmark.

Landskapets böljande former ger flera utblickar över skogshöjderna på Nolåns dalgångs västra sida. I områdets östra del klättrar bebyggelsen upp på bergsryggen och även här finns på vissa ställen vidsträckt utsikt över dalgången. Andelen grönytor är hög, både på ytor som avgränsar villagator och vägar och i villaträdgårdar. Gräsmattor med planterade häckar och lövträd dominerar intrycket av Bollebygd.

POTENTIAL

Bollebygd gynnas indirekt av stationslägen i Borås och vid Landvetter flygplats och de **pendlingsmöjligheter** som den nya stambanan erbjuder. Från och till Bollebygd finns förutsättningar för goda kommunikationer både till Borås och till Landvetter flygplats.

Boråsregionen, vilken Bollebygd är en del av, stärks genom en ny station i Borås, vilket gynnar det **lokala näringslivet och arbetsmöjligheterna** för boende i Bollebygd.

KÄNSLIGHET

Bollebygd är påverkat av befintliga barriärer såsom väg 27/40 och Kust till kustbanan och är känsligt för **ytterligare barriärverkan** som kan komma att dela upp eller begränsa dess utbyggnadsmöjligheter och minska tillgängligheten till rekreationsområden.

Området är tätbebyggt vilket gör det känsligt för tillkommande störningar i form av **buller, vibrationer och stomljud**.

Bollebygds identitet är starkt kopplat till dess omland i Nolåns och Storåns dalgång, som är känslig för påverkan som begränsar eller förändrar identiteten.

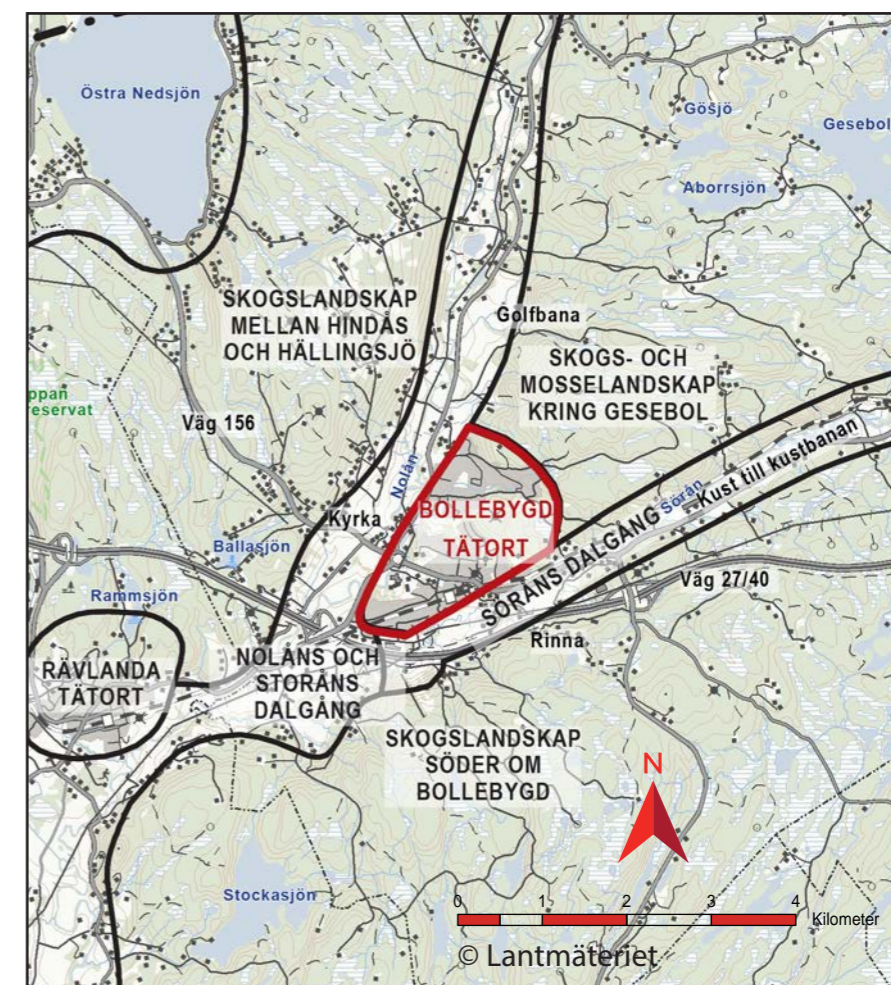
Norr om Bollebygd tätort finns **rekreationsområden och fritidsaktiviteter** som är känsliga för barriäreffekter. Många barn och ungdomar rör sig mellan tätorten och dessa målpunkter för fritidsaktiviteter.

Stationssamhället Bollebygd

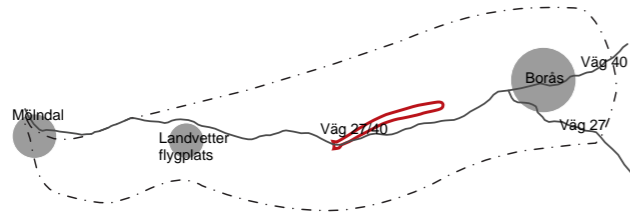
Den struktur som Bollebygd har idag är ett resultat av att järnvägen byggdes. Samhällets centrum flyttades från området kring kyrkan till järnvägsstationen och där växte sedan samhället fram. Bollebygd är främst byggt på tidigare åkermark och på platsen finns en lång historia. Det finns fornlämningar i form av stensättningar och rösen. Övriga kulturhistoriska platser som berättar om platsens historia är tingshuset som byggdes under 1700-talets mitt och som idag används som möteslokal för kommunens verksamheter. Tingshuset flyttades till sin nuvarande plats år 2018. Söder om järnvägen finns galgbacken där dödsdömda brottslingar riskerade att hamna. Avrättning genomfördes här fram till år 1802.

Figur 6.28 Vy västerut över Bollebygd. Kust till kustbanan går genom tätorten. Till vänster, uppåt i bild, syns väg 27/40. (Foto: Per Pixel, 2020)

Figur 6.29 Karta över karaktärsområdet Bollebygd tätort. Karaktärsområdet Bollebygd tätort visas innanför röd linje.

6.15 Söråns dalgång

Karaktärsområdet utgörs av en sprickdal som sträcker sig i östvästlig riktning i Bollebygds kommun, se Figur 6.31. I väst ansluter den sig till Nolåns och Storåns dalgång. Österut ansluter området till Viaredsjön i karaktärsområdet Sjöriskt skogslandskap sydväst om Borås. Dalgången kantas delvis av industrier och småhusområden. Norr om Sörån sträcker sig järnvägen längs med dalgången. Landsvägen går söder om ån i karaktärsområdets västra del och norr om i dess östra del. Söder ut i karaktärsområdet går väg 27/40 i östvästlig riktning.

Meandrande form och lövträd

Dalgången upplevs som sluten på grund av dess begränsade bredd (cirka 100–300 meter) samt omkringliggande skogshöjder. Den består i stora avsnitt av isälvsmaterial med god vattenföring. I områdets mitt blir landskapet flackare och dalen får en mer öppen karaktär. Karaktärsområdet särskiljer sig från angränsande dalgångar, eftersom Nolåns och Storåns dalgång är bredare och omges av jordbruksmark vilket ger en mer öppen karaktär jämfört med Sörån. Ån har ett meandrande förlopp och siktlinjer begränsas dels av vegetation och dels av de industrier som är lokaliserade i dalen.

Fuktängar och våtmarksarter

Isälvs sedimentet som avsatts från forsar i inlandsisen sträcker sig genom dalen och ger näringsrik jordmån. Längs med ån finns även partier med kärrtorv som bildats när våtmarker långsamt vuxit igen. Detta resulterar i den lövskogsvegetation, med exempelvis klibbal som växer vid dalens fuktängar. Intressanta arter som sydlig gulärta, åkergröda, rödlänke och smörbollar finns vid fuktängarna. Vid Sörån är luftfuktigheten hög och vid de norrvända bergsbranterna skapas intressanta miljöer för lavar och mossor. Vid Råssa finns ett våtmarksområde med både grodor och våtmarksfåglar. På omkringliggande höjder av urberg med sandig morän är marken mer näringsfattig och barrskog dominerar.

Figur 6.30 Vy sydöst över Söråns dalgång. Uppe till vänster i bild syns Viaredssjön. Nere i dalgången syns Sörån. (Foto: Per Pixel, 2020)

Sörån

Sörån har fortfarande många partier med naturliga rinnsträckor med inslag av värdefulla strömvattenbiotoper. Detta ger tillsammans med busk- och trädgårdar längs åarna goda förutsättningar för artrikedom. Flodpärlmussla, elritsa och öring förekommer i delar av åarna. De vandringsvägar för fisk som anlagts nedströms har skapat möjligheter för fisk att ta sig upp i Sörån för att leka. Åarna har använts som försörjning för flottning av timmer och för utvinning av energi till sågar.

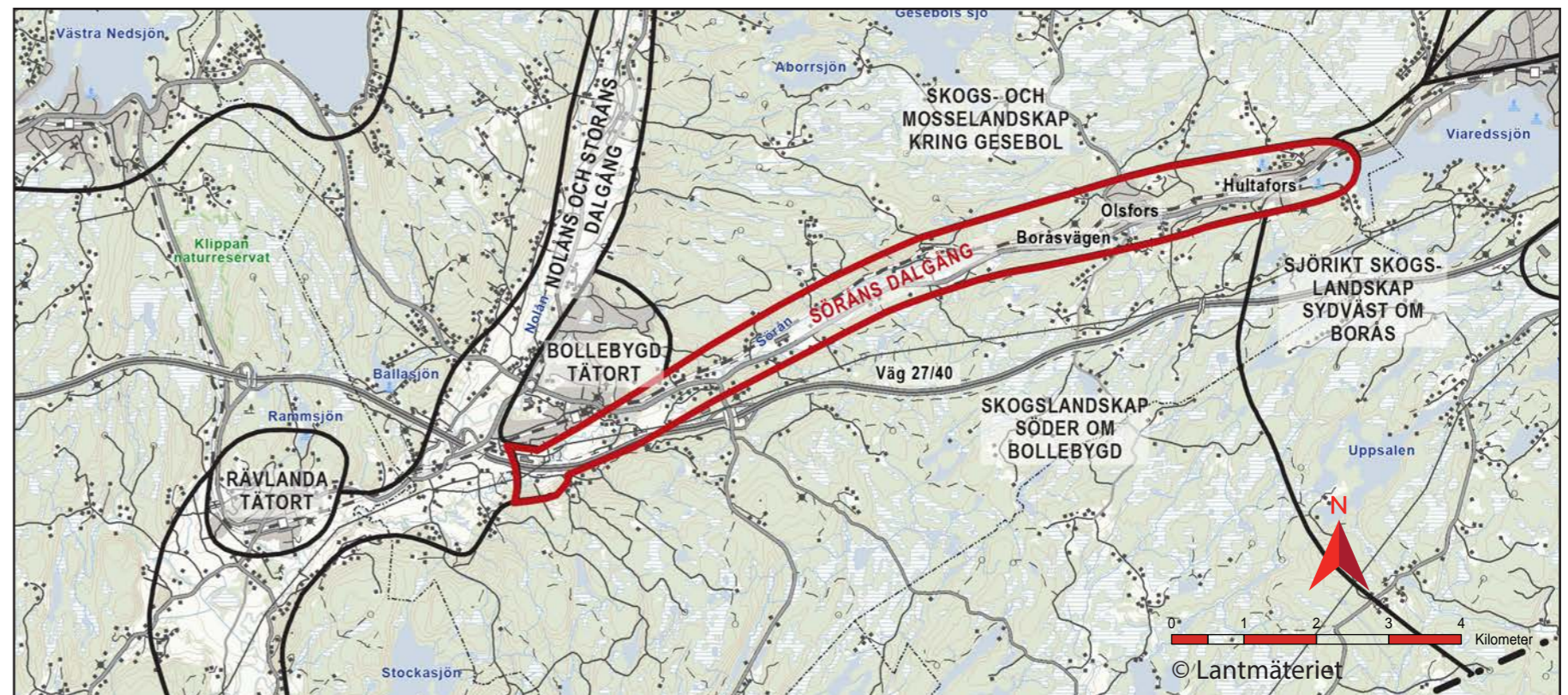
Rinnaområdet och Olsfors

I västra delen av karaktärsområdet, strax söder om Bollebygd, finns Rinnaområdet som är ett tätortsnära rekreationsområde. Slalombacken Bollekollen är en viktig besöksmålspunkt för Bollebygds kommun och används även under sommarhalvåret för cykelaktiviteter.

Längre österut i dalgången finns mindre småindustrier och spridd bebyggelse. Mitt i dalgången finns den mindre tätorten Olsfors. I öster där dalgången vidgar sig mot Viaredsjön till Hultafors.

Stationsläge vid Kust till kustbanan

När järnvägen drogs genom området vid sekelskiftet växte orten Hultafors och invid stationen tillkom verksamheter som Hultafors sanatorium och tumstockfabriken. Stationen är sedan år 1991 skyddad som byggnadsminne. Hultafors karaktäriseras av större villor och egnahemsbebyggelse. På en höjd i sluttning mot Sörån finns en äldre gård, Hultet, omgiven av lövdungar och betesmarker i ett mosaiklandskap.

Figur 6.31 Karta över karaktärsområdet Söråns dalgång. Karaktärsområdet Söråns dalgång visas innanför röd linje.

KÄNSLIGHET

I dalgången finns **bebyggelse- och näringslivssamband** som är känsliga för att brytas av barriärer.

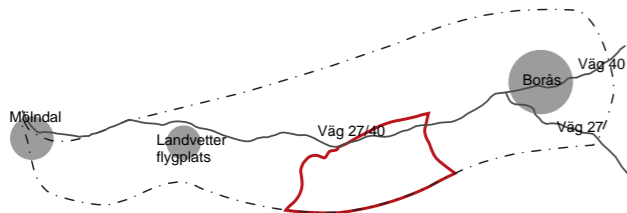
Kulturmiljön i Hultafors präglas av järnvägen och industrins utveckling på orten. Området är känsligt för åtgärder som direkt påverkar bebyggelsen eller bryter samband mellan järnväg och bebyggelse.

Dalgången består i stora avsnitt av isälvs material med god vattenföring och hög känslighet för grundvattenföroreningar. Ett flertal enskilda **grundvattentäkter** finns i dalgången som tar sitt vatten ur jordlager.

Åns strömbiotoper och närområden har förekomst av **flodpärlmussla** som är av betydelse för den biologiska mångfalden. Arten är känslig för förlust av livsmiljöer och försämrad vattenkvalitet. Arter knutna till våtmarker längs ån är känsliga för uttorkning.

Rinnaområdet strax söder om Bollebygds tätort som ett viktigt tätortsnära rekreationsområde är känsligt för intrång som kan leda till att besöksvärdena försvinner.

Slalombacken **Bollekollen** är en viktig besöksmålspunkt för Bollebygds kommun och används även under sommarhalvåret för cykelaktiviteter. Målpunkten är känslig för intrång då det kan medföra svårigheter att bevara den.

6.16 Skogslandskap söder om Bollebygd

Karaktärsområdet är beläget söder om Bollebygd, se Figur 6.33. Det gränsar mot Nolåns och Storåns dalgång i väst, Söråns dalgång i norr samt karaktärsområdet Sjörikt skogslandskap sydväst om Borås i öst. Områdets landskapskaraktär liknar sjölandskapet i öst men med avsaknad av större sjösystem. Det är beläget inom kommunerna Borås stad, Härryda, Bollebygd och Marks kommuner. Området utgörs främst av produktionsskog samt mindre platser med kulturhistoriskt intressanta miljöer. Karaktärsområdet är glest befolkat och inrymmer ingen större samlad bebyggelse, se Figur 6.32.

Skogsmosaiklandskap med slutna landskapsrum

Karaktärsområdet består av ett mosaikartat, böljande skogslandskap. Utöver de små områdena med jordbruksmark är siktlinjerna korta. Landskapsrummen upplevs som slutna bortsett från längs med väg 27/40 som går i östvästlig riktning och därmed bryter landskapets naturliga sydvästliga till nordostliga riktning.

Mossar och mindre vattendrag

Inom området finns flera myrar med höga naturvärden, varav delar ingår i riksintresse för naturvård. På höjderna i karaktärsområdets östra del är det ofta tunna jordlager av morän. I områdets norra del sluttar landskapet mot Söråns dalgång och från skogstjärnar omgivna av mossetorv och kärtrorv rinner bäckar ner mot dalgången. Här finns sväm- och isälvssediment i dalgångar. Svämssedimentet består av material som avsätts vid översvämningar från vattendrag. Isälvssediment avsattes från de forsar som löpte genom inlandsisen.

Figur 6.32 Vy österut över skogslandskapet söder om Bollebygd. Till vänster i bild syns Grönkullenmotet och väg 27/40. (Foto: Per Pixel, 2020)

POTENTIAL

I områden där skogsbruket påverkat landskapet mycket kan det finnas potential att **restaurera tidigare kraftigt utdikade våtmarker** nära ny järnväg.

Det finns potential att dra den nya järnvägen parallellt med väg 27/40 i delar av området. På så sätt **samlas två barriärer och bullerkällor** i landskapet på samma ställe, i ett stråk där det är förhållandevis lite bebyggelse.

Området kan få en ökad tillgänglighet eftersom **nya servicevägar** kan komma att byggas i anslutning till anläggningen och därmed kan ett mer utvecklat vägnät skapas.

Inslag av jordbruk i skogslandskapet

Detta område står ut från sin omgivning genom inslag av jordbruksmark i det annars slutna skogslandskapet. Här finns även intressanta kulturmiljöer, främst i Låddekärrsbu och Upptröst. De kantas av odlingslandskap med stenmurar. Gamla hamlade träd, åkerholmar och väggenar är utmärkande för landskapet där även hävdgynnade arter växer. Jordbruksmarkerna är relativt små. De har ojämna former och breda kantzoner mot skogsmarken. I karaktärsområdet som helhet finns relativt få utpekade fornlämningar.

KÄNSLIGHET

Sjöar och strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

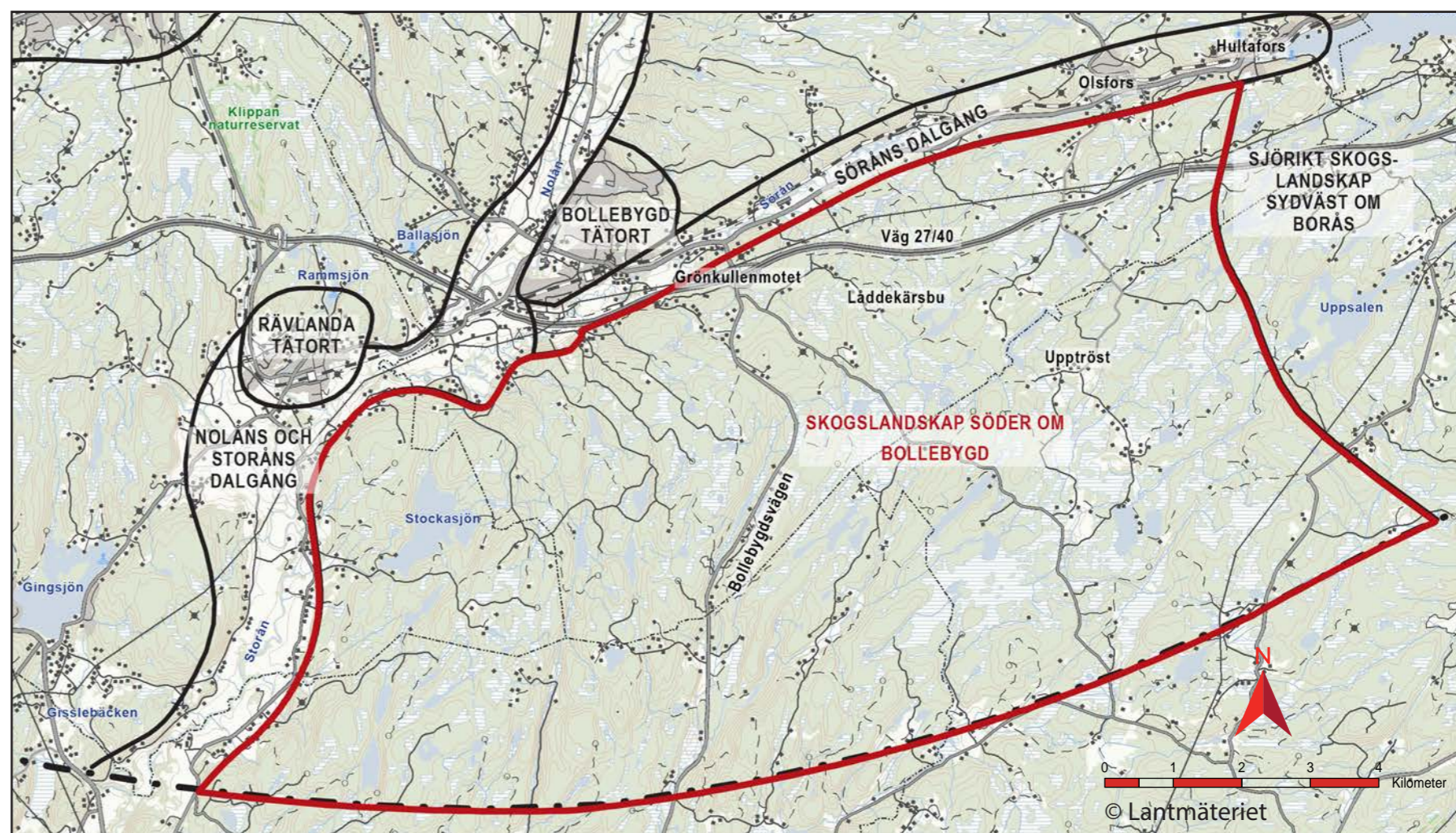
Inom området finns flera **myrar** med höga naturvärden, varav delar ingår i riksintresse för naturvård. Fysiska ingrepp kan medföra förluster eller fragmentering av livsmiljöer.

Höga naturvärden knutna till rester av **äldre odlingslandskap** är känsliga för bland annat fragmentering, bruten hävd och buller.

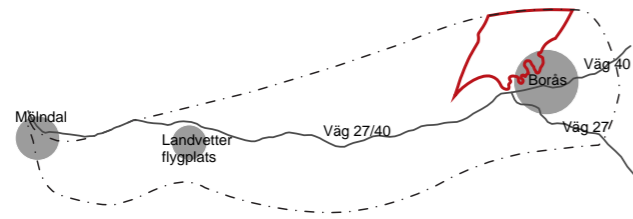
Känsliga arter av **skogs och sjöfågel** är känsliga för tillkommande buller som kan påverka deras möjligheter att rasta och häcka

Den småskaliga skogsbygdens gårdsmiljöer är känsliga för åtgärder som bryter mot **kulturmiljöns småskaliga karaktär**. Större åtgärder kan radera hela kulturmiljön.

Bostäder och rekreationsområden på relativt **ostörda platser** är extra känsliga för tillkommande buller.

Figur 6.33 Karta över karaktärsområdet Skogslandskap söder om Bollebygd. Karaktärsområdet Skogslandskap söder om Bollebygd visas innanför röd linje.

6.17 Höglänt skogs- och mosaiklandskap väster om Borås

Nordväst om Borås finns ett skogsplatålandskap som i väst möter karaktärsområdet Skogs- och mosselandskap kring Gesebol och i öst Höglänt skogs- och mosaiklandskap öster om Borås, se Figur 6.35. I söder gränsar karaktärsområdet till Borås med tätorterna Sandared och Sjömarken. Karaktärsområdet ligger inom kommunen Borås stad i närhet till tätbebyggda områden och utgörs av höglänta skogsområden med tätortsnära natur. Inom karaktärsområdet finns även mindre bostadsområden med småhus och ett inslag av jordbrukslandskap med gårdsbebyggelse.

Höjdvariationer

Platåns topografi är brant åt öster. I väster blir karaktären mer flack där urberget övergår till sandig morän. Från omkringliggande karaktärsområden i söder och öster är stigningen i höjdmeter till områdets högsta punkter nästan det dubbla, se Figur 4.3 på sida 16. Även i områdets västra del får landskapet en mer öppen karaktär med siktlinjer över jordbruksmarker. I skogsområden med produktionsskog står träden tätt och här upplevs karaktären främst som sluten.

Öresjö

Karaktärsområdets östra del gränsar till sjön och vattentäkten Öresjö. Detta innebär att delar av karaktärsområdet ingår i vattenskyddsområdet. Kring Öresjö finns bebyggelse av varierande karaktär med nära koppling till naturområden.

I södra delen av Öresjö finns friluftsbadet Almenäs som är en av Borås mest besökta badplatser.

Tätortsnära natur med varierad vegetation

Området finns i nära anslutning till Borås och rymmer såväl viktiga natur- och kulturvärden som rekreativa värden. På höjden sydväst om Öresjö finns naturreservatet Rya åsar som har stora naturvärden och här finns elljusspår, vandringsleder, utsiktsplatser samt grill- och rastplatser. Området är lättillgängligt från de närliggande bostadsområden och här finns platser med långa siktlinjer över landskapet. Vegetationen varierar, lövskog växlas med granskog och med myrmarker. Variationer i markens beskaffenhet likt blockterräng, branter och dalar skapar förutsättningar för olika typer av vegetation och därmed även olika former av upplevelsevärden. Även norr om Backabo finns rekreativ område och fritidsmålplatser.

Historiska lämningar

I naturreservatet Rya åsar finns även gravar från järnåldern i form av gravhögar. Det finns också lämningar från 1800-talets jordbruk i form av hagmarker som betas, gamla lövträd och kulturväxter, stenmurar och torpgrunder. Inom karaktärsområdet som helhet finns relativt få utpekade fornlämningar. Ett flertal lämningar i form av fossil åkermark återfinns i karaktärsområdets mer flacka västra delar.

Jordbruksmark med raka former

I områdets västra delar skapar den sandiga moränen goda jordbruksförutsättningar som sträcker sig längs dalen i nordostlig till sydvästlig riktning. Denna dal innehar inget dominerande vattendrag. Vasabäck och Kuleå går delvis parallellt med den flacka dalen. I dalen finns bostadsbebyggelse med stort inslag av landsbygdskaraktär. Lövträd växer längs med jordbruksmarkens ofta smala, rektangulära former. Detta skapar linjära kantzoner mellan jordbruksmarken och skogsdungarna.

Figur 6.34 Vy österut över Höglänt skogs- och mosaiklandskap väster om Borås. Nedåt i bild syns jordbrukslandskapet kring Bäckabo, som ligger strax norr om Sandared. Uppåt i bild anas sprickdalen vid Öresjö och Borås. (Foto: Per Pixel, 2020)

POTENTIAL

Området kan få en ökad tillgänglighet eftersom **nya servicevägar** kan komma att byggas i anslutning till anläggningen och därmed kan ett mer utvecklat vägnät skapas.

KÄNSLIGHET

Den **tätortsnära rekreationen** kan begränsas av barriärverkan, buller och visuella inslag som en ny stambana i markplan kan medföra.

Öresjö och dess strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

Det småbrutna jordbrukslandskapet bär på en mångfald av artrika livsmiljöer. Värdefulla lövskogar är känsliga för intrång och minskad luft- och markfuktighet.

Buller kan störa levnadsförutsättningar för **skogs- och sjöfågel**.

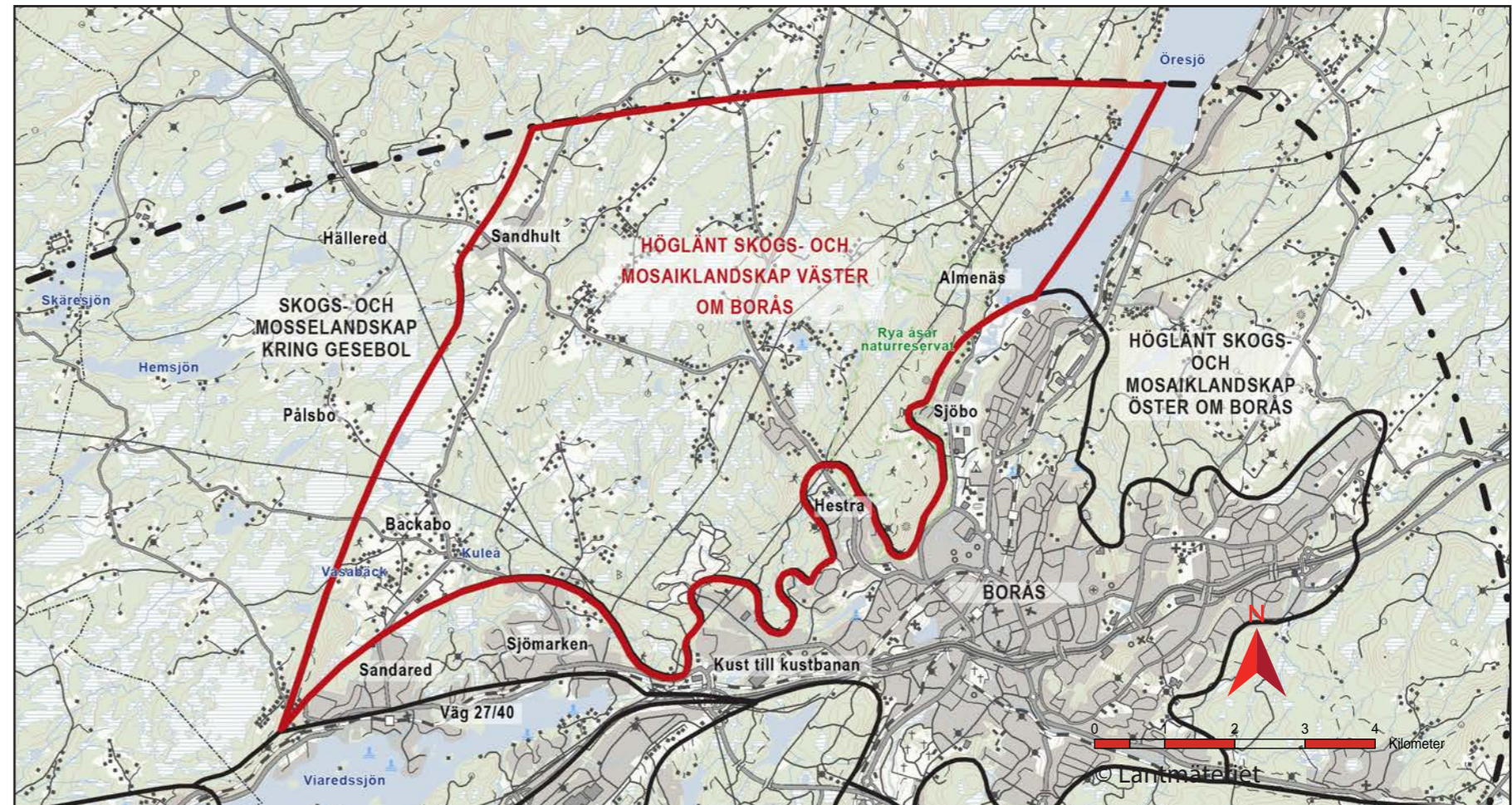
Bebyggelsen i området, som idag är relativt tyst, är känslig för tillkommande buller och stomljud.

I anslutning till det småbrutna odlingslandskapet återfinns många **agrara lämningar** så som stengårdsgårdar och fossil åkermark. Lämningarna är känsliga för direkt påverkan och utträdning samt åtgärder som leder till att sambanden mellan odlingslandskapet och lämningarna bryts. Lämningarna är också ofta värdefulla livsmiljöer för känsliga arter.

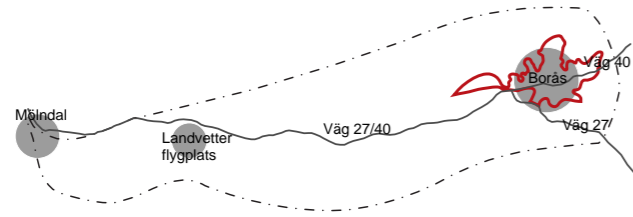
Fornlämningar i höjdlägen är känsliga för åtgärder som ger direkt påverkan.

Norr om Backabo finns rekreationsområde och fritidsmålplatser som är känsligt för barriäreffekter som kan uppstå mot Sjömarken och Sandared.

Det finns en känslighet för ökat buller och visuell påverkan i **friluftsområden**, som idag är relativt tysta, exempelvis längs **Sjuhäradsleden**, vilken också riskerar att skäras av.

Figur 6.35 Karta över karaktärsområdet Höglant skogs- och mosaiklandskap väster om Borås. Karaktärsområdet Höglant skogs- och mosaiklandskap väster om Borås visas innanför röd linje.

6.18 Borås

Borås är beläget i en dalgång i utredningsområdets östra del. Staden är omgiven av skogsområden på plataer samt vattensystem i nordostlig till sydvästlig riktning, se Figur 6.37. Borås, som grundades 1621, är huvudort i Sjuhäradsbygden och är Västsveriges näst största stad med drygt 112 000 invånare i kommunen. Genom staden rinner Viskan, vars meanderande form bibehållits genom stadskärnan. Stadskärnan domineras av flerbostadshus i kvartersstruktur. Utanför stadskärnan breder stora områden med friliggande bebyggelse ut sig i den kuperade terrängen. Väg 40 passerar staden direkt söder om stadskärnan. Borås är både en in- och utpendlingsort och staden har en högskola med cirka 11 000 studenter. I Borås tätort finns även viktiga besöksmål som djurpark, textilverksamheter samt handelsområdet Knalleland.

Platsnamn som inte redovisas i karaktärområdeskartan finns att hitta på kartorna i den fördjupade analysen för Borås Stad på sida 89. Karaktärsområdet ligger inom kommunen Borås Stad.

Gröna kilar med lövskog

Borås är beläget i Viskans dalgång och är omgivet av svårbebyggda åsar och kullar. Inslaget av grönska dominerar och är starkt karaktärskapande för staden. Höjderna är samtidigt viktiga landmärken och fungerar som en orientering i staden. Det stora inslaget av lövskog skiljer sig från Sjuhäradsbygden i övrigt, där främst barrskog dominerar. Den stora förekomsten av sjöar är också karaktärskapande för staden som har flera mindre sjöar, centralt belägna och flera större sjöar utanför staden. I de centrala delarna av Borås utgör Viskan tillsammans med ett flertal centrala parker en viktig grönstruktur. Lite utanför stadskärnan finns ett stort antal grönområden som sträcker sig som gröna kilar in mot stadens mitt. Dessa områden fungerar som populära stadsnära rekreationsområden.

Det finns betydande översvämningssrisk runt Viskan. De låglänta områdena i anslutning till Viskan är känsliga för fysiska åtgärder som minskar flödesförutsättningarna vid en översvämningssituation och dalgången består i stora avsnitt av isälvsmaterial med god vattenföring. Zonen mellan jord och berg är viktiga för grundvattenbildning i dalgången, med ställvis höga grundvattenstryck.

Viktig knutpunkt

Borås är en knutpunkt i regionen och genomkorsas av ett antal stora trafikleder. Väg 40 skär genom staden i östvästlig riktning och väg 41 och 42 delar staden i nordsydlig riktning. Järnvägsspår löper i fyra riktningar ut från centralstationen i stadskärnan. Detta gör att tillgängligheten till andra orter är god. Samtidigt skapar infrastrukturen kraftiga barriärer i staden.

Variation i bebyggelsestruktur

Stadskärnan, som är stadens äldsta del, är förhållandevis liten och är belägen öster om Viskan. Kvartersstrukturen är en småskalig rutnätsplan från 1600-talets senare del. Under mark, i centrala Borås, finns stadslager från stadens äldsta tid.

Bebyggelsen i stadskärnan utgörs av flerbostadshus i två till fem våningar. I stadskärnan finns flera kulturhistoriskt värdefulla byggnader som exempelvis Carolikyrkan, gamla Rådhuset och viss äldre trähusbebyggelse. I Borås finns många kulturhistoriskt värdefulla industrimiljöer. De är viktiga för förståelsen av Borås roll som centrum för den svenska textilindustrin och utgör viktiga delar i stadens historia och identitet. Utanför stadskärnan tar stora områden med friliggande bebyggelse vid, som Villastaden, Bergdalen och Byttorp. Dessa områden utgörs främst av en- och tvåfamiljshus med omgivande, lummiga trädgårdar med bebyggelse från tiden runt 1900-tal fram till 1940-tal. Avvikande från detta mönster är stadsdelen Norrby som finns nordväst om stadskärnan. Norrby består av storskalig bebyggelse från 1950- och 1960-talen. Byggnaderna i området utgörs av höga lamellhus.

Verksamhetsområden och industribebyggelse

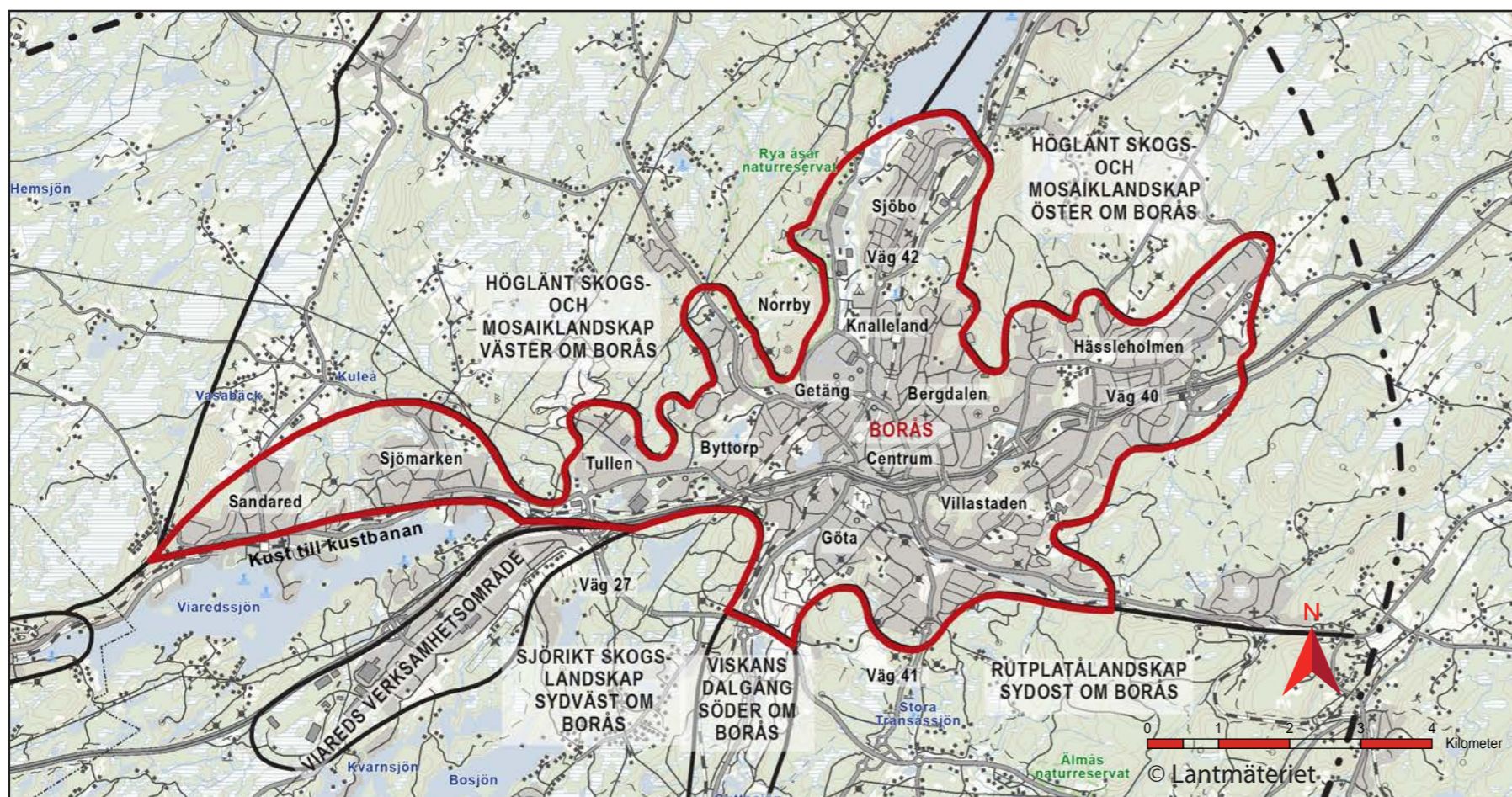
Norr och söder om stadskärnan, längs med Viskan finns stora områden med äldre industribebyggelse. Vissa av dessa områden nyttjas alltjämt för småskalig industri och verksamheter, som till exempel Getäng och Göta. Medan andra områden som Knalleland har transformerats för andra typer av verksamheter, som till exempel handelsområden och sportanläggningar. Istället har Viareds verksamhetsområde utmed väg 27/40, vuxit fram som ett renodlat industri- och verksamhetsområde. Viareds verksamhetsområde beskrivs utförligare i kapitel 6.19.

I stadens utkanter

Utanför de centrala delarna av staden finns blandad bebyggelse från olika tidsepoker. Närmast de centrala delarna finns områden med flerbostadshus från 1950-talet som Tullen, Sjöbo och Göta. I stadens ytterområden finns stora områden med modernare villabebyggelse från framför allt 1970-talet och framåt. Längst från stadskärnan finns områden som tidigare utgjort fritidshusbebyggelse utanför staden, men som under årens lopp har blivit om- och utbyggda och med tiden vuxit ihop med Borås.

Figur 6.36 Foto norrut över Borås. Till vänster i bild syns Ramnasjön och mitt i bild syns Borås centralstation. Uppåt i bild syns Öresjö. (Foto: Per Pixel, 2020)

Figur 6.37 Karta över karaktärsområdet Borås. Karaktärsområdet Borås visas innanför röd linje.

POTENTIAL

Tätortsutveckling och näringsliv gynnas av ett stationsläge med hög tillgänglighet.

Ett stationsläge med hög tillgänglighet kan bidra till **regionförstoring**, vilket gynnar Borås näringsliv.

Stationsläget kan fungera som en motor i stadens utvecklingsområden och kan bidra till **uppkomsten av attraktiva livsmiljöer**.

Ett stationsläge med effektiva bytesmöjligheter till befintliga järnvägslinjer kan gynna och **utveckla serviceorterna runt Borås** i linje med stadens översiktsplan.

Översvämningsskydd av bana, station och övriga anläggningar i Viskans dalgång kan vid integration med övrig stadsplanering och dagvattenhantering potentiellt **förbättra översvämningssproblematiken** i området i stort.

Ett nytt stationsläge kan i vissa fall innebära **ökad tillgänglighet till rekreationsområden**.

Centrala stationslägen har goda förutsättningar och en potential att skapa befolkade och **trygga miljöer kring stationen**.

Barriäreffekter av befintlig infrastruktur kan minskas vid anläggandet av nya vägar till stationsläget.

KÄNSLIGHET

Borås är känslig för ytterligare barriärverkan. Redan idag genomkorsas staden av ett stort antal trafikleder och järnvägslinjer som skapar stora barriärer och har en splittrande effekt. En ny stambana i markplan kan förstärka denna tendens, vilket kan leda till att **tätortsutvecklingen begränsas**.

Områden med **äldre sammanhängande bebyggelse** och småskaliga kvarter som exempelvis Centrum och Villastaden är känsliga för skalförändring, intrång i stadsbilden och förändrad karaktär.

De **kulturhistoriskt värdefulla industrimiljöerna** är känsliga för utradering (rivningar). Rivning av värdefull industribebyggelse innebär en förlust av kulturhistoriska sammanhang och brutna historiska samband.

Under mark, i centrala Borås, finns också stadslager från stadens äldsta tid. **De äldre spåren och lämningarna** är känsliga för utradering.

Den tätortsnära rekreationen är känslig för den barriärverkan som en ny stambana i markplan kan medföra. Intrång i form av barriärverkan kan bryta rekreativa samband och en ny stambana kan även förändra ljudbild och utblickar, och därmed påverka besöksvärdena i rekreationsområdena.

Bebyggelsen är känslig för tillkommande störningar av buller, vibrationer och stomljud. I utkanterna av staden, där bebyggelse i många fall finns direkt på berg är bebyggelsen känsliga för tillkommande stomljud.

Områden i närheten av den nya järnvägen kan minska i attraktivitet på grund av ökat buller och barriärverkan.

Stadens centrum med dess funktioner, är känsligt för konkurrens och kan komma att minska i attraktivitet vid en centrumförskjutning som ett nytt stationsläge utanför centrum kan medföra.

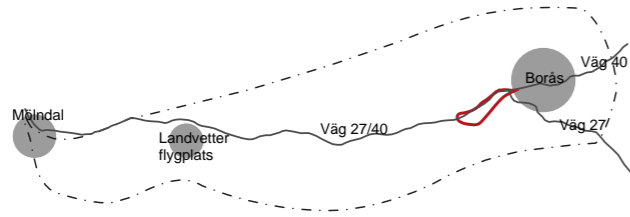
Gamla grova ädellövträd, som finns rikligt både i parker, i bostadsområden och i naturområden runt staden är känsliga för påverkan. Träden kan behöva tas ner om de hamnar inom området för den nya järnvägen. De arter som är specifikt knutna till gamla och grova träd är ofta utrotningsshotade. Eftersom gamla träd tar hundratals år att ersätta riskerar de arter som är beroende dessa att försvinna för gott. De gamla, grova träden är inte bara viktiga för den biologiska mångfalden utan även för platsernas identitet. Träden är en viktig del i stadens karaktär och bär på höga estetiska värden.

Viskans dalgång består i stora avsnitt av isälvsmaterial med god vattenföring och hög känslighet för grundvattenföroreningar.

Randzonerna på sluttningarna mellan jord och berg är viktiga för grundvattenbildning till friktionsjord i dalgången, med ställvis höga grundvattentryck och därför känsliga för direkt påverkan på/från grundläggning och omfattande schaktarbeten.

Det finns betydande känslighet för översvämning runt **Viskan**. De låglänta områdena i anslutning till Viskan är känsliga för fysiska åtgärder som minskar flödesförutsättningarna vid en översvämningssituation, vilket kan leda till en ökad översvämningssproblematik.

Vid anläggning av en station under mark finns känslighet för påverkan av omgivningen i form av sättningar på grund av **ändrade grundvattennivåer** under byggtiden.

6.19 Viareds verksamhetsområde

Sydväst om Borås finns karaktärsområdet Viareds verksamhetsområde som sträcker sig i nordostlig till sydvästlig riktning, se Figur 6.39. Detta är entrén till Borås för de som reser längs väg 27/40 från väster. Karaktärsområdet ligger inom kommunen Borås Stad. Här finns bland annat en stor företagspark, handelsanläggningar och Borås flygplats. Verksamhetsområdet är mycket viktigt för ortens sysselsättning, men även för besökare. Området är lättillgängligt med god koppling till väg 27/40. I Viared viker väg 27 av från väg 40 mot sydost.

Storskaliga verksamhetsbyggnader

Viareds hårt exploaterade karaktär kontrasterar mot omgivande skogslandskap. Karaktärsområdet är starkt påverkat av de verksamheter som finns inom området. Bebyggelsen utgörs av verksamhetsbyggnader i stor skala och ett vägsystem med räta vinklar. Områdets ursprungliga topografi i form av moränrygg har till stor del utjämnats i samband med exploateringen i de västra delarna av området. Infrastrukturen avgränsar området i både norr och öster.

Figur 6.38 Foto västerut över Viareds verksamhetsområde. Nedåt i bild syns Viaredsmotet. (Foto: Per Pixel, 2020)

POTENTIAL

Den nya järnvägsanläggningens stora **skala kan potentiellt integreras** i det storskaliga verksamhetsområdet.

Den regionala utveckling som de nya stambanorna medför kan **öka attraktiviteten för verksamhetsetableringar**.

Ett **stationsläge i Borås kan gynna Viared** om andra goda sammankopplande förbindelser finns.

Siktlinjer och spåren av den tidiga kulturmiljön

Längs väg 27/40 finns längre siktlinjer genom landskapet. I områdets nordostliga delar finns ett antal ekar samt stengärdesgårdar bevarade. En av de få bevarade kulturmiljöerna som berättar om områdets agrarhistoria är Ryssnässtugan i utkanten av industriområdet tillsammans med ytor av fossil åkermark. I karaktärsområdets sydvästra del finns en liten del kvar av bebyggelsen från byn Viared som påvisar områdets tidigare historia. En rest av den äldre landsvägssträckningen löper längs de bevarade gårdarna och rester av jordbruksmarken breder ut sig mot söder. Ett flertal fornlämningar i form av fossila åkermarker finns inom området.

Fågelliv

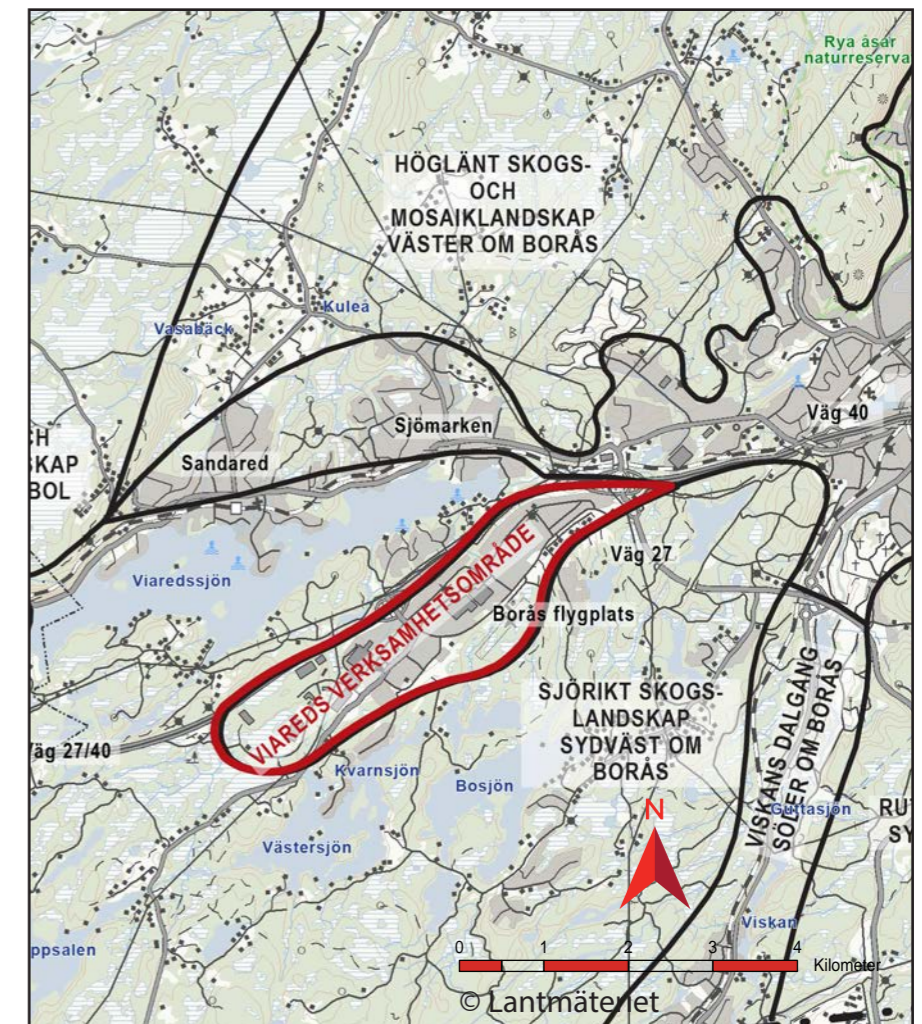
Det öppna området intill Borås flygplats är en viktig plats för fågellivet då det används för födosökning, häckning och som rastplats vid förflyttningar.

KÄNSLIGHET

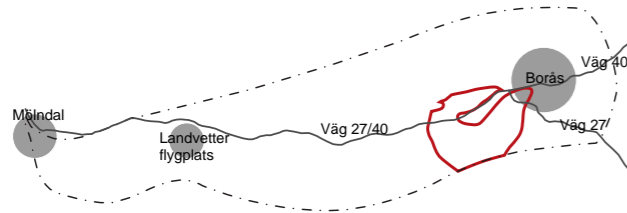
Känslighet för barriärverkan mellan den nya stambanan och den riktning som verksamhetsområdet utvecklas. **Bebyggelseutvecklingen kan komma att hämmas**.

Fåglarna i området är känsliga för intrång eller buller som påverkar deras möjligheter att rasta och häcka.

De bevarade resterna av Viareds by är känslig för utradering och åtgärder som helt bryter de få samband mellan gårdsbebyggelse och jordbruksmark, samt agrarhistoriska lämningar som fortfarande finns kvar.

Figur 6.39 Karta över karaktärsområdet Viareds verksamhetsområde. Karaktärsområdet Viareds verksamhetsområde visas innanför röd linje.

6.20 Sjörikt skogslandskap sydväst om Borås

Karaktärsområdet är beläget sydväst om Borås och är ett skogsbevuxet landskap med många mossar, sjöar och vattendrag, se Figur 6.41. Inom området finns spridd bostadsbebyggelse och mindre småhusområden, ofta lokaliserade i dalgångar i anslutning till vattendrag. Sjöarna är viktiga ur rekreativa, ekologiska samt kulturhistoriska aspekter. Karaktärsområdet ligger främst inom kommunen Borås Stad och en mindre del ligger inom Bollebygds kommun. Områdets nordöstra del har stora friluftsvärden och finns i nära anslutning till Borås. Vägnetet samt sjöarnas form löper främst i nordostlig till sydvästlig riktning.

Sprickdalar i olika riktningar

I karaktärsområdets östra del har sprickdalarna den för området vanliga nordsydliga riktningen. Denna riktning ändras i områdets södra del, där de mindre sprickdalarna går från öster till väster, för att sedan vridas åt nordväst. Detta ger spricksystemet en rundad form som tydligt syns på jordartskartor och ortofoto. I landskapet upplevs detta främst i form av ändrad riktning av siktlinjer längs landskapets topografi.

Sjöar, våtmarker och produktionsskog

De ekologiska sambanden av skog och vattendrag som kopplar samman sjöar är viktiga stråk för landlevande däggdjur. Även vattendragen utgör viktiga livsmiljöer. Många sjöar har en god vattenkvalitet med rik förekomst av fisk och fågel. Nedströms Bosjön finns ett talrikt bestånd av flodpärlmussla. Karaktärsområdet utmärker sig genom ett skogsmosaiklandskap som växlar mellan större skogsområden, mossar, sjöar och mindre åkermarker, se Figur 6.40. Jordarterna utgörs främst av urberg med ett tunt täcke av morän. Landskapet är beläget lägre i höjd jämfört med angränsande karaktärsområden i norr och varierar i topografi. Berggrundens topografi och den stora tillgången till vatten har resulterat i ett stort antal våtmarker och sjöar. Vegetationen består till stor del av barrproduktionsskog samt mossetorv och kärrtorvsvegetation.

Figur 6.40 Vy söderut över Västersjön. (Foto: Per Pixel, 2020)

POTENTIAL

Den regionala utveckling som de nya stambanorna medför kan öka **attraktiviteten för boende och verksamhetsetableringar.**

De öppna sjölandskapen ger goda förutsättningar för resenärer på den nya stambanan att uppleva längre utblickar över landskapet.

Det finns potential att dra den nya järnvägen parallellt med väg 27/40 i delar av området. På så sätt **samlas två barriärer och bullerkällor i landskapet på samma ställe** i ett stråk där det är förhållandevis lite bebyggelse.

Bebyggelse kring sjöar

Den största sjön inom området, Viaredssjön, är belägen längst norrut i området. Längs med Viaredssjöns norra strand vid Sandared och på den sydöstra stranden finns småhusområden men även närliggande områden med verksamhetslokaler och radhus. Även kring de mindre sjöarna i karaktärsområdet finns friliggande bebyggelse runt sjöarna. Större småhusområden finns vid Bosnäs och Funningen. Vid de mindre sjöarna inom området omgivna av skog och mossar upplevs landskapets höjdvariationer och området är periodvis kuperat. Det är även i dessa miljöer många historiska lämningar återfinns.

Spår av skogsbetesmarker och vattenkraft

Kulturhistoriska värden inom karaktärsområdet utgörs främst av betes- och jordbruksmark, äldre gårdsmiljöer med stenmurar samt fossil åkermark. Ek- och hassellundar är spår från tidigare skogsbetesmarker. I områdets södra del finns Storsjön som ingår i ett naturreservat. Sjön skapades år 1909 genom fördämning för att utvinna vattenkraft.

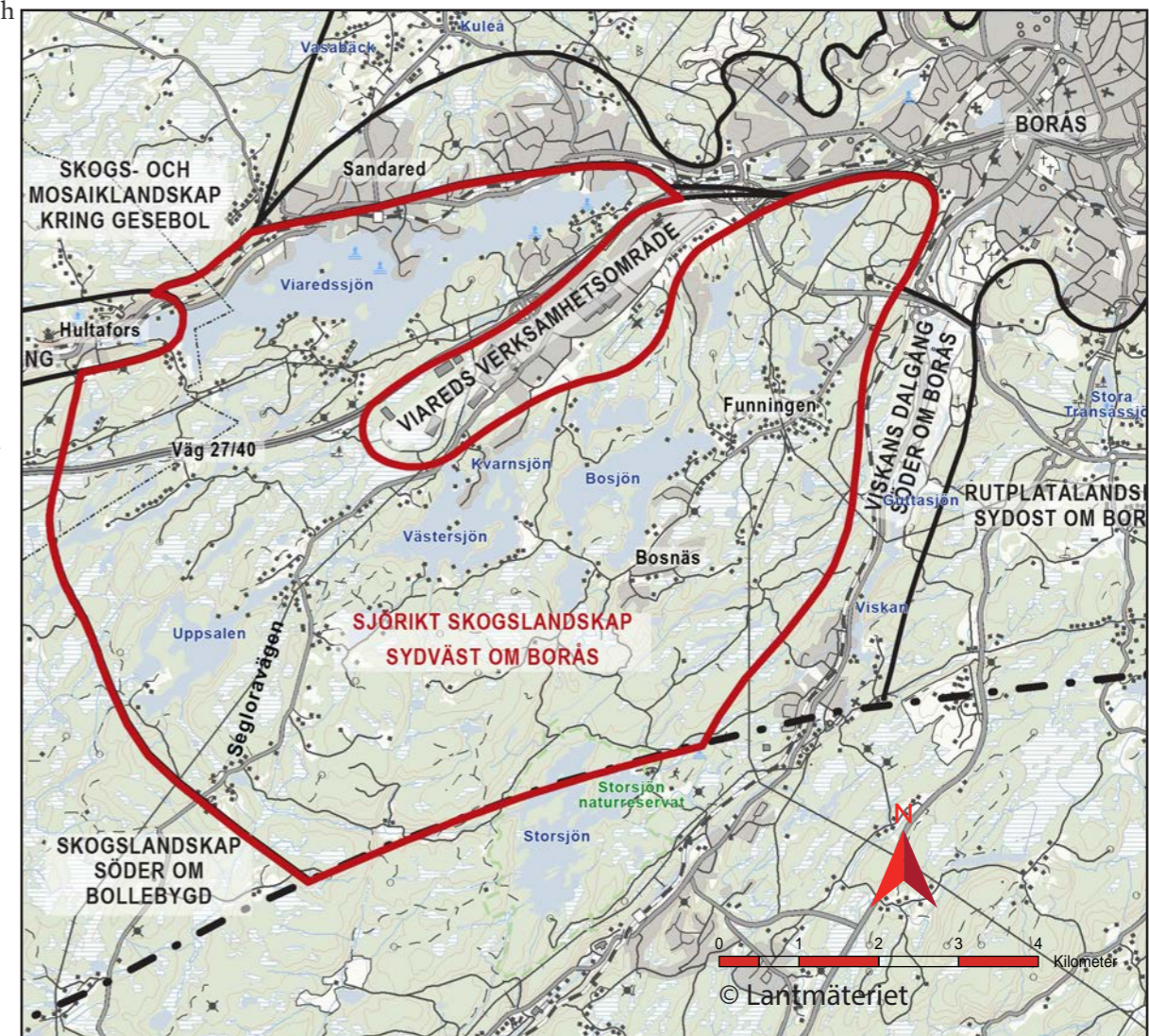
KÄNSLIGHET

Bebyggelsen som ofta är belägen kring sjöarna är känsliga för tillkommande buller eftersom buller har stor spridning över vatten. De områden som idag är relativt ostörda platser är särskilt känsliga för tillkommande störningar av buller.

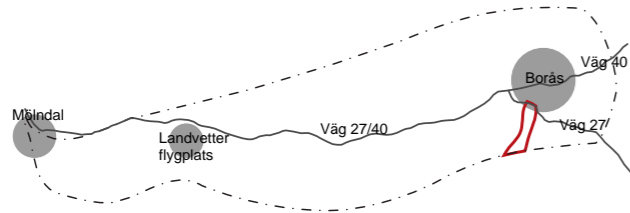
Sjöar och strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

I vattendragen nedströms Bosjön finns ett talrikt bestånd av flodpärlmussla som är känsligt för ingrepp och försämrade vattenkvalitet.

Artrika lövskogar nära sjöar och äldre odlingslandskap är känsliga för intrång.

Figur 6.41 Karta över karaktärsområdet Sjörikt skogslandskap sydväst om Borås. Karaktärsområdet Sjörikt skogslandskap sydväst om Borås visas innanför röd linje.

6.21 Viskans dalgång söder om Borås

Söder om Borås sträcker sig vattendraget Viskan vars dalgång utgör ett karaktärsområde, se Figur 6.43. Viskadalen sträcker sig långt utanför utredningsområdet då Viskan mynnar norr om Varberg. I karaktärsområdet, som ligger inom kommunen Borås Stad, finns skog, jordbrukslandskap, viss tätortsbebyggelse samt verksamheter som avloppsreningsverk.

Dalgång med rekreativvärden

Naturområden med långa siktlinjer och stråk för rekreation är utmärkande för karaktärsområdet. Kanotpaddling, fiske och ridning är några av de förekommande aktiviteterna inom området. Karaktärsområdets tydliga nordostliga till sydvästliga riktning förstärks av Varbergsvägen och Viskadalsbanan som sträcker sig längs med dalen. Varbergsvägen, Viskadalsbanan och ån Viskan utgör tillsammans en barriär i området.

Isälvs sediment

Marken inom karaktärsområdet utgörs främst av isälvs sediment med god vattenföring i dalgången med urberg och sandig morän på omkringliggande höjder. Isälvs sedimentet avsattes i Viskans dalgång när vattnet som forsade i inlandsisens älvar närmade sig iskanten och vattnets hastighet avtog.

Hedmarker och lövträd

Dalgångens östra sida är ett flackt landskap. Inom området finns ett av kommunens få bevarade agrara hedlandskap vid Osdal och Bråt. Hedmarkerna brukas som militärt övningsfält. Som spår av den militära verksamheten finns ett flertal vägar med räta vinklar i hedmiljön. Den sandiga jorden skapar goda livsmiljöer för ljung och rödven. Tillsammans

Figur 6.42 Vy sydöst över väg 27 och Viskan. Mitt i bild syns Bråt och till höger bild syns Djupasjön som rinner ut i Viskan söderut, uppe till höger i bild. (Foto: Per Pixel, 2020)

POTENTIAL

Den **regionala utvecklingen** som de nya stambanorna medför kan öka attraktiviteten för boende och verksamhetsetableringar.

En ny bro över dalgången kan förstärka landskapets dramatiska former samt skapa ett nytt **landmärke**. Ett landmärke kan bidra till förbättrad orienterbarheten samt stärka den allmänna uppfattningen av Borås som knutpunkt för kollektivt resande.

med den kontinuerliga störande aktiviteterna från övningsfältets bränder, röjning och markstörningar har förutsättningar skapats för en artrikedom av gaddsteklar av närmast unikt slag för Sverige. Hedängarna kantas av fuktängar, skog och buskar som tillsammans utgör en viktig biotop för fågellivet.

Viskans västra åsida har en brant slänt med blockterräng. Här växer granskog och på vissa partier även lövskog. Längs vattendraget växer främst lövträd av arter som gynnas av den fuktiga marken. I karaktärsområdets södra del smalnar dalgången av och bildar en trång sprickdal.

Textilindustrier och kulturmiljöer

Viskan har historiskt varit en viktig transportled och en viktig del i utvecklingen av de bruks- och industrimiljöer som växte fram i området under 1800- och 1900-talet. I sjöarna som Viskan passerar samt längs vattendragen har ett saneringsarbete utförts för att rena ån från förorenade sediment. Föroreningarna kommer dels från Borås och dels från den tidigare textilindustrin som under cirka 100 år släppte ut föroreningar i vattendraget.

Rydboholms textilindustrimiljö, med fabriksbyggnader, bostäder och kyrka med mera, utgör en helhetsmiljö som är av riksintresse för kulturmiljövården och ingår i Borås kulturmiljöprogram.

I områdets centrala delar finns en skans och ytterligare försvarshistoriska lämningar från 1700-talet.

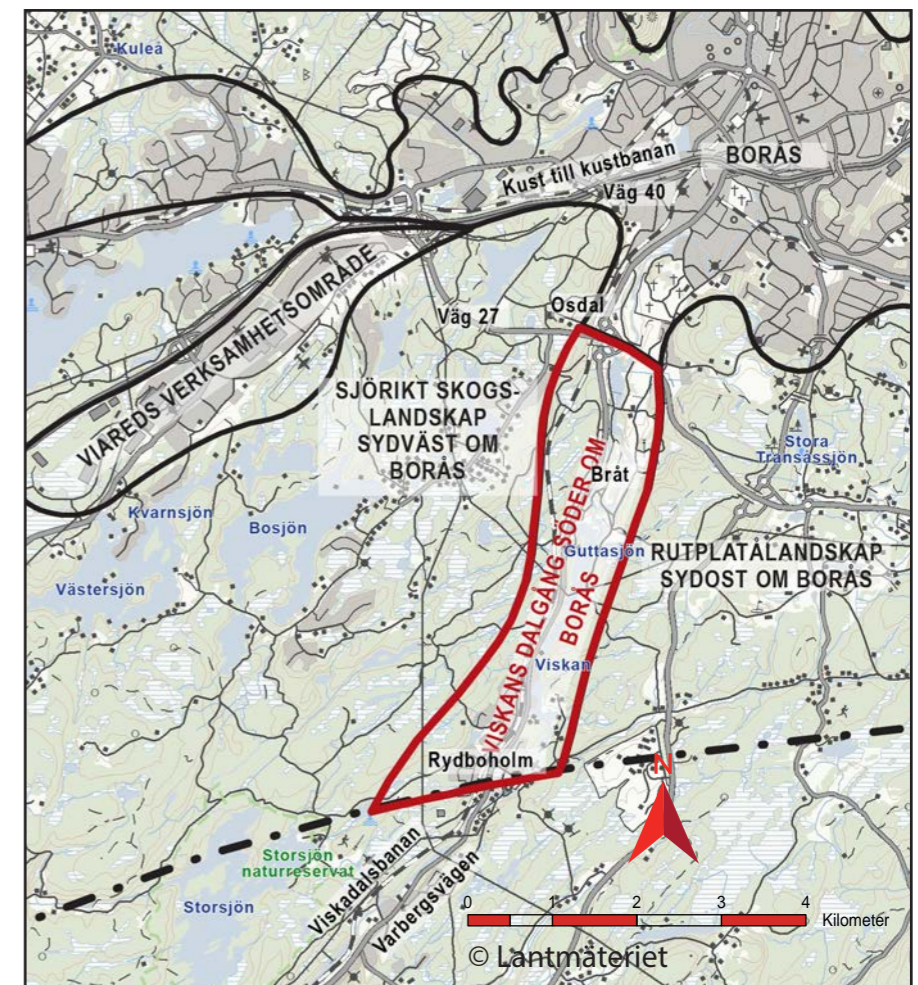
KÄNSLIGHET

Området har stora **natur- och rekreativvärden** som är känsliga för fysiskt intrång, bariärverkan och tillkommande buller. **De artrika sandmarkerna** är beroende av solexponering och hävd eller viss markstörning för att bibehålla sin kvalitet.

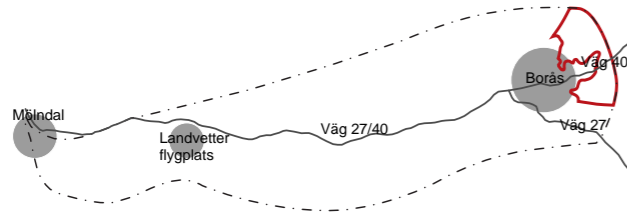
Dalgången består i stora delar av isälvs material med god vattenföring och hög känslighet för **grundvattenföroreningar**.

Den kulturhistoriskt värdefulla industrimiljön i **Rydboholm** vid Viskan är känslig för åtgärder som bryter visuella och funktionella samband eller leder till utträdning av kulturmiljön.

De försvarshistoriska lämningarna i området är känsliga för åtgärder som leder till utträdning.

Figur 6.43 Karta över karaktärsområdet Viskans dalgång söder om Borås. Karaktärsområdet Viskans dalgång söder om Borås visas innanför röd linje.

6.22 Höglänt skogs- och mosaiklandskap öster om Borås

Karaktärsområdet är beläget öster om Borås och utgörs av ett mosaiklandskap av skogsområden och odlingslandskap, se Figur 6.45. Inom området finns bostadsbebyggelse, lantbruk samt småindustrier, ofta lokaliserade i dalgångar vid jordbruksmark. De skogsområden som gränsar till Borås används i rekreativa syften. Området är högt beläget och har en böljande karaktär. Karaktärsområdet ligger inom kommunen Borås Stad. Större vägar leder in till Borås och genom skogs- och jordbruksmarken sträcker sig ett mindre vägnät. Stora delar av området ingår i vattenskyddsområde för Borås huvudvattentäkt Öresjö.

Böljande mosaiklandskap

Det böljande landskapet karaktäriseras av mjuka former och topografiska former i en större skala än i omgivande karaktärsområden. Detta resulterar i områden med större, sammanhängande skogsområden samt större jordbruksareal. Sprickdalarna sträcker sig främst i nordost till sydvästlig riktning. Karaktärsområdets mosaiklandskap skapar en variationsrik upplevelse av landskapet. Öppna, höglänta områden med jordbruksmark varierar med tätbevuxna skogsområden.

Öresjö och Frufällan

En större sjö, Öresjö, finns inom områdets norra del. Längs Öresjöns östra strand finns bostadsområdet Frufällan. I Frufällan finns ett flertal stora sommarvillor, uppförda kring sekelskiftet 1900 av förmögna handlare och företagsledare från Borås. Runt sjön finns också flera badplatser. Öster om sjön går Älvsborgsbanan och väg 42, vilket skapar en kraftig barriär mellan sjön och omkringliggande områden. Även väg 40 skapar barriäreffekter genom landskapet i karaktärsområdets mellersta del.

Gånghester

I den södra delen av karaktärsområdet finns Gånghester, som är en mindre tätort. I Gånghester finns skola, närservice och ett mindre verksamhetsområde.

Barrskog och äldre ädellövskogar

Karaktärsområdets östra del är högt beläget. Sandig morän dominerar i landskapet med inslag av urberg på höjderna och isälvsediment i dalgångarna. På höjderna finns skogsområden med stor andel produktionsskog. Skogarnas sammanhängande struktur skapar skyddade miljöer som är viktiga för störningskänsliga arter samt viltståk.

I gränsen mellan skog och åker finns ofta blockiga skogsbranter. Lövskog med inslag av ädellövträd finns inom området. Dessa lövskogar, som främst utgörs av ek och bok, har höga naturvärden och är ofta belägna runt jordbruksmarker i kantzonen mellan åker och skog. Jordbruksmarkerna inom karaktärsområdet har ofta oregelbundna former med inslag av åkerholmar vilket skapar både ekologiska och upplevelsemässiga kvaliteter. Åkerholmarna utgör rester från de stora ädellövskogsområden som

dominerade landskapet under brons- och järnåldern. Det finns flera exempel på byar med tydliga karaktärer från gamla odlingsbygder, exempelvis inom området öster om Gånghester.

Höjdryggar och medeltidskyrka

I områdets lägre belägna delar finns mer finkornig morän. Denna mark är mer näringsrik och brukas som jordbruksmark. Större områden med mossetorv, där vegetationen får sitt vatten via nederbörd, omges av mindre områden av kärrtorv med tillflöde av vatten. Inom karaktärsområdets östra del finns några särskilt utmärkande lämningar från isen i form av cirka 100 meter breda höjdryggar med relativt djupa jordlager av morän. Höjdryggarna har skapats under isen och ligger parallellt med dess rörelseriktning.

Inom karaktärsområdet finns ett flertal fornlämningar, däribland en hällkista, gravfält och större områden med fossil åkermark. I Brämhult finns även en av Sveriges tolv bevarade medeltida träkyrkor. Brämhults by har sedan tidig medeltid och in på 1900-talet utgjort sockencentrum. Fornlämningsbeståndet runt kyrkan utgörs bland annat av flera järnframställningsplatser. Även ett antal lösfynd i form av stenyxor och flintskärar har påträffats.

POTENTIAL

Den lokala och regionala utveckling som en station i Borås medför kan **öka attraktiviteten för boende och verksamhetsetableringar.**

KÄNSLIGHET

Den tätortsnära rekreationen är känslig för fysiskt intrång, barriärverkan, buller och visuella inslag som en ny stambana kan medföra i markplan.

Den kulturhistoriska villabebyggelsen längs Öresjöns östra strand är känslig för åtgärder som kan leda till uttradering.

Öresjö och dess strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

Stora delar av området ingår i vattenskyddsområde för **Borås huvudvattentäkt Öresjö**. Vattentäkter är nödvändiga för dricksvattenförsörjning och är känsliga för påverkan som kan leda till att vattnet förorenas.

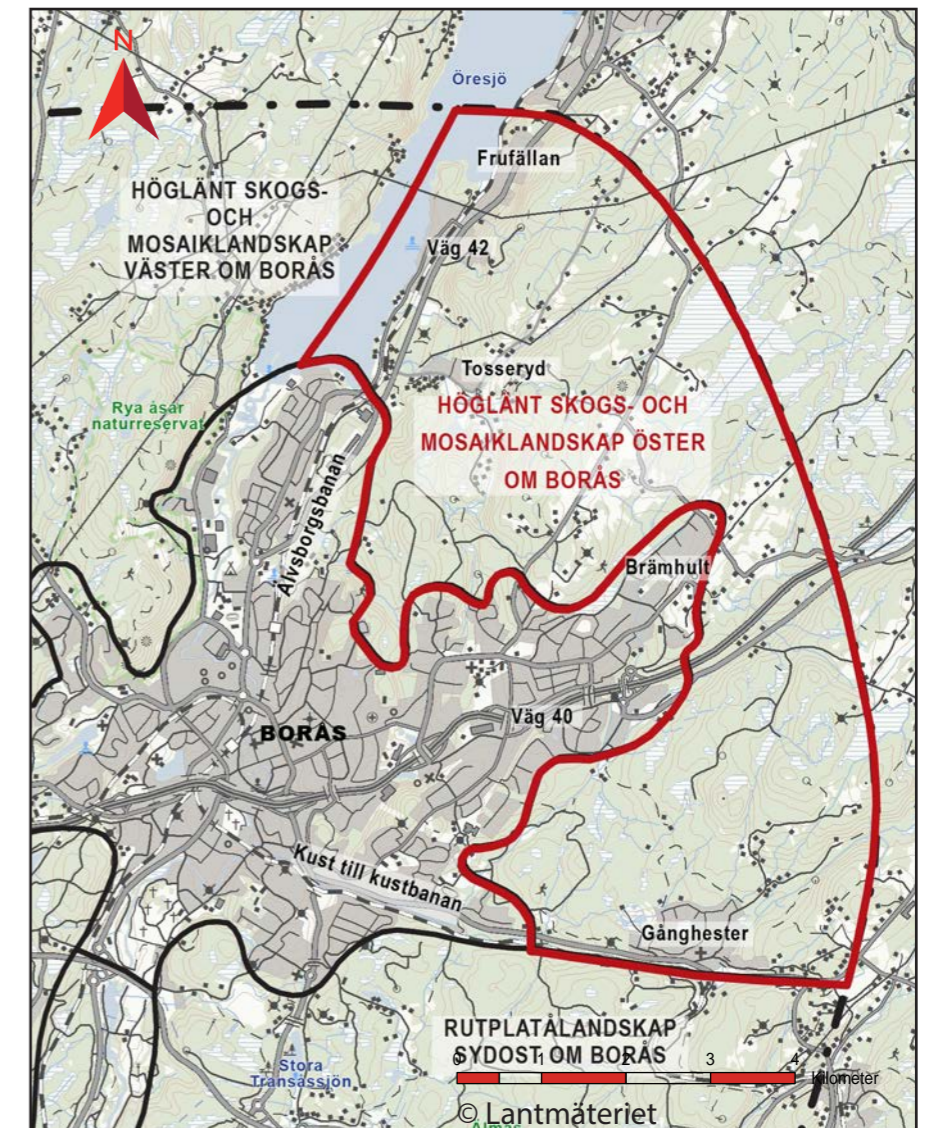
I anslutning till odlingslandskapet löper stråk av **artrika lövskogsmiljöer samt ängs- och hagmarker och agrara lämningar** i form av stenmurar och röjningsrösen som vittnar om ett ålderdomligt brukande. Området är känsligt för fysiskt intrång och brutna kulturhistoriska samband.

Tätortsnära rekreationsområden utgör målpunkter för såväl friluftsliv som för fritidsaktiviteter och är därmed känsliga för barriäreffekter och försämrade tillgänglighet.

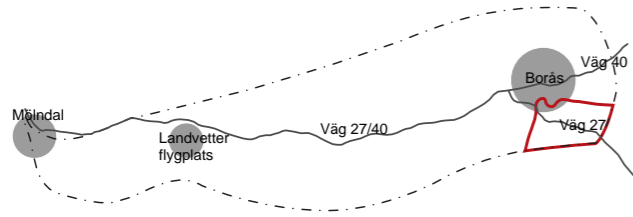
Området kring Brämhults medeltida kyrka präglas av ett äldre kulturlandskap och innehåller så väl fornlämningar som äldre agrar bebyggelse. Området är känsligt för åtgärder som bryter kulturhistoriska och visuella samband, samt åtgärder som leder till uttradering.

Figur 6.44 Vy norrut över Höglänt skogs- och mosaiklandskap öster om Borås. Uppe till vänster i bild syns Öresjö. (Foto: Per Pixel, 2020)

Figur 6.45 Karta över karaktärsområdet Höglänt skogs- och mosaiklandskap öster om Borås. Karaktärsområdet Höglänt skogs- och mosaiklandskap öster om Borås visas innanför röd linje.

6.23 Rutplatålandskap sydost om Borås

Karaktärsområdet är beläget sydost om Borås och utgörs främst av ett skogsbevuxet landskap med produktionsskog, se Figur 6.47. Inom området finns bostadsbebyggelse av landsbygdskaraktär, ofta lokaliserad i dalgångar vid sjöar och vattendrag. Det finns även platser som nyttjas i rekreationssyfte, till exempel naturreservat, ridvägar, terrängbana, badsjö, golfbana och idrottsanläggning, vilka lockar många besökare såväl lokalt som regionalt. Vägarna går främst längs de räta sprickdalarna. Mindre vägar av mer slingrigare karaktär leder upp på höjderna. Karaktärsområdet ligger inom kommunen Borås Stad.

Sprickdalar i rutnätsmönster

Ett rutplatålandskap karaktäriseras av tydliga sprickdalar i berggrunden. Inom karaktärsområdet genomskärs berggrunden i östvästlig riktning som i kombination med det större spricksystemet skapar ett rutnätsmönster i landskapet. Detta mönster av spricksystem kan vara svårt att utläsa i marknivå men det skapar de förutsättningar som ligger till grund för människans nyttjande av landskapet i form av bebyggelsestruktur och vägar. Inom karaktärsområdet dominerar större vägsystem i sprickdalarna, vilket är karaktäristiskt för området.

Höjdvariationer och rena vattendrag

Topografin är lägst i områdets västra del och stiger åt öst. Platåerna utgörs främst av urberg och sandig morän vilket medför en tunn och näringsfattig jordmån. Detta återspeglas i vegetationen som främst består av barrskog. Det finns inslag av näringsfattig mossetorv där vegetationen endast får sitt vatten via nederbörd.

Vattendragen följer sprickdalarna. Den omgivande skogsmarken i kombination med inslag av kärrtorv där växterna får sitt vatten från grundvatten skapar god vattenkvalitet. Ett exempel på detta är Lindåsabäcken som rinner både i skogs- och odlingsmark och innehar ett livskraftigt bestånd av den fridlysta flodpärlmusslan som endast lever i strömmande, näringsfattiga vatten. Naturreservatet är även viktigt för rekreation.

Äldre gårdsmiljöer och skötselgynnade arter

I sprickdalarna med nordostlig till sydvästlig riktning finns inslag av isälvsediment som avsatts i smältvatten från inlandsisen. Jorden har ett innehåll av finmaterial och grundvatten som är tillgängligt för växterna. Detta har gett goda förutsättningar för odling och lantbruk.

Lövskog och blandskog är ett vanligt inslag och innefattar en rik flora och ett rikt djurliv. Det finns flera exempel på gamla odlingslandskap. Ett är naturreservatet Älmås. Där återfinns skötselgynnade arter men på grund av igenväxning minskar dess areal. Här finns fossil åkermark samt

POTENTIAL

Den regionala utveckling som en ny station i Borås medför kan **öka attraktiviteten för boende och verksamhetsetableringar** i området.

stenmurar och husgrunder daterade till 1800-tal. Även äldre gårdsmiljöer i odlingslandskap samt fornlämningar återfinns i områdets östra del. Ett flertal kolningslämningar återfinns även här i ett kluster runt Stuvered, öster om Älmås.

Kräkered och Målsryd

I Kräkered söder om Borås finns gles bostadsbebyggelse och en golfbana. I östra delen av karaktärsområdet finns orten Målsryd där det tidigare fanns textilverksamheter.

Rekreation och fritidsområden

I nordvästra delen av området finns en idrottsanläggning. Vid Kräkered finns golfbana och rekreationsområde med exempelvis skidspår och elljusspår. Vid den södra delen av Stora Transåssjön finns en badplats.

Figur 6.46 Vy över söderut över Rutplatålandskapet. Nedåt i bild syns väg 27 och Skrämbosjön. (Foto: Per Pixel, 2020)

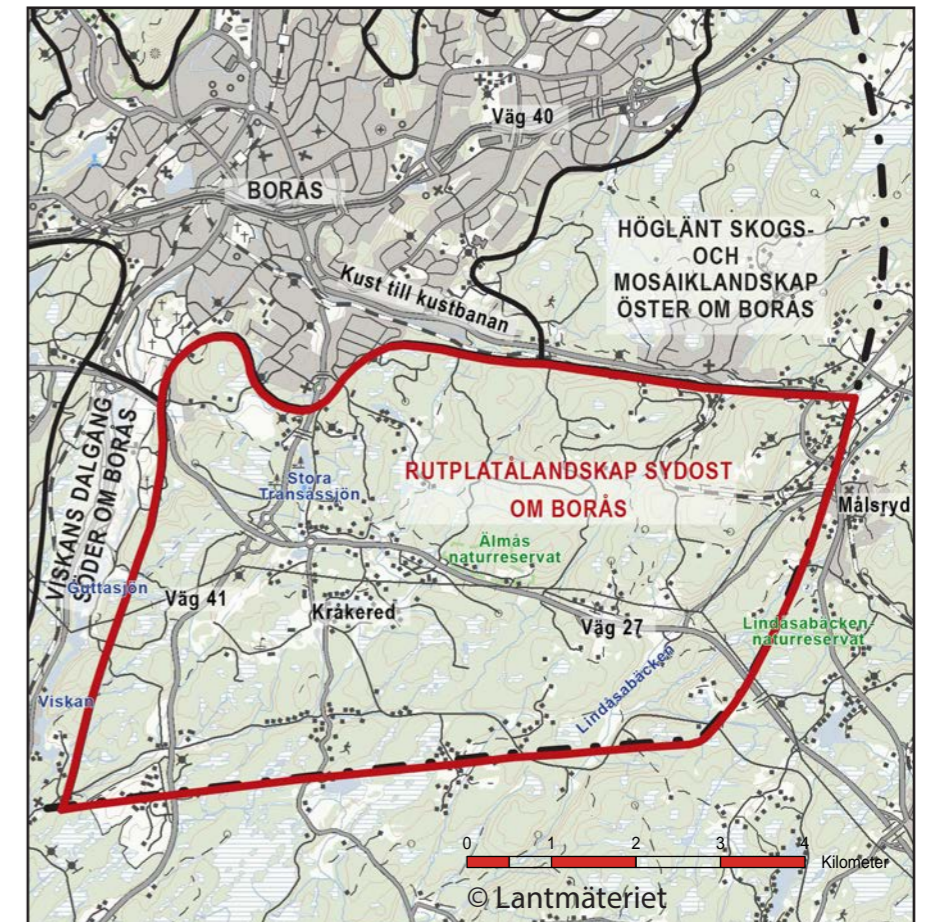
KÄNSLIGHET

I **Lindåsabäcken** förekommer ett livskraftigt bestånd av den hotade och skyddade flodpärlmusslan och andra vattenlevande arter som är känslig för försämrade vattenkvalitet.

I anslutning till odlingslandskapet nära flera äldre bymiljöer finns **artrika hagmarker och lövskogar** som är känsliga för intrång.

I området finns **rekreationsområden** som är känsliga för barriärverkan, visuell påverkan och ökat buller som bidrar med tillkommande ljud som inte härstammar i naturen.

Sjöar och strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

Figur 6.47 Karta över karaktärsområdet Rutplatålandskapet sydost om Borås. Karaktärsområdet Rutplatålandskapet sydost om Borås visas innanför röd linje.